

**ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

**Ο ορισμός της ανεργίας είναι πολιτική απόφαση και όχι
στατιστική επιλογή***

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αγγελική Υφαντή

Τριμελής εξεταστική επιτροπή

Α. Μιχαλοπούλου, Αναπλ. Καθηγήτρια, Επιβλέπουσα

Σ. Ρομπόλης, Καθηγητής

Μ. Συμεωνάκη, Επίκουρη Καθηγήτρια

Αθήνα, Ιούνιος 2010

Copyright © Αγγελική Υφαντή, 2010.
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν το συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

*Ο τίτλος είναι εμπνευσμένος από το Bartholomew David, Moore Peter, Smith Fred, Allin Paul, «The Measurement of Unemployment in the UK», *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)*, Vol. 158, No. 3 (1995), pp. 363-417, Published by: Blackwell Publishing for the Royal Statistical Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2983439>, 377 (πρόσβαση στις 27/04/2010), “We must emphasize again that the decision as to what to be counted as “unemployment” in any particular context is a political and not a statistical question”.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΔ: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

ΕΟΠ: Έρευνα Οικογενειακών Προβολογισμών

ΕΣΥΕ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

ΟΑΑΑ: Οργανισμός Απασχολήσεως και
Ασφαλίσεως Ανεργίας

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού
Δυναμικού

CPS: Current Population Survey

EC: European Council Regulation

EUROSTAT: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία

ILO: International Labour Organization

LFS: Labour Force Survey

RSS: Royal Statistical Society

WPA: Work Project Administration

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ζαχαρίου Στέλιο, Προϊστάμενο του Τμήματος της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (πλέον Ελληνική Στατιστική Αρχή) για την πολύτιμη βοήθειά του στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της τριμελούς μου επιτροπής, κα Μιχαλοπούλου Καίτη, Επιβλέπουσα της παρούσας εργασίας, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, τον κ. Ρομπόλη Σάββα, Καθηγητή και την κα Συμεωνάκη Μαρία, Επίκουρη Καθηγήτρια, για τις συμβουλές τους και για την υποστήριξή τους.

Τέλος, δε θα μπορούσα να παραλείψω την κα Τζεδάκη Μαρία, όπου χωρίς τη συνεχή της στήριξη δεν θα είχε υλοποιηθεί αυτή η προσπάθεια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Ανεργία: εννοιολογικές αποσαφηνίσεις.....	14
1.1 Οι μεταβάσεις στην αγορά εργασίας.....	15
1.2 Ανεργία και αναζήτηση εργασίας.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η μέτρηση της ανεργίας.....	24
2.1 Βασικές πηγές δεδομένων.....	24
2.2 Βασικές έννοιες και ορισμοί της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.....	29
2.3 Ο ορισμός της ανεργίας στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού.....	32
2.4 Αριθμητικός υπολογισμός της ανεργίας.....	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η αμφισβήτηση του ορισμού-εναλλακτικές προτάσεις.....	38
3.1 Αμφισβητήσεις στη θεωρία και στην εφαρμογή.....	39
3.2 Οι βασικοί εναλλακτικοί ορισμοί της ανεργίας.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Παρουσίαση εναλλακτικών ορισμών και επίπτωση στα αποτελέσματα.....	44
4.1 Παρουσίαση Έρευνας Εργατικού Δυναμικού 2009 ανά τρίμηνο.....	44
4.2 Εναλλακτικές προσεγγίσεις για τη μέτρηση της ανεργίας από το ερωτηματολόγιο της ΕΕΔ 2009.....	46
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	49
ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Α.....	55
Παρουσίαση της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.....	56
1 Μεθοδολογία έρευνας.....	56
1.1 Ο υπό έρευνα πληθυσμός.....	57
1.2 Το δειγματοληπτικό σχέδιο.....	57
2 Δειγματοληπτικά σφάλματα και μη.....	61

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Β	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....	80
ABSTRACT	86

ΠΙΝΑΚΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Εναλλακτικοί ορισμοί για τη μέτρηση της ανεργίας.....	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Ποσοστό ανεργίας ανά τρίμηνο 1998-2009	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Ποσοστό ανεργίας και το σύνολο των ερευνηθέντων νοικοκυριών ανά τρίμηνο.....	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Ποσοστό ανεργίας ανά τρίμηνο του 2009 με εναλλακτικούς ορισμούς	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Α΄ Τρίμηνο του 2009.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1 ^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2 ^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3 ^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4 ^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009.....	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Β΄ Τρίμηνο του 2009.....	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 7 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1 ^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009.....	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 8 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2 ^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009.....	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 9 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3 ^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009.....	83
ΠΙΝΑΚΑΣ 10 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4 ^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009.....	83
ΠΙΝΑΚΑΣ 11 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009.....	83
ΠΙΝΑΚΑΣ 12 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1 ^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009.....	83
ΠΙΝΑΚΑΣ 13 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2 ^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009.....	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 14 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3 ^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009.....	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 15 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4 ^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009.....	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 16 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Δ΄ Τρίμηνο του 2009.....	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 17 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1 ^{ου} ορισμού στο Δ΄ Τρίμηνο του 2009.....	85
ΠΙΝΑΚΑΣ 18 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2 ^{ου} ορισμού στο Δ΄ Τρίμηνο του 2009.....	85
ΠΙΝΑΚΑΣ 19 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3 ^{ου} ορισμού στο Δ΄ Τρίμηνο του 2009.....	85
ΠΙΝΑΚΑΣ 20 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4 ^{ου} ορισμού στο Δ΄ Τρίμηνο του 2009.....	85

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 Ροές στην αγορά εργασίας	15
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 Ο οικονομικός πληθυσμός άνω των 15 ετών	32
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 Ο «κλασσικός» ορισμός της ανεργίας	33
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4 Οι ενέργειες για αναζήτηση εργασίας	34

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο πληθυσμός μιας χώρας διακρίνεται από τους κοινωνικούς επιστήμονες σε εργατικό και μη εργατικό δυναμικό. Το εργατικό δυναμικό περιλαμβάνει, εκτός από τους απασχολούμενους, και τους ανέργους. Για τη μέτρηση των δύο αυτών κατηγοριών πληθυσμού και ιδιαίτερα για τους ανέργους χρησιμοποιείται ο ορισμός που έχει προταθεί από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας ο οποίος υιοθετείται διεθνώς στις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού. Στο πλαίσιο αυτού του ορισμού, τα όρια που τίθενται για το διαχωρισμό των κατηγοριών, σε συνδυασμό με τον ορισμό του μη εργατικού δυναμικού, εγείρουν μια σειρά από ερωτήματα και θεωρητικές αναζητήσεις.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να καταδείξει ότι το ποσοστό ανεργίας που ανακοινώνεται από τις επίσημες πηγές δεδομένων είναι αποτέλεσμα που προκύπτει από την εφαρμογή αυτού του κοινά αποδεκτού ορισμού, ο οποίος οφείλεται σε πολιτική σύμβαση και δεν συνιστά στατιστική επιλογή. Στο πλαίσιο αυτό διατυπώνονται τέσσερις διαφορετικές υποθέσεις ως εναλλακτικοί ορισμοί για τη μέτρηση της ανεργίας και χρησιμοποιώντας πρωτογενή δεδομένα από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού του 2009 καταδεικνύονται οι μεταβολές στα ποσοστά κυρίως της ανεργίας αλλά και της απασχόλησης και του μη εργατικού δυναμικού. Βεβαίως, στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται ενδεικτικά κάποιες μεταβολές οι οποίες δεν εξαντλούν όλες τις δυνατότητες.

Λέξεις κλειδιά:

Ανεργία, απασχόληση, εργατικό δυναμικό, μη εργατικό δυναμικό, έρευνα εργατικού δυναμικού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ποσοστό της ανεργίας μίας χώρας θεωρείται ως βασικός δείκτης της οικονομικής και κοινωνικής της κατάστασης. Συχνά, αποτελεί αντικείμενο πολιτικής διαμάχης, με τις κυβερνήσεις να κατηγορούνται για το αν είναι πραγματικά τα ποσοστά της ανεργίας που παρουσιάζονται και κατά πόσο αποτυπώνουν την πραγματική κοινωνικό-οικονομική κατάσταση.

Οι νόρμες στην κοινωνία αλλάζουν και συνήθως ο πληθυσμός «διαχωρίζεται», σε απασχολούμενους και ανέργους. Όμως, οι μετρήσεις απαιτείται να αντανakλούν τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που συντελούνται μέσα στην κοινωνία. Έτσι, ο διαχωρισμός αυτός, δηλαδή, η απλή αυτή διχοτόμηση σε απασχολούμενους και ανέργους δεν επαρκεί. Η επανάσταση της διάχυσης της πληροφορίας, η τεχνολογική αλλαγή αλλά και κάθε αλλαγή που αφορούσε στην ίδια τη φύση της εργασίας οδήγησαν σε νέες μορφές εργασίας. Κάθε αλλαγή όπως είναι αναμενόμενο σηματοδοτούσε και άλλη θεώρηση και πρακτική στη μέτρηση της ανεργίας. Το δίπολο εργασία-ανεργία σηματοδοτεί ενστάσεις και εντάσεις που πυροδοτούνται από «τα κάτω» αλλά προβάλλονται από τους εμπλεκόμενους στις θεωρητικές (κοινωνιολογικές, οικονομικές κ.λπ.) και στατιστικές αναλύσεις. Η κοινή γνώμη για τη μέτρηση της ανεργίας ήταν συχνά αρνητική, κάτι που ισχύει ακόμα και σήμερα και στη χώρα μας.

Συνήθως σε αυτή την κριτική έρχονται να απαντήσουν οι στατιστικοί, οι οποίοι αισθάνονται υπόλογοι κατά κάποιον τρόπο αφού τα αποτελέσματα για το ποσοστό της ανεργίας εξάγονται και καταγράφονται κυρίως από τη Στατιστική Υπηρεσία. Το πώς ορίζεται η ανεργία εγείρει συχνά διαφωνίες και αντιμαχίες ακόμα και ανάμεσα στον ίδιο το χώρο των Στατιστικών.

Το 1994, στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Royal Statistical Society (RSS) συγκρότησε μία ομάδα εργασίας για να διερευνήσουν τη μέτρηση της ανεργίας. Σκοπός αυτής της διερεύνησης ήταν ακριβώς η εξισορρόπηση των διαφωνιών αλλά και η απάντηση στην πολιτική διαμάχη που είχε ξεσπάσει σε σχέση με τη μέτρηση της ανεργίας και την εμπλοκή των στατιστικών που εργάζονταν στο Τμήμα Απασχόλησης (Employment Department) του Γραφείου Εθνικής Στατιστικής (Office for National Statistics) με τους στατιστικούς άλλων τμημάτων σε Στατιστικές Υπηρεσίες αλλά και με τους στατιστικούς του RSS. Στην ομάδα εργασίας συμμετείχαν οι καθηγητές David

Bartholomew (Πρόεδρος του RSS), Peter Moore και Fred Smith (πρώην Πρόεδροι του RSS) και ο Paul Allin (Επίτιμος Γραμματέας συνεδριάσεων).

Το 1995, τα αποτελέσματα της εργασίας αυτής της ομάδας εργασίας δημοσιεύτηκαν στο *Journal of the Royal Statistical Society* με τίτλο «Η μέτρηση της ανεργίας στο Ηνωμένο Βασίλειο».¹

Πιο συγκεκριμένα, η Ομάδα Εργασίας εστίασε στο πώς η ανεργία θα μπορούσε να μετρηθεί με κατάλληλο τρόπο. Φτάνουν τελικά στο συμπέρασμα πως για τον καταλληλότερο τρόπο μέτρησης της ανεργίας πρέπει να ζυγιστούν τα δεδομένα για να παρθεί η σωστή απόφαση. Η απόφαση για αυτή την ισορροπία είναι περισσότερο πολιτική επιλογή παρά στατιστική. Αυτό που οφείλουν να κάνουν οι στατιστικοί είναι να παρουσιάσουν όσο πιο αναλυτικά μπορούν τα οφέλη και τα κόστη. Οι πολιτικοί είναι εκείνοι που τελικά θα αποφασίσουν εκ μέρους της κοινωνίας.

Σύμφωνα με τον Bartholomew και τους συνεργάτες του, οι στατιστικοί προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη για τις δεδομένες δαπάνες αλλά και να σκεφτούν πόσες ακόμα χρήσιμες πληροφορίες μπορούν να πάρουν από τα δεδομένα που είναι διαθέσιμα.²

Ο Bartholomew και οι συνεργάτες του σχολιάζουν μεταξύ άλλων τα εξής: «τα στατιστικά ζητήματα που σχετίζονται με την ανεργία θα έπρεπε να αποτυπώνονται σαν στατιστική επεξεργασία και όχι σαν πολιτικές ερωτήσεις. Οι στατιστικές μετρήσεις οφείλουν να ξεκινούν με ένα σαφή ορισμό για το υπό μελέτη φαινόμενο. Όταν οριστεί σαφώς το φαινόμενο, τότε ο πληθυσμός στόχος μπορεί να οριοθετηθεί και να τεθούν οι κατάλληλοι παράμετροι επεξεργασίας.»³

Ο ρόλος λοιπόν, του στατιστικού είναι να σχεδιάσει μία μελέτη και να λάβει υπόψη του όλες τις παραμέτρους. Η «αποτυχία» στο να καθοριστεί μια ακριβής ταξινόμηση μεταξύ ανέργων και απασχολούμενων είναι αυτή που εγείρει συχνά τόσο πολλές συζητήσεις για το επίπεδο της ανεργίας.

Η κατάσταση απασχόλησης είναι μία πολύπλοκη διαδικασία κατά την οποία οι άνθρωποι μετακινούνται από τη μία κατάσταση στην άλλη κατά τη διάρκεια του

¹ Bartholomew David, Moore Peter, Smith Fred, Allin Paul, «The Measurement of Unemployment in the UK», *Journal of the Royal Statistical Society*. Series A (Statistics in Society), Vol. 158, No. 3 (1995), pp. 363-417, Published by: Blackwell Publishing for the Royal Statistical Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2983439>, 363 (πρόσβαση στις 27/04/2010).

² Στο ίδιο, σ. 364.

³ Στο ίδιο, σ. 364.

χρόνου. Μία πλήρης περιγραφή αυτών των μεταβάσεων πρέπει να αντανακλά αυτή την πολυπλοκότητα αλλά και η κάθε εξαίρεση να αποτυπώνεται ως μεμονωμένη. Διότι η μέτρηση των ανέργων έχει «υπεραπλουστεύσει» την πολυπλοκότητα της αγοράς εργασίας.

Στην εργασία αυτή θα γίνει μία προσπάθεια να καταδειχθεί η σημασία των ορισμών στα αποτελέσματα των μετρήσεων κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτό της ανεργίας. Η παρουσίαση επικεντρώνεται στον ορισμό της ανεργίας από το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (International Labour Organization, ILO), ο οποίος χρησιμοποιείται στις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ), που είναι από τις σημαντικότερες διεθνώς πηγές δεδομένων για την ανεργία. Η χρήση κοινού ορισμού είναι βασική προϋπόθεση για τη συγκρισιμότητα των δεδομένων για την ανεργία και την απασχόληση διεθνώς. Φυσικά εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι δεν αρκούν οι κοινοί ορισμοί για να υπάρχουν συγκρίσιμα αποτελέσματα αλλά η μεθοδολογία, ο χρόνος διεξαγωγής της εκάστοτε έρευνας κ.ά. Πιο συγκεκριμένα σχετίζεται με τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιούνται στην έρευνα αλλά και με τις οδηγίες προς τους ερευνητές.

Όπως αναφέρεται από την Μιχαλοπούλου: «Ο Kish, το 1994, στο άρθρο του "Ερευνητικά Σχέδια Πολυπληθυσμών: Πέντε τύποι με επτά πλευρές ζητημάτων"⁴, προσδιόρισε επτά πλευρές ζητημάτων του ερευνητικού σχεδίου, που αναφέρονται στο σύνολο της ερευνητικής διαδικασίας, τα οποία πρέπει να τυποποιούνται και να ελέγχονται ώστε να θεμελιώνεται η συγκρισιμότητα των εθνικών ερευνών και τα αποτελέσματά τους να επιδέχονται διεθνή μεταχείριση.»⁵ Αυτά είναι τα εξής:

- 1) ορισμός εννοιών-μεταβλητών-πληθυσμού
- 2) ερευνητικός σχεδιασμός-μέθοδοι μετρήσεων
- 3) ουσιαστική ανάλυση
- 4) διαδικασίες στάθμισης
- 5) στατιστική ανάλυση
- 6) δειγματοληπτικός σχεδιασμός και επιλογή
- 7) μεγέθη των δειγμάτων και του πληθυσμού.⁶

⁴ Kish Leslie, «Multipopulation survey designs: Five types with seven shared aspects», *International Statistical Review*, 62 (1994).

⁵ Μιχαλοπούλου Αικατερίνη, *Στην Αυτοκρατορία των Ενδείξεων: Η Ιστορία της Δειγματοληπτικής Πρακτικής στην Ελλάδα*, Αθήνα (Εκδόσεις Παπαζήσης) 2004, 454.

⁶ Αναλυτικότερα βλ. Καρανικολή Ειρήνη «Ζητήματα συγκρισιμότητας δειγματοληπτικών ερευνών: η περίπτωση της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, 1999-2008», <http://hdl.handle.net/123456789/2351>.

Η EUROSTAT προσπαθεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις για συγκρισιμότητα στις ΕΕΔ, αλλά υπάρχουν πολλές πτυχές σε μία έρευνα που την κάνουν μοναδική και η «απόλυτη συγκρισιμότητα» είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί.

Με τη χρήση πρωτογενών δεδομένων από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού του 2009 που διενεργείται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥΕ) στο πλαίσιο της EUROSTAT, θα γίνουν κάποιες αλλαγές στον ισχύοντα ορισμό και με τη χρήση εναλλακτικών ορισμών θα παρουσιαστούν οι επιπτώσεις των αλλαγών αυτών στο ποσοστό της ανεργίας. Οι αλλαγές αυτές δεν γίνονται με σκοπό να θίξουν τον ορισμό, ούτε και την ΕΣΥΕ, αντιθέτως σκοπός της εργασίας είναι να καταδειχθεί η βασική υπόθεση εργασίας, ότι ο ορισμός της ανεργίας είναι μία απόφαση πολιτική και δεν αποτελεί στατιστική επιλογή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Ανεργία: εννοιολογικές αποσαφηνίσεις

Η ανεργία αποτελεί χωρίς αμφιβολία ένα από τα μεγαλύτερα ατομικά-προσωπικά και κοινωνικά ζητήματα που γίνονται ιδιαίτερα πιεστικά για τη ζωή των ανθρώπων συνολικά. Παρόλα αυτά η ανάδειξη του φαινομένου και η ταυτόχρονη προσπάθεια αντιμετώπισής του, γίνεται εφικτή μόνο όταν οι επιστήμονες αρχίζουν να ασχολούνται με το θέμα. Πολλοί επιστημονικοί κλάδοι ασχολούνται με το ζήτημα της ανεργίας όπως οικονομολόγοι, κοινωνιολόγοι, δημογράφοι, στατιστικοί, εγκληματολόγοι, νομικοί και πολλοί άλλοι. Το ζήτημα της ανεργίας σηματοδοτεί πάντα έννοιες «προβλήματος» και παραπέμπει στο σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων Κοινωνικής Πολιτικής.

Ο Giddens υποστηρίζει ότι δεν είναι εύκολο να οριστεί η ανεργία. Ανεργία σημαίνει «χωρίς δουλειά», αλλά «δουλειά» σημαίνει «αμειβόμενη εργασία» και «εργασία σε αναγνωριζόμενο επάγγελμα».⁷

Το πρόβλημα της ανεργίας δεν είναι πρόβλημα μόνο των ανέργων, αλλά όλων των εργαζόμενων συνολικά και κατ' επέκταση ολόκληρης της κοινωνίας.

Ο Long υποστηρίζει ότι, συχνά, τα εννοιολογικά όρια της ανεργίας δεν είναι καθορισμένα, αλλά μάλλον ευρέα πεδία διαμάχης πέρα από τα οποία οι οικονομικές και κοινωνικές προσεγγίσεις ακόμα προσπαθούν να βάλουν όρια.⁸

Για να καταδειχθεί η πολυπλοκότητα του φαινομένου της ανεργίας, στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει μία προσπάθεια παρουσίασης των μεταβάσεων στην αγορά εργασίας. Οι μεταβάσεις αυτές θα παρουσιαστούν μέσα από μαρκοβιανά μοντέλα. Επίσης, θα γίνει αναφορά και στο μείζον ζήτημα της αναζήτησης εργασίας, που είναι καθοριστικό τελικά για τον καθορισμό της ανεργίας.

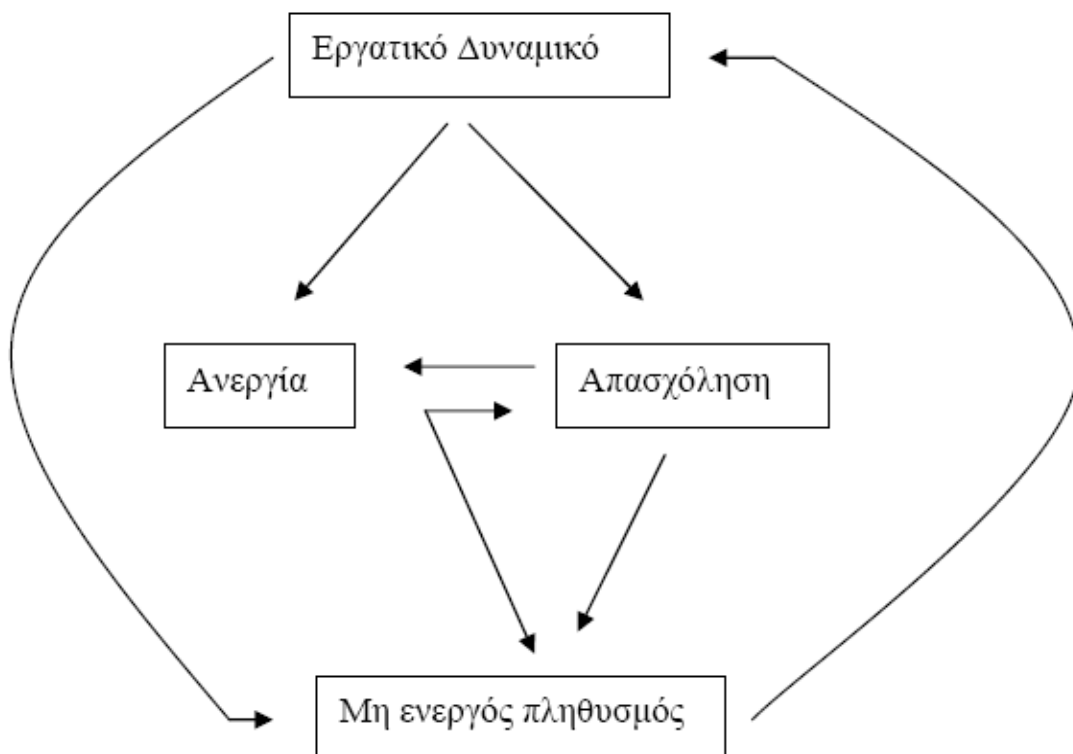
⁷ Giddens Anthony, *Κοινωνιολογία*, Αθήνα (Gutenberg) 2002, 443.

⁸ Long Clarence D., «The Concept of Unemployment», *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 57, No. 1 (Nov., 1942), pp. 1-30, (The MIT Press) Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1881811>, 2 (πρόσβαση στις 23/11/2009).

1.1 Οι μεταβάσεις στην αγορά εργασίας

Η ανεργία, όπως όλα τα κοινωνικά φαινόμενα, είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που δεν μπορεί να εξεταστεί μεμονωμένα. Η ανεργία είναι ένα μετρήσιμο φαινόμενο και αφορά στο σύνολο σχεδόν του πληθυσμού, πιο συγκεκριμένα αφορά στο σύνολο του πληθυσμού που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας. Στο Διάγραμμα 1 παρουσιάζεται μία απλούστευση της πολύπλοκης σχέσης ανάμεσα στο εργατικό δυναμικό, την απασχόληση και την ανεργία και του μη ενεργού πληθυσμού.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 Ροές στην αγορά εργασίας

Πηγή: Χλέτσος Μιχαήλ, Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα: Τι μας λένε τα στοιχεία για την ανεργία, Κείμενο εργασίας Νο 2, Αθήνα (Παρατηρητήριο Απασχόλησης-Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε.) 2002, 7.

Ως εργατικό δυναμικό ορίζεται ο αριθμός των ατόμων τα οποία σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο είτε απασχολούνται είτε είναι άνεργοι, δηλαδή συμμετέχουν στο εργατικό δυναμικό, επομένως και στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με τον Μπάγκαβο, το εργατικό δυναμικό αποτελεί ένα υποσύνολο του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας. Ο αριθμός των ατόμων, που ανήκουν στον πληθυσμό που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας αλλά δεν ανήκουν στο εργατικό δυναμικό, δηλαδή ούτε απασχολούνται αλλά ούτε είναι άνεργοι, αποτελούν τον μη ενεργό πληθυσμό.⁹

Επειδή η ανεργία είναι ένα ζήτημα που αφορά όλους, όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι προσπάθειες μέτρησής της ποικίλλουν και κατά κάποιον τρόπο διαφοροποιούνται στον έναν ή στον άλλο βαθμό.

Από τους Jones και Riddell παρουσιάζονται κάποιες ακολουθίες περιόδων μη εργασίας όπως Απασχόληση-Ανεργία-Μη ενεργός-Ανεργία-Απασχόληση και Απασχόληση-Ανεργία-Μη ενεργός-Απασχόληση, οι οποίες καταγράφονται ως μικρές περίοδοι ανεργίας, διακοπτόμενες από απόσυρση από το εργατικό δυναμικό. Οι ίδιες οι περίοδοι θα μπορούσαν να λογιστούν και ως εκτεταμένη ανεργία. Οι διαφορές των ηλικιακών ομάδων αλλά και των φύλων προκαλούν επίσης προβλήματα στην επιλογή των κατάλληλων ορισμών. Επιπλέον ζητήματα που επηρεάζουν και την κρατική-κυβερνητική πολιτική για την κατάσταση της ανεργίας μπορούν επίσης να επηρεάσουν και τα κριτήρια μέτρησης.¹⁰

Η εμπειρική ανάλυση των Jones και Riddell, για τον καθορισμό ενός κατάλληλου ορισμού της ανεργίας μπορεί να περιγραφεί στο πλαίσιο ενός μαρκοβιανού μοντέλου, που περιγράφει τις μεταβάσεις μεταξύ των καταστάσεων του εργατικού δυναμικού. Με βάση αυτό το μοντέλο εξετάζεται καταρχήν η ετερογένεια μέσα στην κατηγορία «μη ενεργό εργατικό δυναμικό» και λαμβάνονται υπ' όψιν τέσσερες καταστάσεις: Απασχόληση (ΑΠ), Ανεργία (ΑΝ), Οριακά συνδεδεμένοι με το εργατικό δυναμικό (Σ), Μη συνδεδεμένοι με το εργατικό δυναμικό (Μ). Οι δύο πρώτες καταστάσεις αντιστοιχούν με αυτές που μετρώνται από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, ενώ οι

⁹ Μπάγκαβος Χρήστος, *Δημογραφικές μεταβολές, Αγορά Εργασίας και Συντάξεις στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα (Gutenberg) 2003, 187.

¹⁰ Jones Stephen R. G. and Riddell W. Craig, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161, (The Econometric Society) Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, 149, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

επόμενες δύο καταστάσεις ανήκουν στην κατηγορία μη ενεργό εργατικό δυναμικό, το οποίο χωρίζεται σε αυτές τις δύο κατηγορίες.¹¹

Πολλοί μπορεί να είναι οι πιθανοί ορισμοί για τη δήλωση της οριακής σύνδεσης με το εργατικό δυναμικό. Η αρχική εστίαση όμως των Jones και Riddell ήταν σε σχέση με τα άτομα, που ενώ επιθυμούσαν εργασία, δεν έψαξαν για την απόκτησή της. Ενώ οι μη συνδεδεμένοι με το εργατικό δυναμικό είναι όσοι δεν έψαξαν εργασία μεν, αλλά αυτό συνέβη διότι δεν επιθυμούσαν να καταλάβουν μία θέση εργασίας.¹²

Η δυναμική της αγοράς εργασίας, σύμφωνα με τους Jones και Riddell αντιπροσωπεύεται από ένα πίνακα μετάβασης 4×4 (P) όπου το στοιχείο p_{ij} είναι η πιθανότητα ενός ατόμου που είναι στην κατάσταση i στην παρούσα χρονική περίοδο μπορεί στην επόμενη χρονική περίοδο να είναι στην κατάσταση j .¹³

$$(1) (P) = \begin{bmatrix} p_{\text{ΑΠ,ΑΠ}} & p_{\text{ΑΠ,ΑΝ}} & p_{\text{ΑΠ,Σ}} & p_{\text{ΑΠ,Μ}} \\ p_{\text{ΑΝ,ΑΠ}} & p_{\text{ΑΝ,ΑΝ}} & p_{\text{ΑΝ,Σ}} & p_{\text{ΑΝ,Μ}} \\ p_{\text{Σ,ΑΠ}} & p_{\text{Σ,ΑΝ}} & p_{\text{Σ,Σ}} & p_{\text{Σ,Μ}} \\ p_{\text{Μ,ΑΠ}} & p_{\text{Μ,ΑΝ}} & p_{\text{Μ,Σ}} & p_{\text{Μ,Μ}} \end{bmatrix}$$

Σε αυτό το μαρκοβιανό μοντέλο, απαραίτητοι και ικανοποιητικοί όροι για τους οριακά συνδεδεμένους με το εργατικό δυναμικό και τους μη συνδεδεμένους είναι, να έχουν οι καταστάσεις την ίδια συμπεριφορά, αλλά και να έχουν την ίδια πιθανότητα μετάβασης από την κατάσταση «Οριακά συνδεδεμένος» στην «Απασχόληση», με την «Μη συνδεδεμένος» στην «Απασχόληση» αλλά και ίδια πιθανότητα μετάβασης από την κατάσταση «Οριακά συνδεδεμένος» στην «Ανεργία», με την «Μη συνδεδεμένος» στην «Ανεργία». Αυτό είναι,¹⁴

$$(2) p_{\text{Σ,ΑΠ}} = p_{\text{Μ,ΑΠ}}$$

$$p_{\text{Σ,ΑΝ}} = p_{\text{Μ,ΑΝ}}$$

Σε αυτή την περίπτωση το μαρκοβιανό μοντέλο των τεσσάρων καταστάσεων καταρρέει και καταλήγει σε ένα μοντέλο τριών καταστάσεων (Απασχόληση, Ανεργία, Μη ενεργό εργατικό δυναμικό) που είναι κατάλληλες. Διότι η επιθυμία για εργασία δεν προσθέτει κάποια πληροφορία σχετική με το εργατικό δυναμικό, σε αντίθεση με την ενεργή αναζήτηση εργασίας. Όμως, από την άλλη η απαίτηση για αναζήτηση εργασίας

¹¹ Στο ίδιο, σ. 150.

¹² Στο ίδιο, σ. 150.

¹³ Στο ίδιο, σ. 150-151.

¹⁴ Στο ίδιο, σ. 151.

για την κατάταξη κάποιου ως ανέργου είναι πολύ στενή, ενώ μπορεί οι οριακά συνδεδεμένοι με το εργατικό δυναμικό, να μην έχουν διαφορετική συμπεριφορά με τους ανέργους, αυτό παρουσιάζεται από το εξής:¹⁵

$$(3) \quad p_{AN,AP} = p_{\Sigma,AP}$$

$$p_{AN,M} = p_{\Sigma,M}$$

Σε αυτή την περίπτωση, η μέτρηση της ανεργίας πρέπει να βασίζεται στην επιθυμία για εργασία, παρά στην αναζήτηση εργασίας. Η επιθυμία για εργασία διακρίνει την ανεργία και τη μη συμμετοχή, αλλά καμία άλλη πληροφορία δεν δίνεται για τη δραστηριότητα που αφορά στην εύρεση εργασίας. Εάν (2) και (3) απορρίφθηκαν, τότε αναμένεται η υπόθεση να είναι:¹⁶

$$(4) \quad p_{AN,AP} > p_{\Sigma,AP} > p_{M,AP}$$

$$p_{AP,AN} > p_{\Sigma,AN} > p_{M,AN}$$

$$p_{AN,M} > p_{\Sigma,M} > p_{M,M}$$

Σε αυτή την περίπτωση, ένα μοντέλο τεσσάρων καταστάσεων είναι κατάλληλο, μπορεί δε επιπλέον να υπάρξει μια «λογική» στον καθορισμό της ανεργίας, της οριακής σύνδεσης και της μη σύνδεσης.

Επιπρόσθετα δε απουσιάζουν από αυτή την προσέγγιση και άλλες διακρίσεις, οι οποίες είναι στατιστικά σημαντικές, ανάμεσα στις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες. Οι διακρίσεις αυτές συνοπτικά αφορούν όσους δεν έψαξαν για εργασία διότι είναι αποθαρρυνμένοι ή βρίσκονται σε αναμονή από μία αίτηση, ή επίσης αφορούν διαφορές ανάμεσα στην ενεργητική αναζήτηση εργασίας και στην παθητική και άλλες.

Γίνεται φανερό ότι υπάρχει σημαντική ετερογένεια μέσα στο σύνολο που καθορίζει τους ανέργους, αλλά και του εργατικού δυναμικού γενικότερα. Από τους Jones και Riddell υποστηρίζεται ότι η προσπάθεια διχοτόμησης της μη απασχόλησης, σε ανεργία και σε μη ενεργό εργατικό δυναμικό, δεν μπορεί να δείξει ούτε να αποδείξει την πολυπλοκότητα του ορισμού του εργατικού δυναμικού και της σύνδεσης των εμπλεκόμενων καταστάσεων. Παρόλα αυτά η αναζήτηση εργασίας και η επιθυμία για εργασία είναι σημαντικοί δείκτες. Μαζί, αυτές οι δύο δραστηριότητες επιτρέπουν τον διαχωρισμό του εργατικού δυναμικού σε διαφορετικές ομάδες με διαφορετική

¹⁵ Στο ίδιο, σ. 151

¹⁶ Στο ίδιο, σ. 151.

συμπεριφορά, αλλά επίσης δίδουν επιπρόσθετες πληροφορίες για καλύτερους και αναλυτικότερους προσδιορισμούς συμπεριφορών και καταστάσεων.

Σύμφωνα με τον Bartholomew, το ποσοστό ανεργίας, όπως προκύπτει από τον ορισμό που χρησιμοποιούν οι ΕΕΔ:

$$\frac{\text{άνεργοι}}{\text{άνεργοι} + \text{απασχολούμενοι}},$$

εξαρτάται από το ποιος είναι διαθέσιμος για εργασία αλλά και με ποια στοιχεία μπορεί να αποδείξει αυτή του τη διαθεσιμότητα. Οι δύο βασικές κατηγορίες, ο πλήρης απασχολούμενος και ο «εντελώς» άνεργος, είναι κατηγορίες οι οποίες μπορούν να διαχωριστούν ακόμα περισσότερο, συγκεκριμένα σε τέσσερις κατηγορίες. Άρα από το δίπολο:

Άνεργοι-Απασχολούμενοι

Unemployed-Employed

μπορούμε τελικά να καταλήξουμε στο:

Άνεργοι-Υποαπασχολούμενοι-Απασχολούμενοι-Υπεραπασχολούμενοι

Unemployed-Under-unemployed-Employed-Over-employed

Αναλύοντας αυτές τις κατηγορίες ο Bartholomew περιγράφει τα εξής: Οι άνεργοι, δεν έχουν καθόλου εργασία. Οι υποαπασχολούμενοι έχουν μία εργασία αλλά για κάποιους λόγους ψάχνουν και για άλλη. Οι απασχολούμενοι έχουν μία πλήρους απασχόλησης εργασία και τέλος οι υπεραπασχολούμενοι είναι αυτοί που θα μπορούσαν να εργάζονται και λιγότερο αλλά τελικά λογίζονται ως πλήρης απασχολούμενοι. Σε αυτή την τελευταία κατηγορία μπορούν να συμπεριληφθούν άτομα με πλήρη απασχόληση τα οποία όμως έχουν και δεύτερη απασχόληση (engaged in “moon-light”), καθώς όμως και άτομα με πολλές εργασίες μερικής απασχόλησης. Ακόμα όμως και με τον περαιτέρω διαχωρισμό, τα όρια ανάμεσα στις κατηγορίες δεν είναι ευδιάκριτα και ο διαχωρισμός δεν είναι σαφής. Ανάμεσα στους απασχολούμενους και στους υποαπασχολούμενους υπάρχει μεγαλύτερη δυσκολία διάκρισης. Ο Bartholomew υποστηρίζει πως ακόμη και αν εφαρμοστεί αυτός ο διαχωρισμός, η πολυπλοκότητα της κατάστασης δεν θα μπορέσει να αποτυπωθεί.¹⁷

¹⁷ Bartholomew David, Moore Peter, Smith Fred, Allin Paul, «The Measurement of Unemployment in the UK», *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)*, Vol. 158, No. 3 (1995), pp. 363-417, (Blackwell Publishing for the Royal Statistical Society) Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2983439>, 372, (πρόσβαση στις 27/04/2010).

1.2 Ανεργία και αναζήτηση εργασίας

Ο δείκτης ανεργίας και το ποσοστό συμμετοχής της εργατικής δύναμης είναι δύο από τις ευρύτατα αναφερόμενες και ελεγχόμενες οικονομικές στατιστικές. Ο ορισμός της ανεργίας, και ο καθορισμός για το ποιοι τελικά συμπεριλαμβάνονται, σε αυτό το φαινόμενο, παραμένουν αμφισβητούμενα. Πολλές χώρες βασίζουν τη διάκριση μεταξύ της ανεργίας και του μη ενεργού εργατικού δυναμικού πρωτίστως στην αναζήτηση εργασίας.¹⁸ Οι Jones και Ridell σημειώνουν ότι παρόλα αυτά, μερικοί μη-ερευνητές προτείνουν ότι όσοι άνθρωποι είναι συνδεδεμένοι με το εργατικό δυναμικό θα πρέπει να μετρώνται και να υπολογίζονται ως άνεργοι.¹⁹ Συνεχίζουν λέγοντας ότι, έχει υπάρξει ιδιαίτερη συζήτηση για το πού θα ταξινομηθούν οι αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι-εκείνοι δηλαδή που δείχνουν ότι θέλουν να εργαστούν αλλά δεν κινητοποιήθηκαν διότι θεωρούν ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις. Συγχρόνως, μερικές μορφές αναζήτησης εργασίας είναι λιγότερο εντατικές από άλλες, και έτσι υπάρχει κι άλλη διαφοροποίηση για την ταξινόμηση.²⁰

Σε ορισμένες περιπτώσεις η έννοια της «αναμονής» θεωρείται ότι είναι παραγωγική για την εύρεση εργασίας. Για παράδειγμα, οι νεοεισερχόμενοι στην ανεργία έχουν μία σειρά από επιλογές για το πού θα ψάξουν εργασία και πού θα κάνουν αιτήσεις. Για όσους όμως μέσα από τις υπάρχουσες επιλογές δεν υπάρχει κάτι που να τους «ταιριάζει» ή αναμένουν απαντήσεις από αιτήσεις ή ακόμα αναμένουν και άλλες νεότερες θέσεις εργασίας, υπάρχουν περίοδοι κατά τις οποίες βρίσκονται σε αναμονή. Σύμφωνα με τους Blanchard και Diamond ο όρος «αναμονή» είναι ένας πιο περιγραφικός όρος της «αναζήτησης».²¹

¹⁸ Οι κύριες εξαιρέσεις στην απαίτηση «αναζήτηση εργασίας» είναι για τα άτομα που βρίσκονται σε προσωρινή που περιμένουν όμως την ανάκληση από μια προηγούμενη εργασία και τα άτομα που έχουν μια εργασία την οποία όμως θα ξεκινήσουν στο κοντινό μέλλον. Για αυτές τις δύο ομάδες, η διαθεσιμότητα για εργασία παρά την αναζήτηση εργασίας είναι το κριτήριο που χρησιμοποιείται για να διακρίνει μεταξύ του ανέργου και του μη ενεργού εργατικού δυναμικού.

¹⁹ Jones R. G. Stephen and Riddell W. Craig, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», Source: *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161 (The Econometric Society) Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

²⁰ National Commission on Employment and Unemployment Statistics (1979), ΟΟΣΑ (1987, 1995) στο Jones Stephen R. G. and Riddell W. Craig, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», Source: *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161 (The Econometric Society) Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

²¹ Blanchard, Olivier J. and Diamond Peter (1992): «The Flow Approach to Labor Markets», *American Economic Review (Papers & Proceedings)*, 82, 354-359, στο Stephen R. G. Jones and W. Craig Riddell, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», Source: *Econometrica*, Vol. 67, No. 1

Επίσης, σε ορισμένα πρότυπα αγοράς εργασίας όπως αυτά του Hall²², McDonald και Solow²³, Bulow και Summers²⁴, και Jones²⁵, τα άτομα μπορούν να περιμένουν συγκεκριμένες θέσεις εργασίας και να μην θέλουν κάποιες άλλες. Αυτή η συμπεριφορά, με άλλα λόγια, αυτή η «αναμονή» ή «μεταβατική» ανεργία, όπως συνήθως ονομάζεται, και η έλλειψη της αναζήτησης εργασίας κατατάσσει τα άτομα στα μη ενεργά.²⁶

Τα κριτήρια που υπάρχουν για τον καθορισμό κάποιου ως ανέργου ή ως μη ενεργού είναι πολλά και εγείρονται πολλές συζητήσεις και γύρω από αυτά τα κριτήρια.

Σύμφωνα με τους Jones και Riddell μία από τις συζητήσεις σχετικά με τον καθορισμό της ανεργίας έχει στραφεί στο εάν οι «αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι» ή ακόμα και όλοι εκείνοι που επιθυμούν, αλλά που δεν ψάχνουν για εργασία πρέπει να μετρηθούν ως άνεργοι ή ως μη συμμετέχοντες. Εντούτοις, η συζήτηση αυτή έχει βοηθήσει και στον καθορισμό των ενεργειών που μπορούν να θεωρηθούν ως κατάλληλες για εύρεση εργασίας, αλλά και στον καθορισμό χαρακτηριστικών που μπορεί να έχουν κάποιες ομάδες σε συγκεκριμένες στιγμές.²⁷

Τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών ομάδων εγείρουν σημαντικά ερωτήματα για την τελική τους κατάταξη. Οι αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι μπορεί συχνά να διανύουν μία περίοδο αναμονής για απάντηση από κάποια εργασία. Επίσης, όσοι θεωρούνται άνεργοι και ακολουθούν παθητικές μεθόδους αναζήτησης εργασίας διαφέρουν από εκείνους που ακολουθούν ενεργητικές μεθόδους, αλλά και από όσους δεν συμμετέχουν

(Jan., 1999), pp. 147-161 Published by: The Econometric Society Stable URL:

<http://www.jstor.org/stable/2999498>, 148, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

²² Hall Robert, «The Rigidity of Wages and the Persistence of Unemployment», *Brookings Papers on Economic Activity*, 1975:2, 301-335,

<http://www.stanford.edu/~rehall/Rigidity%20of%20Wages%20BPEA%201975.pdf>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

²³ McDonald Ian M., and Solow Robert M., «Wages and Employment in a Segmented Labor Market», *Quarterly Journal of Economics*, (1985), 100, 1115-1141, Published by: The MIT Press, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1885677>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

²⁴ Bulow, J. L., and L. H. Summers (1986): "A Theory of Dual Labor Markets with Application to Industrial Policy, Discrimination, and Keynesian Unemployment," *Journal of Labor Economics*, 4, 376-414, στο Stephen R. G. Jones and W. Craig Riddell, "The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach", Source: *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161 Published by: The Econometric Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

²⁵ Jones Stephen. R. G., and Riddell W. Craig. (1995): «The Measurement of Labor Force Dynamics with Longitudinal Data: The Labour Market Activity Survey Filter» *Journal of Labor Economics*, 13, 351-385 στο Jones Stephen R. G. and Riddell W. Craig, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», Source: *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161 Published by: The Econometric Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

²⁶ Στο ίδιο, σ. 149.

²⁷ Στο ίδιο, σ. 149.

μεν στην αναζήτηση εργασίας και παρόλα αυτά θα ήθελαν να κατέχουν μία θέση εργασίας.

Όλα αυτά τα ερωτήματα και τα κριτήρια έχουν επιπτώσεις και στον προσδιορισμό της εργασιακής κατάστασης και στην οικονομία. Οι Jones και Riddell υποστηρίζουν ότι εκείνοι που επιθυμούν να εργαστούν, αλλά δεν ψάχνουν είναι ένα μικρό μεν ποσοστό ανάμεσα στους μη συμμετέχοντες στην εργασία, αλλά μεγάλο ποσοστό σε σχέση με τους ανέργους. Επιπλέον, τα κριτήρια για τη διάκριση μεταξύ της ανεργίας και του μη ενεργού εργατικού δυναμικού έχουν επιπτώσεις όχι μόνο στην καταγραφή του ποσοστού ανεργίας (και συμμετοχής σε αυτήν) αλλά και τη διάρκειά της.²⁸

Όπως σημειώνεται από τους Clark και Summers²⁹, πολλές περίοδοι της ανεργίας τελειώνουν όταν κάποιος «αποσύρεται» από το εργατικό δυναμικό σύμφωνα με την καθιερωμένη μέτρηση της ανεργίας.

Σύμφωνα δε με τον Κικίλια η έννοια της «αδράνειας» αντιστοιχεί σε μία ad hoc στατιστική ταξινόμηση, η οποία περιλαμβάνει διάφορες ομάδες του πληθυσμού, των οποίων η εγγύτητα ή η απόσταση από την αγορά εργασίας είναι πολυποίκιλη. Και συνεχίζει λέγοντας ότι αν δεν πληρούνται οι συνθήκες που ορίζονται από τον «κλασσικό» ορισμό της ανεργίας (ο ορισμός θα αναλυθεί εκτενέστερα στο επόμενο κεφάλαιο), τότε το άτομο χαρακτηρίζεται ως «αδρανές». Είναι προφανές, λοιπόν, ότι ο στατιστικός ορισμός της εργασιακής αδράνειας αναφέρεται σε μια εξαιρετικά ασαφή περιοχή.³⁰

Για να γίνει πιο κατανοητός παραθέτει το κάτωθι παράδειγμα: αν ένα άτομο δεν είναι διαθέσιμο να αναλάβει εργασία τις επόμενες 2 εβδομάδες, τότε κατατάσσεται ως αδρανές ακόμα και αν αναζητεί ενεργά εργασία. Ένα άτομο που επιθυμεί να εργαστεί και είναι διαθέσιμο για εργασία, κατατάσσεται επίσης ως αδρανές αν ανήκει στους «αποθαρρυσμένους», δηλαδή σε όσους δεν αναζητούν εργασία γιατί πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν κατάλληλες διαθέσιμες απασχολήσεις για αυτούς. Τονίζει δε, ότι ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται ως προς τον εντοπισμό των αιτιών της αδράνειας, είτε όταν

²⁸ Στο ίδιο, σ. 149.

²⁹ Clark K., & Summers L. H., «Labor Market Dynamics and Unemployment: A Reconsideration», *Brookimigs Papers on. Economic Activity*, 1979:1, 13-60 στο Jones R. G. Stephen and Riddell W. Craig, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», Source: *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161, Published by: The Econometric Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, 149, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

³⁰ Κικίλιας Ηλίας, Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα, 2000-2005: Οικονομική Ανάπτυξη και Κοινωνική Αναδιάρθρωση, Επίκαιρα Θέματα, 1, Αθήνα (ΕΚΚΕ, ΙΝΚΠΟ) 2007, 18, http://www.ekke.gr/files/greek_labour.pdf, (πρόσβαση στις 29/05/2010).

θεωρείται ως ένα πρόβλημα της προσφοράς εργασίας και των κινήτρων για εργασία, είτε όταν θεωρείται ότι προέρχεται από την έλλειψη ευκαιριών.³¹

³¹ Στο ίδιο, σ. 19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η μέτρηση της ανεργίας

Η ανεργία, όπως έχει ήδη αναφερθεί προηγουμένως, είναι ένα μετρήσιμο φαινόμενο και η μέτρηση της παρουσιάζει όλα εκείνα τα προβλήματα, που μπορεί να παρουσιάσει η μέτρηση κάθε πολύπλοκου κοινωνικού φαινομένου. Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι πηγές δεδομένων που διατίθεται και χρησιμοποιούνται αυτή τη στιγμή στη χώρα μας και μεγαλύτερη έμφαση δίδεται στην πιο επίσημη πηγή που είναι η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επιπλέον όμως θα γίνει αναφορά στον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού, ο οποίος επίσης συλλέγει στοιχεία από καταγραφές ανέργων σε όλη τη χώρα και τέλος θα γίνει μία προσπάθεια αποτύπωσης και άλλων πηγών που είναι διαθέσιμες για επεξεργασία των στοιχείων τους για την μέτρηση ανέργων και εργατικού δυναμικού.

2.1 Βασικές πηγές δεδομένων

Οι στατιστικές μετρήσεις που αφορούν στην ανεργία είναι οι συχνότερες στατιστικές μετρήσεις για τις οποίες γίνεται συζήτηση και ενίοτε και δημόσιος διάλογος. Επιπλέον όμως είναι και αυτές που συχνότερα παρερμηνεύονται και παρουσιάζουν δυσκολίες ως προς την πλήρη κατανόησή τους. Οι στατιστικές μέτρησης της αγοράς εργασίας είναι άμεσα σχετικές με τους πολίτες, δεδομένου ότι η απασχόληση και η ανεργία είναι κεντρικής σημασίας για τα άτομα αλλά και για ολόκληρη την κοινωνία. Η μέτρηση της ανεργίας πραγματοποιείται κυρίως μέσα από τις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού που διενεργούνται σε όλο σχεδόν τον κόσμο.

Η ιδέα να συλλέγονται πληροφορίες για την εργασιακή κατάσταση των μελών των νοικοκυριών δεν είναι κάτι νέο. Οι πληροφορίες όμως που συλλέγονταν αρχικά αφορούσαν κυρίως τα «κερδοφόρα επαγγέλματα» και για το λόγο αυτό εισηχθήκαν ερωτήματα στις απογραφές πληθυσμού σε κάποιες χώρες κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 19^{ου} αιώνα, που αφορούσαν ακριβώς αυτά τα επαγγέλματα και αυτούς που τα εξασκούσαν.

Δεν υπήρχαν όμως ερωτήσεις για την οικονομική κατάσταση των ατόμων, δηλαδή εάν εργάζεται, εάν είναι άνεργος ή μη ενεργός. Η εκβιομηχάνιση και οι αναδιαρθρώσεις στην κοινωνία δημιούργησαν την ανάγκη νέων προσεγγίσεων αλλά και πιο εξελιγμένων

όσον αφορά στη μέτρηση των φαινομένων στην αγορά εργασίας. Η αύξηση της ανεργίας που ακολούθησε το Κραχ του 1929, όπως ήταν φυσικό δημιούργησε την ανάγκη πληρέστερης καταγραφής των φαινομένων που σχετίζονταν με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο με την ανεργία.

Η Μιχαλοπούλου αναφέρει ότι στα τέλη της δεκαετίας του 1930 ξεκίνησαν στις ΗΠΑ οι πρώτες ερευνητικές προσπάθειες για τη μέτρηση της ανεργίας από την Work Projects Administration (WPA). Έπειτα, από τον Αύγουστο του 1942, η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Labour Force Survey), γνωστή ως Current Population Survey (CPS), εκχωρήθηκε από την WPA στο Bureau of the Census,³² το οποίο στο εξής διενεργούσε την εν λόγω έρευνα.

Συνεχίζει σημειώνοντας ότι το 1943, το αρχικό σχέδιο της έρευνας, ελέγχθηκε από τον Morris Hansen και τον William Hurwitz. Ο σχεδιασμός της έρευνας έγινε εξ αρχής, αλλά οι υπεύθυνοι του σχεδιασμού εισήγαγαν δειγματοληψία πιθανοτήτων και καινοτόμες διαδικασίες και αναπτύξεις στη δειγματοληπτική θεωρία.³³

Στην Ευρώπη όμως εξαιτίας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου καθυστέρησε πολύ η διεξαγωγή των ερευνών εργατικού δυναμικού. Η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που διενήργησε τη συγκεκριμένη έρευνα ήταν η Γαλλία το 1950. Η σταθεροποίηση αυτής της έρευνας όμως έγινε μόλις το 1960. Ακολούθησε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, το 1957. Τέλος η Σουηδία διενήργησε την πρώτη έρευνα το 1959, ενώ σε τριμηνιαία βάση ορίστηκε από το 1963 και μετά.³⁴

Σε ό,τι αφορά στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 άρχισαν να συγκεντρώνονται από τη Στατιστική Υπηρεσία του Υπουργείου Εργασίας δεδομένα απασχόλησης. Σκοπός της συλλογής αυτών των δεδομένων ήταν σύμφωνα με την Μιχαλοπούλου, η οποία αποτυπώνει ευκρινώς τα αναφερόμενα της ίδιας της ΕΣΥΕ, «εν γενικαίς γραμμαίς, η διερεύνησις και μέτρησις των σχετικών προς την εργασία φαινομένων και μεγεθών και η παροχή των απαραίτητων στατιστικών στοιχείων διά την άσκησιν και διαμόρφωσιν της εργατικής πολιτικής του Κράτους».³⁵ Ζητήματα

³² Μιχαλοπούλου Αικατερίνη, *Στην Αυτοκρατορία των Ενδείξεων: Η Ιστορία της Δειγματοληπτικής Πρακτικής στην Ελλάδα*, Αθήνα (Εκδόσεις Παπαζήσης) 2004, 371-372.

³³ Στο ίδιο, σ. 372.

³⁴ EUROSTAT, *The European Union labour force survey: Methods and definitions-2001*, Theme 3: Population and social conditions, Office for Official Publications of the European Communities, Λουξεμβούργο, 2003, 5.

³⁵ Μιχαλοπούλου Αικατερίνη, *Στην Αυτοκρατορία των Ενδείξεων: Η Ιστορία της Δειγματοληπτικής Πρακτικής στην Ελλάδα*, Αθήνα (Εκδόσεις Παπαζήσης) 2004, 352-353.

βέβαια απασχόλησης συμπεριλαμβάνονταν και στις ανά δεκαετία απογραφές πληθυσμού. Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος (ΕΣΥΕ), στην πρώτη Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών (ΕΟΠ) του 1957/1958, είχε συμπεριλάβει στους αντικειμενικούς σκοπούς της, μεταξύ άλλων, τη συλλογή δεδομένων για την απασχόληση, υποαπασχόληση και ανεργία του εργατικού δυναμικού, ενώ ερωτήματα για την απασχόληση γενικότερα συμπεριλήφθηκαν σε όλες τις μεταγενέστερες έρευνες οικογενειακών προϋπολογισμών. Κατά την περίοδο 1960-1963 η ΕΣΥΕ διενήργησε τέσσερις «δοκιμαστικές» ή «πειραματικές», (όπως χαρακτηρίστηκαν αργότερα) έρευνες απασχόλησης. Το 1967 η ΕΣΥΕ δημοσίευσε μία έκθεση στην οποία παρουσιάζονται τα «Κυριώτερα αποτελέσματα των τελευταίων απογραφών πληθυσμού και ερευνών απασχολήσεως εν Ελλάδι».³⁶

Στην Ελλάδα οι πληροφορίες που αποτυπώνονται για το εργατικό δυναμικό της χώρας μας, μπορούν να χωριστούν σε δύο μεγάλες χρονικές περιόδους. Η πρώτη αφορά στις διαδικασίες άντλησης πληροφοριών από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι το 1971. Από το 1971 μέχρι το 1974 διεξάγεται η Έρευνα Απασχόλησης. Στη δεύτερη περίοδο η συλλογή πληροφοριών γίνεται μέσα από την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού που ακολουθεί τους γενικούς κανόνες των Ευρωπαϊκών Κρατών. Η έναρξη της γίνεται από το 1974 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα με τις αλλαγές που ενίοτε επιβάλλονται από τις συνθήκες.

Η ΕΣΥΕ λοιπόν διεξάγοντας την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) από το 1974, έχει το εξής σύντομο ιστορικό: Μέχρι το 1980 η έρευνα καλύπτει μόνο τις αστικές και τις ημιαστικές περιοχές της χώρας, ενώ από το 1981 άρχισε να διεξάγεται σε ετήσια βάση, καλύπτοντας όλη την επικράτεια. Η τρέχουσα μορφή της έρευνας, δηλαδή συνεχόμενη τριμηνιαία έρευνα νοικοκυριών, ξεκινά από το 1998.

Η ΕΕΔ είναι Κοινοτική έρευνα και διενεργείται βάσει του κανονισμού του Ευρωπαϊκού συμβουλίου αριθ. 577/98 της 9ης Μαρτίου 1998 και του κανονισμού της Ευρωπαϊκής επιτροπής αριθ. 1571/98 της 20 Ιουλίου 1998. Για τη διεξαγωγή της έρευνας στη χώρα μας, κάθε χρόνο εκδίδεται κοινή υπουργική απόφαση των υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Οικονομικών.³⁷

³⁶ Στο ίδιο, σ. 353.

³⁷ ΕΣΥΕ, Οδηγίες ερωτηματολογίου Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (Α' Τρίμηνο 2006 - Δ' Τρίμηνο 2006),

Σε ό,τι αφορά την ανεργία στην Ελλάδα, άλλη μία πηγή δεδομένων είναι οι πληροφορίες του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ). Ήδη από το 1957 τα τοπικά-περιφερειακά γραφεία του συγκεκριμένου οργανισμού συλλέγουν για τους ανέργους που ήταν εγγεγραμμένοι στα μητρώα του. Ο οργανισμός προκειμένου να καταγράψει τους ανέργους ορίζει τον άνεργο ως εξής: «κάθε πρόσωπο ηλικίας 15 ετών και πάνω, ικανό για εργασία, εγγεγραμμένο στα Γραφεία Απασχόλησης του ΟΑΕΔ, επιδοτούμενο και μη επιδοτούμενο και διαθέσιμο προς άμεση ανάληψη εργασίας».

Με το Ν.Δ. 2961/54 συστάθηκε ο Οργανισμός Απασχολήσεως και Ασφαλίσεως Ανεργίας (ΟΑΑΑ), ο οποίος μετονομάστηκε σε Οργανισμό Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) με το Ν.Δ. 212/69. Με το ίδιο Ν.Δ. ρυθμίστηκαν επίσης θέματα οργάνωσης και διοίκησης του ΟΑΕΔ. Ακολούθησαν, το Β.Δ. 405/71 με το οποίο καθορίστηκε η οργάνωση, συγκρότηση και λειτουργία των Υπηρεσιών του, το Π.Δ. 416/90 με το οποίο συστάθηκαν οι δύο Γενικές Διευθύνσεις του και το Π.Δ. 396/98 με το οποίο συστάθηκε η τρίτη Γενική Διεύθυνσή του.³⁸

Οι αντιρρήσεις για τα στοιχεία που δημοσιεύει ο ΟΑΕΔ εντοπίζονται στο γεγονός ότι συνήθως υποεκτιμούν τον αριθμό των ανέργων. Αυτή η υποεκτίμηση ερμηνεύεται με το ότι πολλοί από τους ανέργους δεν συγκεντρώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να λάβουν επίδομα ανεργίας, ούτε προσδοκούν να βρουν δουλειά μέσω των Γραφείων του ΟΑΕΔ και επομένως δεν έχουν λόγο να προσφύγουν σε αυτά.³⁹

Με άλλα λόγια η ιδιότητα του άνεργου για τον ΟΑΕΔ ταυτίζεται με την δυνατότητά του να επιδοτηθεί από τον συγκεκριμένο οργανισμό. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3 του Ν. 1545/1985, το οποίο αναφέρεται στην τακτική επιδότηση της ανεργίας, ορίζει τον άνεργο ως τον μισθωτό που μετά τη λύση ή τη λήξη της εργασιακής σχέσης αναζητεί εργασία και αποδέχεται να απασχοληθεί σε εργασία που του προσφέρει ο ΟΑΕΔ στον ευρύτερο επαγγελματικό κλάδο του ή να παρακολουθήσει προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και εν γένει επωφελείται από κάθε δυνατότητα απασχόλησης.⁴⁰

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_20_06_04_2006_03_F_GR.pdf, 1 (πρόσβαση στις 05/04/2010).

³⁸ ΟΑΕΔ, Ιστορική Εξέλιξη, http://www.oaed.gr/Pages/SN_13.pg, (πρόσβαση στις 20/05/2010).

³⁹ Πετρινιώτη Ξανθή, *Αγορές Εργασίας, Οικονομικές Θεωρίες και έρευνες*, Αθήνα (Παπαζήση) 1989, 47.

⁴⁰ Αμοριανού Σοφία κ.ά., *Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας, ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ (Νόμος 3094/2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις», άρθρο 3 § 5), Παροχές Ανεργίας: Δικαιώματα των*

Ωστόσο, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η χρησιμότητα αυτών των πληροφοριών δεδομένου ότι οι καταστάσεις του ΟΑΕΔ καταρτίζονται επί μακρό χρονικό διάστημα και μπορούν να δείξουν τις μακροχρόνιες τάσεις του ποσοστού ανεργίας και επομένως να χρησιμεύσουν ως συμπληρωματικά στοιχεία,⁴¹ εφόσον περιλαμβάνονται μηνιαίες μεταβολές στοιχείων.

Στον ΟΑΕΔ λειτουργεί και Τμήμα Στατιστικής, το οποίο συγκεντρώνει και παρουσιάζει περιοδικά το στατιστικό υλικό το οποίο παρουσιάζεται στην ετήσια έκδοση του Οργανισμού «Ετήσια Στατιστικά Στοιχεία του ΟΑΕΔ» που εκδίδεται σε ετήσια βάση.⁴²

Επίσης ο αριθμός των γραφείων απασχόλησης έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και αυτό είναι θετικό μέτρο, εξακολουθεί όμως να αποτελεί μειονέκτημα έως ένα βαθμό επειδή η κάλυψη δεν είναι σταθερή.⁴³

Ο Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού είναι το κύριο όργανο εφαρμογής της Κυβερνητικής Πολιτικής για την απασχόληση, ώστε να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις ταχείας προσαρμογής της προσφοράς εργασίας προς τις απαιτήσεις της ζήτησης, σε αρμονία με το εκάστοτε Πρόγραμμα Οικονομικής Ανάπτυξης της Χώρας και τις συναφείς κατευθύνσεις και οδηγίες του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας.⁴⁴

Άλλες πηγές δεδομένων για την απασχόληση, τις αμοιβές κ.λπ. αποτελούν οι απογραφές βιομηχανικών καταστημάτων και οι ετήσιες έρευνες βιομηχανικών καταστημάτων και οι ετήσιες έρευνες βιομηχανίας.⁴⁵

Επίσης, ενδιαφέροντα στοιχεία για το εργατικό δυναμικό μπορεί να αντλήσει κανείς και από την επεξεργασία των απογραφών του πληθυσμού που διεξάγονται κάθε δέκα χρόνια.

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι οι περισσότεροι που ασχολούνται με την ανεργία, απλά επεξεργάζονται τα δεδομένα που δίνει η ΕΣΥΕ και δεν διενεργούνται έρευνες από την

Ανέργων και Λειτουργία των Υπηρεσιών του ΟΑΕΔ, Αθήνα (Συνήγορος του Πολίτη) 2007, 13, http://www.synigoros.gr/reports/EE_gia_ANERGIA_14.6.07.pdf, (πρόσβαση στις 04/05/2010).

⁴¹ Πετρινιώτη Ξανθή, *Αγορές Εργασίας, Οικονομικές Θεωρίες και έρευνες*, Αθήνα (Παπαζήση) 1989, 278.

⁴² Σακέλλης Γιάννης, *Πληθυσμός και Εργατικό Δυναμικό στην Ελλάδα, Μορφολογία και διαχρονικές εξελίξεις*, Αθήνα (Γαβριηλίδης) 1993, 89.

⁴³ Στο ίδιο, σ. 89.

⁴⁴ ΟΑΕΔ, http://www.oaed.gr/Pages/SN_5.pg, (πρόσβαση στις 29/11/2009).

⁴⁵ Πετρινιώτη Ξανθή, *Αγορές Εργασίας, Οικονομικές Θεωρίες και έρευνες*, Αθήνα (Παπαζήση) 1989, 47.

αρχή, αφού ο σχεδιασμός αλλά επιπλέον η διεξαγωγή μίας τέτοιας έρευνας είναι αρκετά χρονοβόρα αλλά και πολυέξοδη.

Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των εκτιμήσεων λόγω διαφορών στη μέτρηση και ορισμούς. Η ΕΕΔ για τον ορισμό των ανέργων χρησιμοποιεί τον ορισμό της EUROSTAT, ενώ στους εγγεγραμμένους άνεργους περιλαμβάνονται και τα άτομα που έρχονται σε επαφή με το γραφείο ευρέσεως εργασίας και δηλώνονται ως άνεργοι. Συνεπώς, άτομα με «ευκαιριακές» δουλειές ή μερικώς απασχολούμενα μπορεί να περιληφθούν στην εγγεγραμμένη ανεργία. Αντίστροφα, τα άτομα που χαρακτηρίζονται ως άνεργοι σύμφωνα με την ΕΕΔ δεν είναι υποχρεωτικά εγγεγραμμένα σε γραφείο ευρέσεως εργασίας. Υπάρχουν σχετικώς μικρές διαφορές (η εγγεγραμμένη ανεργία είναι υψηλότερη) αλλά και οι δύο εκτιμήσεις δείχνουν όμοια τάση στο επίπεδο ολόκληρης της χώρας.

Διαφορές υπάρχουν ακόμα και ανάμεσα στις εκτιμήσεις της ΕΕΔ αλλά και των δεδομένων των Εθνικών Λογαριασμών λόγω διαφορετικών ορισμών, εννοιών και κάλυψης. Οι Εθνικοί Λογαριασμοί καλύπτουν όλο τον πληθυσμό, ενώ η ΕΕΔ καλύπτει μόνο τον πληθυσμό των ιδιωτικών νοικοκυριών. Οι Εθνικοί Λογαριασμοί για την απασχόληση χρησιμοποιούν ως κύρια πηγή δεδομένων την ΕΕΔ αλλά σε ιδιαίτερες περιπτώσεις τις έρευνες των Επιχειρήσεων. Η εκτίμηση του αριθμού των απασχολούμενων από τους Εθνικούς Λογαριασμούς είναι ελαφρά μεγαλύτερη από την εκτίμηση της ΕΕΔ.⁴⁶

2.2 Βασικές έννοιες και ορισμοί της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού

Για να οριστεί η ανεργία σαφώς πρέπει να οριστούν και άλλες μεταβλητές. Οι βασικοί ορισμοί της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού είναι οι κάτωθι:

Απασχολούμενοι είναι τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω τα οποία την εβδομάδα αναφοράς είτε εργάστηκαν έστω και μία ώρα με σκοπό την αμοιβή ή το κέρδος, είτε εργάστηκαν –χωρίς αμοιβή– στην οικογενειακή επιχείρηση, είτε δεν εργάστηκαν αλλά

⁴⁶ ΕΣΥΕ, Μέθοδος δειγματοληψίας και εκτίμηση αποτελεσμάτων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_19_98_04_2009_01_F_GR.pdf, 10.

είχαν μια εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσίαζαν προσωρινά (λόγω ασθένειας, άδειας, εκπαιδευτικής άδειας, κ.λπ.).^{47 48}

Άνεργοι είναι τα άτομα ηλικίας 15-74 ετών που ήταν χωρίς εργασία την εβδομάδα αναφοράς (δηλαδή δεν θεωρούνται απασχολούμενοι σύμφωνα με τον προηγούμενο ορισμό), ήταν άμεσα διαθέσιμοι για εργασία και είτε αναζητούσαν ενεργά εργασία τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες, είτε είχαν βρει μια εργασία που θα αναλάβουν μέσα στους επόμενους τρεις μήνες.^{49 50}

Μη ενεργοί είναι τα άτομα που δε χαρακτηρίζονται ούτε απασχολούμενοι ούτε άνεργοι.^{51 52}

Αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό είναι τα άτομα που εργάζονται στην επιχείρησή τους ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες με σκοπό το κέρδος και απασχολούν τουλάχιστον ένα άτομο.^{53 54}

Αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό είναι τα άτομα που εργάζονται στην επιχείρησή τους ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες με σκοπό το κέρδος και δεν απασχολούν άλλα άτομα.^{55 56}

Μισθωτοί είναι τα άτομα που εργάζονται για κάποιο εργοδότη είτε στον δημόσιο είτε στον ιδιωτικό τομέα και αποζημιώνονται υπό μορφή μισθού, ημερομισθίου, αμοιβών, εφάπαξ καταβολής, πληρωμής ανάλογα με το αποτέλεσμα, ή πληρωμής σε είδος.^{57 58}

Συμβοηθούντα μέλη οικογενειακής επιχείρησης είναι τα άτομα που βοηθούν άλλο μέλος της οικογένειας στη λειτουργία της οικογενειακής επιχείρησης, υπό τον όρο ότι δεν κατατάσσονται ως μισθωτοί (δεν λαμβάνουν μισθό και δεν έχουν άμεσο κέρδος από την επιχείρηση).^{59 60}

⁴⁷ ΕΣΥΕ, *Μεταδεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού* (Α`Τρίμηνο 1998)

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_19_98_04_2009_01_F_GR.pdf, (πρόσβαση στις 21/03/2010).

⁴⁸ EUROSTAT, Employment and unemployment (LFS), *Définitions*,

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/methodology/definitions, (πρόσβαση στις 8 Απριλίου 2010).

⁴⁹ ΕΣΥΕ, ο.π.

⁵⁰ EUROSTAT, ο.π.

⁵¹ ΕΣΥΕ, ο.π.

⁵² EUROSTAT, ο.π.

⁵³ ΕΣΥΕ, ο.π.

⁵⁴ EUROSTAT, ο.π.

⁵⁵ ΕΣΥΕ, ο.π.

⁵⁶ EUROSTAT, ο.π.

⁵⁷ ΕΣΥΕ, ο.π.

⁵⁸ EUROSTAT, ο.π.

⁵⁹ ΕΣΥΕ, ο.π.

Μερική απασχόληση, πλήρης απασχόληση. Η διάκριση μεταξύ αυτών των δύο τύπων εργασίας βασίζεται στην αυθόρμητη απάντηση του ερωτώμενου στο σχετικό ερώτημα.^{61 62} Δεν είναι δυνατό να καθοριστεί μια ακριβέστερη διάκριση μεταξύ της πλήρους και μερικής απασχόλησης, δεδομένου ότι οι ώρες απασχόλησης διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών αλλά και μεταξύ των κλάδων δραστηριότητας.⁶³

Προσωρινή εργασία. Μία εργασία μπορεί να θεωρηθεί προσωρινή εάν ο εργοδότης και ο υπάλληλος συμφωνήσουν, ότι η λήξη της προσδιορίζεται από αντικειμενικές συνθήκες (για παράδειγμα, καθορισμένη ημερομηνία λήξης του έργου ή επιστροφή άλλου υπαλλήλου που είχε αντικατασταθεί προσωρινά). Αυτή η συμφωνία δεν βασίζεται κατ' ανάγκη σε γραπτό συμβόλαιο.⁶⁴

Διάρκεια ανεργίας ορίζεται ο χρόνος αναζήτησης εργασίας (ή ο χρόνος που μεσολάβησε από την τελευταία εργασία του ατόμου εάν αυτός είναι μικρότερος από τη διάρκεια αναζήτησης εργασίας).^{65 66}

Άτομα στη εκπαίδευση. Ένα άτομο θεωρείται ότι εκπαιδεύεται εάν παρακολουθεί κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που περιλαμβάνει βασική εκπαίδευση συμπληρωματική εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση, συνεχή ή συμπληρωματική κατάρτιση, κατάρτιση στις επιχειρήσεις, μαθητεία, κατάρτιση πάνω στην εργασία, σεμινάρια, εργαστήρια, σπουδές διά αλληλογραφίας, απογευματινά μαθήματα, αυτομόρφωση κ.λπ. Περιλαμβάνονται επίσης κύκλοι σπουδών καθαρά ατομικού ενδιαφέροντος, που καλύπτουν όλους τους τύπους εκμάθησης και κατάρτισης πάνω σε αντικείμενα, όπως γλώσσες, υπολογιστές, σπουδές σε θέματα επιχειρήσεων, τέχνη και πολιτισμός, θέματα υγείας.⁶⁷

⁶⁰ EUROSTAT, ο.π.

⁶¹ ΕΣΥΕ, ο.π.

⁶² Για την Ολλανδία, την Ισλανδία και τη Νορβηγία μειωμένο ωράριο καθορίζεται εάν οι συνηθισμένες ώρες είναι λιγότερες από 35 ώρες και το ωράριο πλήρους απασχόλησης ορίζεται εάν οι συνηθισμένες ώρες είναι 35 ώρες ή περισσότερες. Στη Σουηδία αυτό το κριτήριο εφαρμόζεται στους ελεύθερους επαγγελματίες.

⁶³ EUROSTAT, ο.π.

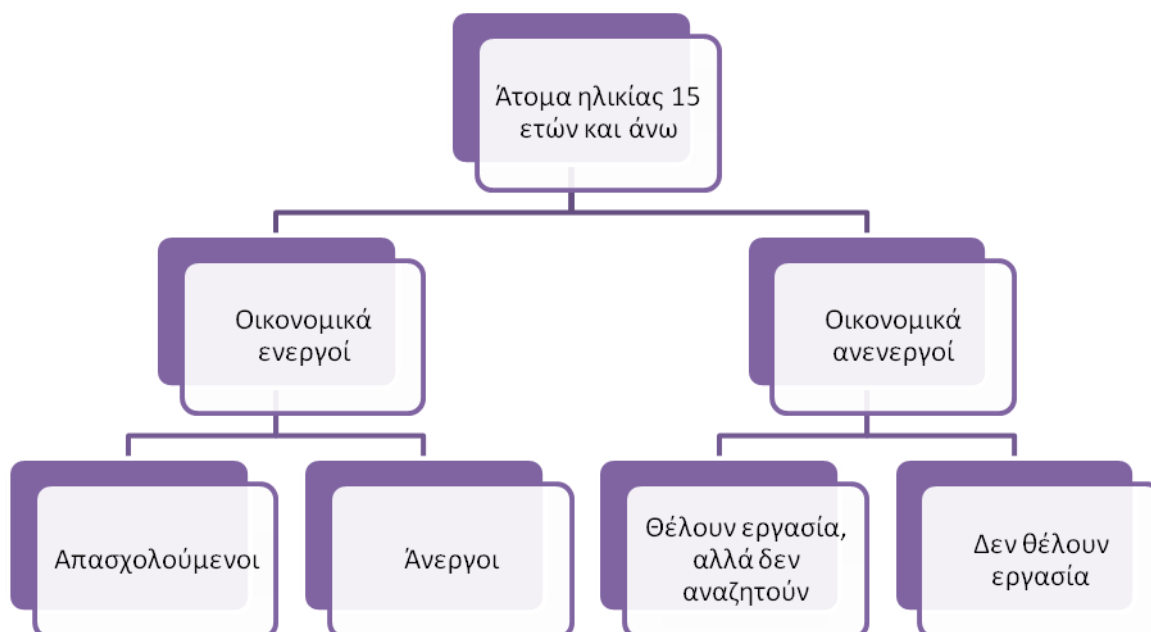
⁶⁴ ΕΣΥΕ, ο.π.

⁶⁵ Στο ίδιο.

⁶⁶ EUROSTAT, ο.π.

⁶⁷ ΕΣΥΕ, ο.π.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 Ο οικονομικός πληθυσμός άνω των 15 ετών

2.3 Ο ορισμός της ανεργίας στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Σύμφωνα με τους κανόνες που θέσπισε το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (International Labour Organization, ILO) κατά την 13^η (Οκτώβριος 1982)⁶⁸ και 14^η Διεθνή Διάσκεψη των Στατιστικών της Εργασίας (CIST) για τους σκοπούς της δειγματοληπτικής έρευνας εργατικού δυναμικού στην Κοινότητα, οι άνεργοι είναι τα άτομα ηλικίας 15 έως 74 ετών τα οποία:

1. δεν είχαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς, δηλαδή δεν είχαν ούτε μισθωτή εργασία ούτε μη μισθωτή εργασία (για μία ώρα τουλάχιστον)·
2. ήταν διαθέσιμα για εργασία, δηλαδή μπορούσαν να ξεκινήσουν μία δραστηριότητα ως μισθωτοί ή μη μισθωτοί άμεσα, δηλαδή εντός δύο εβδομάδων από την εβδομάδα αναφοράς·
3. αναζητούσαν ενεργά απασχόληση, δηλαδή είχαν πραγματοποιήσει συγκεκριμένες ενέργειες με σκοπό την εξεύρεση μισθωτής ή μη μισθωτής απασχόλησης για περίοδο τεσσάρων εβδομάδων, που λήγει στο τέλος της

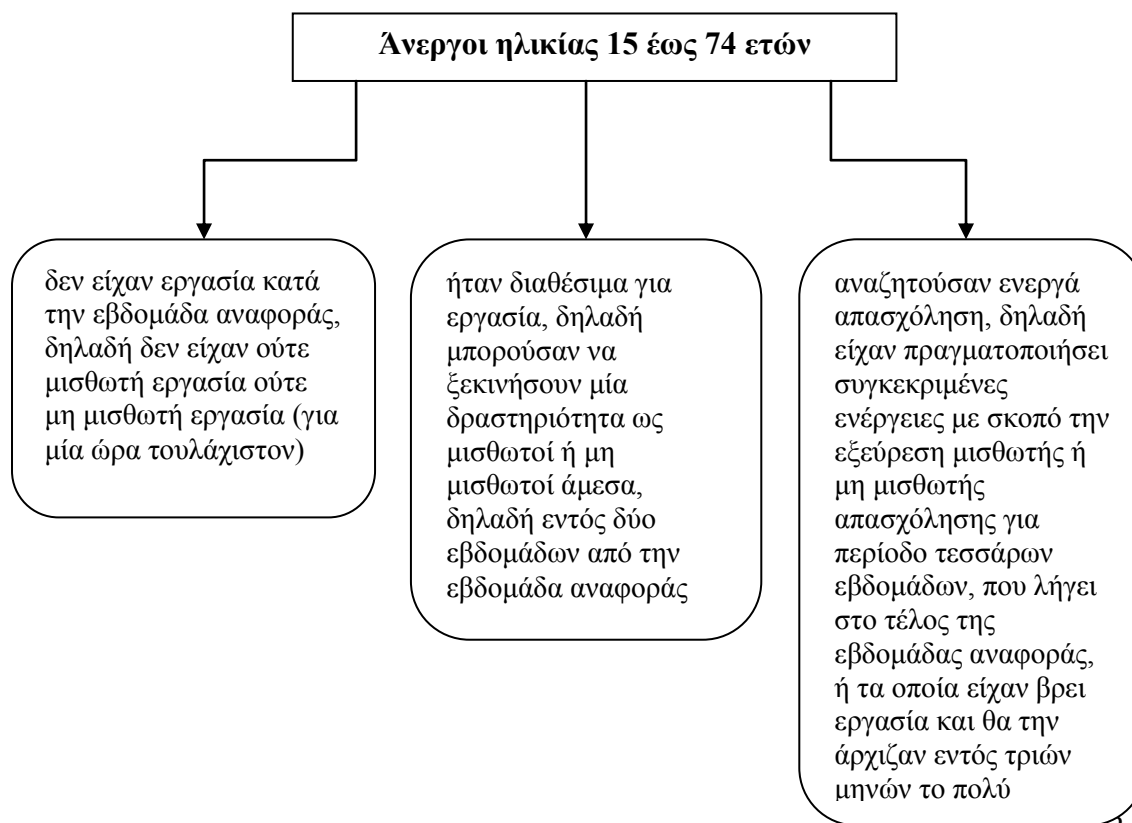
⁶⁸ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2791>.

εβδομάδας αναφοράς, ή τα οποία είχαν βρει εργασία και θα την άρχιζαν εντός τριών μηνών το πολύ.

Ως συγκεκριμένες ενέργειες για την αναζήτηση απασχόλησης θεωρούνται:

- το γεγονός της επαφής με ένα δημόσιο γραφείο απασχόλησης με σκοπό την εξεύρεση εργασίας, ασχέτως του από ποια πλευρά προήλθε η πρωτοβουλία (η ανανέωση της εγγραφής για καθαρά διοικητικούς λόγους δεν αποτελεί ενεργή πράξη),
- το γεγονός της επαφής με ιδιωτικό γραφείο (πρακτορείο προσωρινής εργασίας, επιχείρηση που ειδικεύεται στις προσλήψεις, κ.λπ.) με σκοπό την εξεύρεση εργασίας,
- η αποστολή αίτησης πρόσληψης απευθείας σε εργοδότες,
- οι έρευνες μέσω γνωριμιών, μέσω συνδικάτων, κ.λπ.,
- η δημοσίευση αγγελιών σε εφημερίδες ή η απάντηση σε αγγελίες,
- η μελέτη των προσφορών θέσεων απασχόλησης,
- η συμμετοχή σε δοκιμασία, σε διαγωνισμό ή σε συνέντευξη στο πλαίσιο διαδικασίας πρόσληψης,
- η αναζήτηση γηπέδων, κτιρίων ή υλικού,
- οι ενέργειες για την εξασφάλιση επαγγελματικών αδειών, άλλων αδειών ή χρηματοδοτικών πόρων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 Ο «κλασσικός» ορισμός της ανεργίας

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4 Οι ενέργειες για αναζήτηση εργασίας

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση θεωρούνται ως μέσα βελτίωσης της απασχολησιμότητας, αλλά δεν αποτελούν μεθόδους αναζήτησης εργασίας. Τα άτομα χωρίς εργασία που συμμετέχουν σε σπουδές ή σε κύκλους κατάρτισης δεν θεωρούνται άνεργοι παρά μόνον εάν είναι «διαθέσιμα για εργασία» και «σε αναζήτηση εργασίας», σύμφωνα με τους ορισμούς των σημείων 1 στοιχείο β) και στοιχείο γ).

Τα άτομα που έχουν τεθεί σε διαθεσιμότητα θεωρούνται άνεργα εάν δεν λαμβάνουν σημαντική αμοιβή ή μισθό από τον εργοδότη τους και εάν είναι «διαθέσιμα για εργασία» και «σε αναζήτηση εργασίας». Τα άτομα σε διαθεσιμότητα εξομοιώνονται με τους εργαζομένους που βρίσκονται σε αργία χωρίς αμοιβή, με πρωτοβουλία του εργοδότη (περιλαμβάνεται και η περίπτωση της χρηματοδότησης της αργίας από το δημόσιο ή από σχετικά ταμεία – 16^η CIST). Στην περίπτωση αυτή, τα άτομα σε διαθεσιμότητα θεωρούνται ενεργά άτομα, εάν έχει συμφωνηθεί μια ημερομηνία επανέναρξης των δραστηριοτήτων και εάν η ημερομηνία αυτή είναι προγραμματισμένη εντός τριών μηνών από την ημέρα διεξαγωγής της έρευνας.

Κατά τη νεκρή περίοδο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι εποχιακοί εργαζόμενοι διατηρούν επίσημη σχέση με την απασχόληση που έχουν κατά την περίοδο αιχμής. Πράγματι, δεν εισπράττουν πλέον μισθό ή αμοιβή εκ μέρους του εργοδότη τους, ακόμη κι αν έχουν την εξασφάλιση ότι θα ξαναβρούν εργασία. Εάν δεν εργάζονται κατά τη νεκρή περίοδο, δεν θεωρούνται άνεργοι, παρά μόνο εάν είναι «διαθέσιμοι για εργασία» και «σε αναζήτηση εργασίας», σύμφωνα με τους ορισμούς των σημείων 1 στοιχείο β) και στοιχείο γ).⁶⁹

2.4 Αριθμητικός υπολογισμός της ανεργίας

Σύμφωνα με τον Χρήστο Μπάγκαβο, οι παρακάτω αριθμητικές σχέσεις δείχνουν τις σχέσεις που συνδέουν το εργατικό δυναμικό,

$$P = E + M$$

P = πληθυσμός σε ηλικία εργασίας

E = εργατικό δυναμικό

⁶⁹ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αριθ. L 228 της 08/09/2000 σ. 0018 – 0021, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1897/2000 της Επιτροπής, της 7ης Σεπτεμβρίου 2000, για εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 577/98 του Συμβουλίου για τη διενέργεια δειγματοληπτικής έρευνας εργατικού δυναμικού στην Κοινότητα, όσον αφορά τον λειτουργικό ορισμό της ανεργίας, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1897:EL:HTML>, (πρόσβαση στις 20/03/2010).

M = μη ενεργός πληθυσμός

Επίσης,

$$E = A + U$$

E = εργατικό δυναμικό

A = αριθμός των απασχολούμενων ατόμων

U = αριθμός των ανέργων

Το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό ορίζεται ως ο λόγος του μεγέθους του εργατικού δυναμικού προς τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας, δηλαδή δίδεται από την παρακάτω σχέση:

$$\sigma = \frac{E}{P}$$

σ = ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό

E = εργατικό δυναμικό

P = πληθυσμός σε ηλικία εργασίας

Το ποσοστό ανεργίας ορίζεται ως ο λόγος του αριθμού των ανέργων προς το εργατικό δυναμικό, δηλαδή:

$$u = \frac{U}{E}$$

u = ποσοστό ανεργίας

U = αριθμός των ανέργων

E = εργατικό δυναμικό

Άρα το ποσοστό ανεργίας αφορά στον πληθυσμό που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας και είναι ενεργός.

Το ποσοστό ή δείκτης απασχόλησης ορίζεται ως ο λόγος του αριθμού των απασχολούμενων ατόμων προς τον πληθυσμό σε ηλικία εργασίας, δηλαδή:

$$a = \frac{A}{P}$$

a = ποσοστό/δείκτης απασχόλησης

A = απασχολούμενοι

P = πληθυσμός σε ηλικία εργασίας

Το ποσοστό απασχόλησης εκφράζει τη δυνατότητα μιας οικονομίας να δημιουργεί απασχόληση για τα άτομα που λόγω της ηλικίας τους θα μπορούσαν να απασχοληθούν.

Αποτελεί μία ένδειξη για τον αριθμό των ατόμων που απασχολούνται σε μία χώρα σε σχέση με τον αριθμό των εν δυνάμει απασχολούμενων ατόμων.⁷⁰

⁷⁰ Μπάγκαβος Χρήστος, *Δημογραφικές μεταβολές, Αγορά Εργασίας και Συντάξεις στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα (Gutenberg) 2003, 192-193.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η αμφισβήτηση του ορισμού-εναλλακτικές προτάσεις

Ο ορισμός της ανεργίας είναι ένας ιδιαίτερος ορισμός, πρόκειται για έναν ορισμό που όλοι έχουν την εντύπωση ότι γνωρίζουν και παρόλα αυτά δεν είναι πάντα εφικτό να εξηγήσουν με σαφήνεια τι είναι αυτό που αποκαλείται ανεργία.

Στον ορισμό της ανεργίας δίνονται διαφορετικές απαντήσεις ακόμα και μέσα στην επιστημονική κοινότητα. Για την ακρίβεια το τι είναι ανεργία μπορεί να είναι διαφορετικό στην οικονομική θεωρία, διαφορετικό στην στατιστική πρακτική, στην πολιτική αλλά και στην ίδια στη δημόσια γνώμη.

Μία παρερμηνεία που δίνεται συχνά στην ανεργία είναι ότι η ανεργία είναι ένα απόλυτο μέγεθος αχρησιμοποίητου χρόνου εργασίας. Επίσης, μία άλλη παρερμηνεία είναι ότι η ανεργία μπορεί να αντιμετωπιστεί χωρίς απαραίτητα να γίνει προσπάθεια κατανόησής της ή και μέτρησής της. Κάποιοι επίσης θεωρούσαν ότι το μόνο που χρειάζεται είναι να είναι γνωστή η διακύμανση της ανεργίας και όχι τα απόλυτα μεγέθη.⁷¹

Συχνά, τα εννοιολογικά όρια της ανεργίας δεν είναι καθορισμένα, αλλά μάλλον ευρέα πεδία διαμάχης πέρα από τα οποία οι οικονομικές και κοινωνικές προσεγγίσεις ακόμα προσπαθούν να βάλουν όρια.⁷²

Η πρόταση ότι υπάρχουν περισσότεροι από ένας ορισμοί και εκτιμήσεις της ανεργίας ενοχλεί βαθειά μερικούς στατιστικούς, διότι προκαλεί ακόμα περισσότερα προβλήματα σε μία ιδιαίτερα δύσκολη διαδικασία μέτρησης όπως η συγκεκριμένη.⁷³ Για αυτό το λόγο αλλά και για τη διάθεση των μετρήσεων και για συγκρίσεις χρησιμοποιείται κοινός ορισμός για την ανεργία.

Οι εναλλακτικοί ορισμοί που υπάρχουν παραπέμπουν, όπως είναι φυσικό, σε μία «διαφορετική» μέτρηση της ανεργίας. Ο κοινός ορισμός για την ανεργία οφείλει τελικά να είναι αποδεκτός όχι μόνο από την επιστημονική κοινότητα αλλά και από ολόκληρη την κοινωνία. Ο Bartholomew και οι συνεργάτες του θίγουν το θέμα της εμπιστοσύνης για τη μέτρηση της ανεργίας. Η εμπιστοσύνη στην πολιτική διαδικασία εξαρτάται από τη δημόσια εμπιστοσύνη στην ποιότητα των επίσημα στατιστικά στοιχείων,

⁷¹ Long Clarence D., «The Concept of Unemployment», *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 57, No. 1 (Nov., 1942), pp. 1-30, Published by: The MIT Press Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1881811>, 1-2 (πρόσβαση στις 23/11/2009).

⁷² Στο ίδιο, σ. 2.

⁷³ Στο ίδιο, σ. 2.

υποστηρίζει. Εάν οι μετρήσεις δεν μπορούν να είναι αξιόπιστες, είναι πολύ δύσκολο να κρίνει κάποιος τη διαδικασία ελέγχου.⁷⁴

Τα προβλήματα που εγείρονται για τον ορισμό της ανεργίας, για το διαχωρισμό του πληθυσμού, αλλά και για άλλους βασικούς κανόνες για τη μέτρηση γενικότερα του εργατικού δυναμικού, είναι μάλλον λιγότερο σημαντικά, υποστηρίζει ο Stewart, από τα ερωτήματα που θέτονται για το κατά πόσο τα δεδομένα που συλλέγονται όντως μετρούν αυτό για το οποίο συλλέχτηκαν.⁷⁵ Και συνεχίζουν λέγοντας ότι ο ορισμός της ανεργίας και οι απαραίτητες κατατάξεις δίδονται εξ αρχής και είναι σύμφωνα με τις πολιτικές αποφάσεις που έχουν παρθεί αλλά και με την κοινή γνώμη σύμφωνα με της ισχύουσα οικονομική κατάσταση. Μάλιστα, τα στοιχεία που έχουν είναι διαθέσιμα στους ερευνητές τουλάχιστον, αν όχι στο ευρύ κοινό για να μπορούν να τα ελέγξουν.⁷⁶

Αυτό που πάντως γίνεται απόλυτα σαφές είναι το γεγονός ότι η μέτρηση της ανεργίας εξαρτάται σαφώς από το πώς οριοθετείται. Έτσι για να οριστεί η «κατάσταση» της ανεργίας πρέπει να είναι σαφώς ορισμένη και η «κατάσταση» της απασχόλησης και οι δύο ορισμοί να είναι ξεκάθαροι και διακριτοί. Αυτό μπορεί να ακούγεται απλό αλλά στην πράξη δεν είναι εύκολο. Με πολύ μικρές αλλαγές που μπορεί να φαντάζουν ασήμαντες οι ορισμοί αυτοί μπορεί εύκολα να αλλάξουν.

3.1 Αμφισβητήσεις στη θεωρία και στην εφαρμογή

Οι στατιστικές για τη μέτρηση του εργατικού δυναμικού διαιρούν τον ενήλικο πληθυσμό σε τρεις κατηγορίες που μεταξύ τους είναι αμοιβαία αποκλειστικές: τους απασχολούμενους, τους άνεργους και τους μη ενεργούς.

Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που βιώνονται από τις ευρωπαϊκές χώρες από τα μέσα της δεκαετίας του '70 έχουν οδηγήσει σε μια σημαντική αναθεώρηση του φυσικού παραδείγματος ποσοστού του Phelps (1967, 1968) και του Friedman (1968) υποστηρίζουν οι David H. Papell, Christian J. Murray, και Hala Ghiblawi. Οι θεωρίες

⁷⁴ Bartholomew David, Moore Peter, Smith Fred, Allin Paul, «The Measurement of Unemployment in the UK», *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)*, Vol. 158, No. 3 (1995), pp. 363-417 Published by: Blackwell Publishing for the Royal Statistical Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2983439>, 369, (πρόσβαση στις 27/04/2010).

⁷⁵ Stewart Charles, «Unemployment Statistics and Economic Policy Uses», *The American Statistician*, Vol. 9, No. 1 (Feb., 1955), pp. 10-14 Published by: American Statistical Association Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2682349>, 11, (πρόσβαση στις 23/11/2009).

⁷⁶ Στο ίδιο, σ. 11.

που περιγράφουν τις διακυμάνσεις στην ανεργία, ως μετακινήσεις περίπου κοντά στο φυσικό ποσοστό έχουν προκληθεί από τις θεωρίες υστέρησης, που διαμορφώνουν την ακραία εμμονή στην ανεργία, και θεωρίες της δομής, οι οποίες περιγράφουν τις διακυμάνσεις στην ανεργία ως μετακινήσεις ή μετατοπίσεις πάλι κοντά στο φυσικό ποσοστό.⁷⁷

Τα άτομα που θεωρούνται μη ενεργά, είναι άτομα που δεν θέλουν να εργαστούν, άτομα που δεν αναζητούν εργασία, αλλά θα εργαστούν εάν τους προσφερθεί θέση εργασίας και άτομα που αναζήτησαν εργασία πριν από τις τέσσερις εβδομάδες, οι οποίες είναι το χρονικό περιθώριο που ορίζεται από την ΕΕΔ. Οι Brandolini, Cipollone και Viviano, υπολόγισαν ότι κατά μέσο όρο στις ευρωπαϊκές χώρες ένα πέμπτο των ατόμων που δήλωσαν ότι αναζητούσαν εργασία αφέθηκαν έξω από το ποσοστό των ανέργων, επειδή δεν κάλυπταν την προϋπόθεση των τεσσάρων εβδομάδων.

Το καθαρό μέγεθος αυτής της ομάδας ονομάστηκε «πιθανό εργατικό δυναμικό» ονόμασε ομάδα-εφεξής το «πιθανό εργατικό δυναμικό», ή απλά «δυνατότητες» - κλήσεις για μια εκτενέστερη διερεύνηση του κριτηρίου των τεσσάρων εβδομάδων. Ενδιαφέρον είναι εδώ να σημειωθεί ότι αυτό το κριτήριο των τεσσάρων εβδομάδων δεν έχει κάποιο συγκεκριμένο λόγο που επιλέχτηκε σε αντιδιαστολή με οποιοδήποτε άλλο χρονικό κριτήριο.⁷⁸

Ο ορισμός, λοιπόν που δίνεται από τον ILO, είναι όπως έχει ειπωθεί ο ορισμός που χρησιμοποιείται στις ΕΕΔ. Συχνά δε αυτός ο ορισμός αμφισβητείται. Συγκεκριμένα κάποιοι επιστήμονες αμφισβητούν το κατά πόσο με τη χρήση αυτού του ορισμού, μπορεί να υπολογιστεί όλη η ανεργία, κατά πόσο δηλαδή μπορεί να εμπεριέχονται όλοι οι άνεργοι.

Κατά συνέπεια, οι μη απασχολούμενοι ρωτούνται εάν έψαχναν για εργασία αλλά και πόσο εντατικά και όλα αυτά κατά τη διάρκεια των τεσσάρων τελευταίων εβδομάδων. Εάν δε πληρούν αυτές τις προϋποθέσεις δεν θεωρούνται άνεργοι και μάλιστα δεν θεωρούνται και εργατικό δυναμικό, ακόμα και αν δηλώσουν ότι αν έβρισκαν εργασία θα μπορούσαν να ξεκινήσουν άμεσα. Ο πληθυσμός που καταχωρείται ότι δεν ανήκει

⁷⁷ Papell David, Murray Christian, Ghiblawi Hala, «The Structure of Unemployment», *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 82, No. 2 (May, 2000), pp. 309-315 Published by: The MIT Press Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2646824> , 309, (πρόσβαση στις 23/11/2009).

⁷⁸ Brandolini Andrea, Cipollone Piero and Viviano Eliana, «Does the ILO definition capture all unemployment?», *Temi di discussione del Servizio Studi*, Number 529 (Banca D'Italia) December 2004, 7, http://www.aiel.it/bacheca/ROMA/Free_contributions/Mobility/brandolini_cipollone_viviano.pdf

στο εργατικό δυναμικό είναι ένα σύνθετο σύνολο, το οποίο μπορεί να υποδιαιρεθεί ακόμα περισσότερο σε σχέση με το βαθμό σύνδεσης του με την αγορά εργασίας του.⁷⁹

Τουλάχιστον τρεις υποομάδες μπορούν να προσδιοριστούν:

1. Όσοι αναζητούν εργασία, των οποίων η τελευταία προσπάθεια αναζήτησης έγινε σε διάστημα περισσότερο από τέσσερις εβδομάδες πριν από την έρευνα. Αυτός ο πληθυσμός ανέργων διαφέρει μόνο ως προς το χρόνο που πέρασε από την τελευταία δράση για αναζήτηση εργασίας. Αυτός ο πληθυσμός καλείται «πιθανό εργατικό δυναμικό» ή «εν δυνάμει» για να υπογραμμιστεί η ομοιότητά του με τους άνεργους.

2. Άτομα που δεν ψάχνουν για εργασία, αλλά που θα ήταν πρόθυμα να αρχίσουν μια εργασία εάν τους προσφέρεται. Καλούνται χαρακτηριστικά «αποθαρρυσμένοι εργαζόμενοι».

3. Άτομα που ούτε ψάχνουν ούτε είναι πρόθυμα να εργαστούν. Αυτή η ομάδα ανενεργού πληθυσμού αναφέρεται ως «ασύνδετη» με την αγορά εργασίας.⁸⁰

Η απαίτηση των τεσσάρων εβδομάδων από τον ορισμό του ILO, είναι ένας «άκαμptos» τρόπος να χωριστούν τα άτομα που ψάχνουν πραγματικά μία εργασία από αυτά που δεν ψάχνουν. Θέτει ένα κατώτατο επίπεδο αναζήτησης για όσους αναζητούν εργασία προκειμένου να ταξινομηθούν ως άνεργοι: τουλάχιστον μια δράση αναζήτησης (όπως η αποστολή μιας αίτησης σε έναν πιθανό εργοδότη ή απλά η αναζήτηση των αγγελιών για εύρεση εργασίας). Όλα αυτά όμως μπορούν να λογιστούν είτε ως τρόποι με τους οποίους μπορούν να δημιουργηθούν περαιτέρω κατηγορίες, για όσους είναι άνεργοι, είτε θα τους διαχωρίζουν σε σχέση με το πόσο ενεργοί ή όχι είναι για εύρεση εργασίας.

Εκτός από το χρονικό περιθώριο για την αναζήτηση εργασίας επίσης και ο τρόπος αναζήτησης καθορίζει τους άνεργους και τους μη άνεργους. Από τον ILO προτείνονται 6 δραστηριότητες για εύρεση εργασίας. Όμως ανάλογα με τη χώρα και το τι σύστημα εύρεσης εργασίας έχει η κάθε μια, προσθέτονται αντίστοιχα και ερωτήσεις που να μπορούν να δείξουν καλύτερα την κατάσταση απασχόλησης του ατόμου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας των Andrea Brandolini, Piero Cipollone και Eliana Viviano κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι γενικά στην Ευρώπη είναι ευδιάκριτες οι καταστάσεις της ανεργίας και της αδράνειας. Η απαίτηση των τεσσάρων

⁷⁹ Στο ίδιο, σ. 10.

⁸⁰ Στο ίδιο, σ. 10.

εβδομάδων του ILO βοηθά στο να διαχωριστούν όσοι αναζητούν εργασία ανάλογα με την ένταση της αναζήτησης. Όμως, τελικά, δεν διευκρινίζεται το αν το χρονικό διάστημα που τίθεται από τον ορισμό είναι καλό ή κακό, αλλά χαρακτηρίζεται ως βοηθητικό για την ταξινόμηση.⁸¹ Επίσης, το «πιθανό εργατικό δυναμικό» έχει τις ίδιες πιθανότητες μετάβασης από την κατάσταση αυτή στην απασχόληση όσο και οι άνεργοι.⁸²

Ο Stewart υποστηρίζει ότι οι διαφορετικοί κανόνες και οι διαφορετικές κατατάξεις είναι για να μπορεί το ποσοστό ανεργίας να αυξηθεί ή να μειωθεί. Εάν τα πρόσωπα που έχουν μια εργασία, αλλά είναι προσωρινά άνεργοι για οικονομικούς λόγους και ήταν ταξινομημένα ως άνεργοι παρά ως απασχολούμενοι, το επίπεδο ανεργίας θα αυξανόταν κατά μέσο όρο ένα τέταρτο του εκατομμυρίου από ότι συνήθως, σύμφωνα με τους παρόντες κανόνες.⁸³

⁸¹ Στο ίδιο, σ. 20.

⁸² Στο ίδιο, σ. 24.

⁸³ Stewart Charles, «Unemployment Statistics and Economic Policy Uses», *The American Statistician*, Vol. 9, No. 1 (Feb., 1955), pp. 10-14 Published by: American Statistical Association Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2682349> , 11, (πρόσβαση στις 23/11/2009).

3.2 Οι βασικοί εναλλακτικοί ορισμοί της ανεργίας

Το Στατιστικό Γραφείο για την Εργασία των Ηνωμένων Πολιτειών προτείνει έξι εναλλακτικούς ορισμούς για τη μέτρηση της ανεργίας. (Alternative Measures of Labor Underutilization)⁸⁴

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Εναλλακτικοί ορισμοί για τη μέτρηση της ανεργίας

Μέτρηση	Ορισμός
U1	Άνεργοι για 15 εβδομάδες ή περισσότερο, ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού
U2	Απολυμένοι και άτομα που ολοκλήρωσαν προσωρινές εργασίες, ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού
U3	Άνεργοι συνολικά, ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού
U4	Άνεργοι συνολικά και αποθαρρημένοι εργαζόμενοι,* ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού συν τους αποθαρρημένους εργαζόμενους
U5	Άνεργοι συνολικά, αποθαρρημένοι εργαζόμενοι και εκούσια άνεργοι,** ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού συν τους εκούσια άνεργους
U6	Άνεργοι συνολικά συν τους εκούσια άνεργους, συν τους μερικώς απασχολούμενους για οικονομικούς λόγους,*** ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού συν τους εκούσια άνεργους

* Αποθαρρημένοι εργαζόμενοι είναι όσοι ανήκουν στους εκούσια άνεργους, έχουν απομακρυνθεί για κάποιο λόγο από την αγορά εργασίας και δεν αναζητούν τώρα εργασία.

** Εκούσια άνεργοι είναι όσοι δεν εργάζονται αλλά ούτε ψάχνουν για εργασία αλλά υποστηρίζουν ότι θέλουν και ότι είναι διαθέσιμοι να εργαστούν και έχουν ψάξει για εργασία στο εγγύς παρελθόν.

*** Μερικώς απασχολούμενοι για οικονομικούς λόγους είναι όσοι εργάζονται σε μερική απασχόληση αλλά θέλουν και είναι διαθέσιμοι για μία πλήρους απασχόλησης εργασία.

Πηγή: Brooke Jackson-Winegardner, «Alternative Measures of the Unemployment Rate», <http://www.qualityinfo.org/olmisj/ArticleReader?itemid=00000486>, (πρόσβαση στις 18/03/2010).

⁸⁴ Brooke Jackson-Winegardner, «Alternative Measures of the Unemployment Rate», <http://www.qualityinfo.org/olmisj/ArticleReader?itemid=00000486>, (πρόσβαση στις 18/03/2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Παρουσίαση εναλλακτικών ορισμών και επίπτωση στα αποτελέσματα

Ο ισχύον ορισμός για την ανεργία, όπως έχει ήδη ειπωθεί, εγείρει συνεχώς διαφωνίες και ερωτηματικά. Στο προηγούμενο κεφάλαιο παρουσιάστηκαν κάποιοι άλλοι βασικοί ορισμοί της ανεργίας. Στο παρόν κεφάλαιο, λοιπόν, θα γίνει μία παρουσίαση ορισμένων εναλλακτικών ορισμών και θα ελεγχθούν οι επιπτώσεις των εφαρμογών τους χρησιμοποιώντας πρωτογενή δεδομένα από την ΕΕΔ του 2009.

4.1 Παρουσίαση Έρευνας Εργατικού Δυναμικού 2009 ανά τρίμηνο

Η μεθοδολογία της ΕΕΔ του 2009 υιοθετεί τη μεθοδολογία των προηγούμενων ερευνών, η οποία παρουσιάζεται αναλυτικά στο Παράρτημα. Το παρόν υποκεφάλαιο επικεντρώνεται αποκλειστικά στην παρουσίαση του μεγέθους των δειγμάτων κάθε τριμήνου του 2009 και σε αποτελέσματα για την ανεργία σύμφωνα με τον ορισμό που υιοθετείται από την EUROSTAT και τον ILO. Για την ανάγκη της εργασίας θα αναφερόμαστε στον ορισμό αυτό ως «κλασσικός».

Για το Α' τρίμηνο του 2009 οι επιφάνειες που ερευνήθηκαν σε ολόκληρη την επικράτεια ανέρχονται συνολικά σε 2.640 και τα νοικοκυριά σε 30.887 (ποσοστό 0,70% επί του συνόλου των νοικοκυριών).

Το ποσοστό ανεργίας (δηλαδή η αναλογία % των ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού, που είναι το άθροισμα απασχολουμένων και ανέργων) ανήλθε σε 9,3%.⁸⁵ Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 53,5% για το Α' τρίμηνο του 2009.

Για το Β' τρίμηνο του 2009 οι επιφάνειες που ερευνήθηκαν σε ολόκληρη την επικράτεια ανέρχονται συνολικά σε 2.640 και τα νοικοκυριά σε 30.910 (ποσοστό 0,70% επί του συνόλου των νοικοκυριών).

⁸⁵ ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Α' Τρίμηνο, Πειραιάς (22 Ιουνίου 2009), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_Q_Q_01_2009_01_F_GR.pdf, 1-2.

Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 8,9%.⁸⁶ Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 53,7% για το Β' τρίμηνο του 2009.

Για το Γ' τρίμηνο του 2009 Οι επιφάνειες που ερευνήθηκαν σε ολόκληρη την επικράτεια ανέρχονται συνολικά σε 2.640 και τα νοικοκυριά σε 30.946 (ποσοστό 0,70% επί του συνόλου των νοικοκυριών.)

Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 9,3%.⁸⁷ Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 54,0%.

Για το Δ' τρίμηνο του 2009 οι επιφάνειες που ερευνήθηκαν σε ολόκληρη την επικράτεια κατά ανέρχονται συνολικά σε 2.640 και τα νοικοκυριά σε 31.152 (ποσοστό 0,70% επί του συνόλου των νοικοκυριών). Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε 10,3%.⁸⁸

Το ποσοστό του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω είναι 53,8% για το Δ' τρίμηνο του 2009.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Ποσοστό Ανεργίας (%) ανά τρίμηνο 1998-2009

Έτος	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Α' Τρίμηνο	11,8	12,2	12,3	11,2	11,4	10,4	11,3	10,4	9,7	9,1	8,3	9,3
Β' Τρίμηνο	10,8	11,9	11,2	10,4	9,9	9,3	10,2	9,6	8,8	8,1	7,2	8,9
Γ' Τρίμηνο	10,8	11,7	10,9	10,2	9,8	9,3	10,1	9,7	8,3	7,9	7,2	9,3
Δ' Τρίμηνο	11,4	12,7	11,0	11,2	10,2	9,9	10,4	9,7	8,8	8,1	7,9	10,3

⁸⁶ ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Β' Τρίμηνο, Πειραιάς (17 Σεπτεμβρίου 2009), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_Q_Q_02_2009_01_F_GR.pdf, 1-2.

⁸⁷ ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Γ' Τρίμηνο, Πειραιάς (17 Δεκεμβρίου 2009), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_Q_Q_03_2009_01_F_GR.pdf, 1-2.

⁸⁸ ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Δ' Τρίμηνο, Πειραιάς (18 Μαρτίου 2010), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_Q_Q_04_2009_01_F_GR.pdf, 1-2.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Ποσοστό ανεργίας (%) και το σύνολο των ερευνηθέντων νοικοκυριών ανά τρίμηνο

Έτος 2009	Νοικοκυριά	Ανεργία (%)
Α΄ Τρίμηνο	30.887	9,3
Β΄ Τρίμηνο	30.910	8,9
Γ΄ Τρίμηνο	30.946	9,3
Δ΄ Τρίμηνο	31.152	10,3

4.2 Εναλλακτικές προσεγγίσεις για τη μέτρηση της ανεργίας από το ερωτηματολόγιο της ΕΕΔ 2009

Στο ερωτηματολόγιο των ΕΕΔ αποτυπώνεται πάντα ο ορισμός που απαιτείται για τη μέτρηση της ανεργίας, στον οποίο αναφερόμαστε ως κλασσικό ορισμό. Για τον υπολογισμό του ποσοστού της ανεργίας που ανακοινώνεται για κάθε τρίμηνο των ΕΕΔ χρησιμοποιείται ο κατάλληλος συνδυασμός των ερωτήσεων 55, 56^a, 59, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71 και 76, πάντα όμως με την προϋπόθεση ότι για να λογιστεί ο συγκεκριμένος ερευνώμενος ως άνεργος πρέπει να είναι άνω των 14 ετών και κάτω των 75 αλλά και να μην θεωρείται απασχολούμενος. Για την απασχόληση χρησιμοποιούνται κυρίως οι εξής ερωτήσεις: 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10 και 11. (Βλ. Παράρτημα IB).

Θεωρούμε ότι εάν μεταβληθεί κάποια παράμετρος του κλασσικού ορισμού που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό του ποσοστού της ανεργίας, θα αλλάξει και το αντίστοιχο ποσοστό.

Οι μεταβολές αυτές υποδεικνύονται από τις παρακάτω υποθέσεις που οδηγούν σε εναλλακτικούς ορισμούς για τη μέτρηση της ανεργίας. Ας σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας επιλέχθηκαν ενδεικτικά κάποιες μεταβολές χωρίς να θεωρείται ότι εξαντλούν όλες τις δυνατότητες.

Πρώτη υπόθεση εργασίας: Εάν υποθέσουμε ότι άνεργος είναι αυτός, που ορίζεται από τον κλασσικό ορισμό, αλλά συμπεριλαμβανομένων και των όσων δεν ζητούσαν εργασία διότι πίστευαν ότι δεν θα μπορούσαν να βρουν μία, ή δε γνώριζαν που να απευθυνθούν για εύρεση εργασίας, αλλά θα ήθελαν να έχουν μία απασχόληση, αν θα έβρισκαν, την οποία μάλιστα θα μπορούσαν να την αναλάβουν αμέσως.

Δεύτερη υπόθεση εργασίας: Εάν υποθέσουμε ότι άνεργος, είναι αυτός που ορίζεται από τον κλασσικό ορισμό, συμπεριλαμβανομένων των όσων δεν αναζήτησαν εργασία,

αλλά θα ήθελαν να έχουν μία, την οποία όμως δεν θα μπορούσαν να την αναλάβουν άμεσα, δηλαδή μέσα σε δύο εβδομάδες.

Τρίτη υπόθεση εργασίας: Εάν υποθέσουμε ότι άνεργος είναι αυτός που ορίζεται από τον κλασσικό ορισμό, αλλά και όσοι δεν αναζήτησαν εργασία, αλλά θα ήθελαν να έχουν μία, την οποία είτε θα μπορούσαν να την αναλάβουν άμεσα είτε όχι, αλλά επίσης και όσοι εργάζονται το πολύ μέχρι 8 ώρες (συνήθειες ώρες απασχόλησης).

Τέταρτη υπόθεση εργασίας: Εάν υποθέσουμε ότι άνεργος είναι αυτός που ορίζεται από τον κλασσικό ορισμό, αλλά και όσοι δεν αναζήτησαν εργασία, αλλά θα ήθελαν να έχουν μία, την οποία είτε θα μπορούσαν να την αναλάβουν άμεσα είτε όχι, αλλά επίσης και εργάζονται το πολύ μέχρι 16 ώρες (συνήθειες ώρες απασχόλησης).

Σύμφωνα με τις παραπάνω υποθέσεις εργασίας οδηγούμαστε στη σύσταση εναλλακτικών ορισμών για την ανεργία. Έτσι αφού μετρήθηκε με τις νέες παραμέτρους η μεταβλητή «κατάσταση απασχόλησης», που παρουσιάζεται αναλυτικά για κάθε ορισμό και τρίμηνο στο Παράρτημα II και ύστερα από επεξεργασία αυτής της μεταβλητής προέκυψε ο υπολογισμός της ανεργίας για κάθε εναλλακτικό ορισμό και τρίμηνο που παρουσιάζεται στον Πίνακα 4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Ποσοστό ανεργίας ανά τρίμηνο του 2009 με εναλλακτικούς ορισμούς

Ορισμοί	Α΄ Τρίμηνο (%)	Β΄ Τρίμηνο (%)	Γ΄ Τρίμηνο (%)	Δ΄ Τρίμηνο (%)
Κλασσικός*	9,3	8,9	9,3	10,3
1^{ος} ορισμός**	9,5	9,1	9,5	10,5
2^{ος} ορισμός***	9,8	9,3	9,7	10,8
3^{ος} ορισμός****	11,8	11,5	11,8	12,9
4^{ος} ορισμός*****	13,1	12,7	12,9	14,1

* Άνεργοι ηλικίας 15 έως 74 ετών:

α) δεν είχαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς, δηλαδή δεν είχαν ούτε μισθωτή εργασία ούτε μη μισθωτή εργασία (για μία ώρα τουλάχιστον).

β) ήταν διαθέσιμοι για εργασία, δηλαδή μπορούσαν να ξεκινήσουν μία δραστηριότητα ως μισθωτοί ή μη μισθωτοί άμεσα, δηλαδή εντός δύο εβδομάδων από την εβδομάδα αναφοράς.

γ) αναζητούσαν ενεργά απασχόληση, δηλαδή είχαν πραγματοποιήσει συγκεκριμένες ενέργειες με σκοπό την εξεύρεση μισθωτής ή μη μισθωτής απασχόλησης για περίοδο τεσσάρων εβδομάδων, που λήγει στο τέλος της εβδομάδας αναφοράς, ή τα οποία είχαν βρει εργασία και θα την άρχιζαν εντός τριών μηνών το πολύ.

** Άνεργοι ηλικίας 15 έως 74 ετών:

α) δεν είχαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς, δηλαδή δεν είχαν ούτε μισθωτή εργασία ούτε μη μισθωτή εργασία (για μία ώρα τουλάχιστον).

β) ήταν διαθέσιμα για εργασία, δηλαδή μπορούσαν να ξεκινήσουν μία δραστηριότητα ως μισθωτοί ή μη μισθωτοί άμεσα, δηλαδή εντός δύο εβδομάδων από την εβδομάδα αναφοράς.

γ) δεν αναζητούσαν ενεργά απασχόληση

*** Άνεργοι ηλικίας 15 έως 74 ετών:

α) δεν είχαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς, δηλαδή δεν είχαν ούτε μισθωτή εργασία ούτε μη μισθωτή εργασία (για μία ώρα τουλάχιστον).

β) δεν ήταν άμεσα διαθέσιμοι για εργασία, δηλαδή δεν μπορούσαν να ξεκινήσουν μία δραστηριότητα ως μισθωτοί ή μη μισθωτοί άμεσα, δηλαδή εντός δύο εβδομάδων από την εβδομάδα αναφοράς, αλλά θα ήθελαν να έχουν μία απασχόληση.

**** Άνεργοι ηλικίας 15 έως 74 ετών που μπορεί να είχαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς (το πολύ μέχρι 8 ώρες) ή συνήθως εργάζονται μέχρι 8 ώρες.

***** Άνεργοι ηλικίας 15 έως 74 ετών που μπορεί να είχαν εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς (το πολύ μέχρι 16 ώρες) ή συνήθως εργάζονται μέχρι 16 ώρες.

Εάν προστεθεί στον ορισμό του ανέργου, όσοι δεν είχαν εργασία και δεν αναζήτησαν, αλλά ήταν διαθέσιμοι να ξεκινήσουν μία, είτε όσοι δεν είχαν εργασία, δεν αναζητούσαν, αλλά δεν ήταν διαθέσιμοι άμεσα, το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται ελάχιστα. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι με τις αλλαγές που χρειάζονται για να καταλήξει σε αυτούς τους δύο πρώτους ορισμούς δεν αλλάζει το ποσοστό των απασχολούμενων, αλλά οι αλλαγές γίνονται ανάμεσα στους άνεργους και στο μη ενεργούς.

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρούνται όταν αλλάζουν οι ώρες που εξ ορισμού κάποιος θεωρείται άνεργος. Με τον κλασικό ορισμό έστω και μία ώρα χρειάζεται να εργαστεί κάποιος για να θεωρηθεί απασχολούμενος, όμως αν θεωρηθεί ότι ακόμα και έως 16 ώρες συνήθους απασχόλησης ορίζουν τον ερευνώμενο ως άνεργο, τότε τα ποσοστά αυξάνονται έως και 3,8%. Με την αλλαγή του ωραρίου παρατηρούνται πολλές αλλαγές και ως προς τις υπόλοιπες κατηγορίες, δηλαδή μεταβάλλονται εκτός από τους άνεργους, οι απασχολούμενοι αλλά και οι μη ενεργοί. Να σημειωθεί ότι ενώ στην ΕΕΔ⁸⁹ χρησιμοποιούνται οι ώρες απασχόλησης της εβδομάδας αναφοράς, εδώ χρησιμοποιήθηκαν οι συνήθειες ώρες απασχόλησης διότι εάν χρησιμοποιούνταν οι ώρες απασχόλησης της εβδομάδας αναφοράς θα είχαμε στο δείγμα μας και όσους είχαν άδεια, όσοι ήταν άρρωστοι και όλους όσοι για οποιοδήποτε λόγο δεν είχαν εργαστεί αλλά κανονικά έχουν μία απασχόληση, άρα θα αλλοιώνονταν τα αποτελέσματά μας.

⁸⁹ ΕΣΥΕ, Έντυπο Α, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού Έτους 2009, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_QS_QQ_01_20_09_04_2009_01_F_GR.pdf.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ορισμός για τη μέτρηση της ανεργίας που χρησιμοποιείται διεθνώς στις Έρευνες Εργατικού Δυναμικού και στις έρευνες που διεξάγονται στο πλαίσιο της EUROSTAT και επομένως στην ελληνική έρευνα έχει προταθεί από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και σύμφωνα με αυτό τον ορισμό υπολογίζεται από κάθε χώρα το ποσοστό της ανεργίας που ανακοινώνεται επίσημα. Ο ορισμός αυτός εφαρμόζεται από το 1940 με ελάχιστες διαφοροποιήσεις, παρά την ευρύτατη κριτική που έχει ασκηθεί για το ότι μειώνει την πραγματική ανεργία, τις συνεχείς συζητήσεις και τις προτεινόμενες αναθεωρήσεις. Ο ισχύον ορισμός, όπως υποστηρίζει ο Brooke Jackson-Winegardner, έχει αντισταθεί στη δοκιμή του χρόνου κατά ένα μεγάλο μέρος λόγω της αντικειμενικότητάς του.⁹⁰ Επιπλέον, είναι ο μόνος ορισμός που επιτρέπει διαχρονικές και διεθνείς συγκρίσεις.

Στην παρούσα εργασία, για να καταδείξουμε τη σημασία του ορισμού για την ανεργία και τις επιπτώσεις του στα αποτελέσματα των μετρήσεων, προτείνουμε τέσσερις εναλλακτικούς ορισμούς. Ο πρώτος ορισμός ως ανέργους όριζε τα άτομα που δεν αναζητούσαν απασχόληση αλλά θα ήθελαν να εργαστούν και αν έβρισκαν κάποια απασχόληση θα ξεκινούσαν άμεσα. Ο δεύτερος ορισμός όριζε ως ανέργους όλους όσους δεν είχαν κάποια απασχόληση αλλά θα ήθελαν να εργαστούν, δεν αναζητούσαν και δεν μπορούσαν να ξεκινήσουν άμεσα εργασία. Ο τρίτος και ο τέταρτος ορισμός ενέπλεκε το ζήτημα της ώρας, συγκεκριμένα των ωρών που πιθανά μπορεί κάποιος να εργάζεται έχοντας ως αφορμή την μία ώρα που από τον κλασικό ορισμό ορίζεται ως απασχολούμενος αυτός που εργάζεται έστω και μία ώρα, ο τρίτος ορισμός ορίζει ανέργους αυτούς που εργάζονται συνήθως μέχρι και 8 ώρες και ο τέταρτος ορίζει ως ανέργους όσους εργάζονται συνήθως έως και 16 ώρες. Η εφαρμογή αυτών των ορισμών στα δεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού του 2009 εξακολουθητικά αύξησε το τελικό ποσοστό της ανεργίας ως εξής: για το Α' Τρίμηνο από 9,3% σε 13,1 %, για το Β' Τρίμηνο από 8,9% σε 12,7%, για το Γ' τρίμηνο από 9,3% σε 12,9% και για το Δ' Τρίμηνο από 10,3% σε 14,1%. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι οι εναλλακτικοί ορισμοί που χρησιμοποιήθηκαν είναι ενδεικτικοί, αλλά βασικό μέλημα στις υποθέσεις εργασίας

⁹⁰ Brooke Jackson-Winegardner, «Alternative Measures of the Unemployment Rate», <http://www.qualityinfo.org/olmisj/ArticleReader?itemid=00000486>, (πρόσβαση στις 18/03/2010).

ήταν το γεγονός ότι όλα τα διαθέσιμα δεδομένα προέρχονταν από ένα ερωτηματολόγιο το οποίο έχει δομηθεί έτσι ώστε να συλλέγει δεδομένα με βάση τον κλασσικό ορισμό, ώστε να ορίζονται σαφώς οι κατηγορίες. Έτσι ένας οποιοσδήποτε άλλος ορισμός θα ήταν πολύ δύσκολο να «εξαχθεί» μέσα από αυτά τα δεδομένα. Άρα για να καταλήξουμε πραγματικά σε έναν εναλλακτικό ορισμό, που όντως θα μπορεί να δώσει και έγκυρα αποτελέσματα και ολοκληρωμένα, θα πρέπει να σχεδιαστεί ένα νέο, διαφορετικό ερωτηματολόγιο. Επίσης, στο πλαίσιο αυτό οφείλουμε να υπογραμμίσουμε ότι κατά το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου λαμβάνονται και μεθοδολογικές αποφάσεις κατά τη διατύπωση των ερωτήσεων. Έτσι, η μία ώρα που μέχρι τώρα χρησιμοποιείται ως το ελάχιστο για να θεωρηθεί κάποιος άνεργος, είναι σίγουρα μία επιλογή που έχει γίνει για να εξυπηρετεί και την ίδια την συνέντευξη διότι είναι πολύ περισσότερο πιθανό κάποιος να θυμάται τουλάχιστον την μία ώρα που εργάστηκε ή που συνήθως εργάζεται, αλλά από μία ώρα και πάνω είναι δύσκολο για τον ερευνώμενο να το υπολογίσει ακριβώς. Και τα μεθοδολογικά ζητήματα δεν εξαντλούνται μόνο στο σχεδιασμό του ερωτηματολογίου της έρευνας και των ορισμών που αποτυπώνονται σε αυτό. Για παράδειγμα, από την έρευνα εξαιρούνται τα άτομα που διαμένουν σε συλλογικές κατοικίες, ξενοδοχεία, άσυλα, γηροκομεία, ορφανοτροφεία κ.ά. κι αυτό γιατί δεν υπάρχει κατάλληλο δειγματοληπτικό πλαίσιο για την επιλογή του δείγματος. Βεβαίως, το σύνολο αυτού του πληθυσμού εκτιμάται ότι ανέρχεται σε 2% και είναι γνωστό ότι πρόκειται για ανενεργό πληθυσμό και κατά συνέπεια μπορεί να εξαιρεθεί από τον υπό έρευνα πληθυσμό. Όμως, είναι πιθανόν τα άτομα αυτά που είναι κατά κανόνα μέλη ιδρυμάτων, να πλήττονται σε μεγαλύτερο βαθμό από την ανεργία από ό,τι πιστεύεται, και επομένως ίσως θα πρέπει να διερευνηθεί και να συνυπολογιστεί.

Πριν από 60 χρόνια ο Long σημείωνε ότι: «Δεν είναι πάντα πλήρως κατανοητό ότι τα εννοιολογικά όρια της ανεργίας δεν είναι σαφή όρια, αλλά περισσότερο ευρύτατα πεδία μαχών στα οποία οι οικονομικές και κοινωνικές φιλοσοφίες ακόμα μάχονται».⁹¹ Η άποψη αυτή επαναλήφθηκε μισό αιώνα αργότερα στην αναφορά της ομάδας εργασίας για την μέτρηση της ανεργίας στο Ηνωμένο Βασίλειο που ιδρύθηκε από το Royal Statistical Society: «Πρέπει να υπογραμμίσουμε πάλι ότι η απόφαση για το τι μπορεί να μετρηθεί ως «ανεργία» σε οποιαδήποτε συγκεκριμένο εννοιολογικό πλαίσιο

⁹¹ Long Clarence D., «The Concept of Unemployment», *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 57, No. 1 (Nov., 1942), pp. 1-30, Published by: *The MIT Press* Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1881811>, (πρόσβαση στις 23/11/2009), 2.

είναι ένα πολιτικό και όχι στατιστικό ζήτημα. Ο ρόλος του στατιστικού είναι να εξηγήσει τις συνέπειες μιας τέτοιας απόφασης και να προσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να κατασκευαστεί ένα κατάλληλο μέτρο». ⁹² Εντούτοις, η δυσκολία να υπάρξει συμφωνία σε ένα μοναδικό ορισμό της ανεργίας αντανακλά όχι μόνον τις πολλαπλές σημασίες της αλλά επίσης την ετερογένεια της ομάδας, των ατόμων που αναζητούν εργασία. Το πρόβλημα τελικά είναι να ισορροπήσει η προσπάθεια να ερμηνευτεί αυτή η ετερογένεια με την ανάγκη για προσδιορισμένα κριτήρια ώστε να διασφαλίζεται η συγκρισιμότητα των δεικτών της αγοράς εργασίας διαχρονικά και μεταξύ των χωρών. ⁹³

⁹² Bartholomew David, Moore Peter, Smith Fred and Allin Paul (1995), «The Measurement of Unemployment in the UK», *Journal of the Royal Statistical Society, Series A (Statistics in Society)*, Vol. 158, No 3, (Blackwell Publishing for the Royal Statistical Society)1995, 377, <http://www.jstor.org/stable/2983439>, (πρόσβαση στις 27/04/2010).

⁹³ Brandolini Andrea, Cipollone Piero and Viviano Eliana, «Does the ILO definition capture all unemployment?», *Temi di discussione del Servizio Studi*, Number 529 (Banca D'Italia) December 2004, 24, http://www.aiel.it/bacheca/ROMA/Free_contributions/Mobility/brandolini_cipollone_viviano.pdf.

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αριθ. L 228 της 08/09/2000 σ. 0018 – 0021, *Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1897/2000 της Επιτροπής, της 7ης Σεπτεμβρίου 2000, για εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 577/98 του Συμβουλίου για τη διενέργεια δειγματοληπτικής έρευνας εργατικού δυναμικού στην Κοινότητα, όσον αφορά τον λειτουργικό ορισμό της ανεργίας*,

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1897:EL:HTML>, (πρόσβαση στις 20/03/2010).

ΟΑΕΔ, Ιστορική Εξέλιξη, http://www.oaed.gr/Pages/SN_13.pg, (πρόσβαση στις 20/05/2010).

ΟΑΕΔ, http://www.oaed.gr/Pages/SN_5.pg, (πρόσβαση στις 29/11/2009).

National Commission on Employment and Unemployment Statistics (1979), ΟΟΣΑ (1987, 1995) στο Jones Stephen R. G. and Riddell W. Craig, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161 Published by: The Econometric Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2791>.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αμοριανού Σοφία κ.ά., Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας, ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ (Νόμος 3094/2003 «Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις», άρθρο 3§5), Παροχές Ανεργίας: Δικαιώματα των Ανέργων και Λειτουργία των Υπηρεσιών του ΟΑΕΔ, Αθήνα (Συνήγορος του Πολίτη) 2007, http://www.synigoros.gr/reports/EE_gia_ANERGIA_14.6.07.pdf, (πρόσβαση στις 04/05/2010).

ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Α' Τρίμηνο 2008, Πειραιάς, (19 Ιουνίου 2008), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_01_2008_01_F_GR.pdf.

ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Α' Τρίμηνο, Πειραιάς (22 Ιουνίου 2009), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_01_2009_01_F_GR.pdf.

ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Β' Τρίμηνο, Πειραιάς (17 Σεπτεμβρίου 2009), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_02_2009_01_F_GR.pdf.

ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Γ' Τρίμηνο, Πειραιάς (17 Δεκεμβρίου 2009), http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_03_2009_01_F_GR.pdf.

ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Δ' Τρίμηνο, Πειραιάς (18 Μαρτίου 2010),

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_04_2009_01_F_GR.pdf.

ΕΣΥΕ, Έντυπο Α, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού Έτους 2009,

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_QS_QQ_01_2009_04_2009_01_F_GR.pdf.

ΕΣΥΕ, Μέθοδος δειγματοληψίας και εκτίμηση αποτελεσμάτων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού,

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_1998_04_2009_01_F_GR.pdf, (πρόσβαση στις 05/04/2010).

ΕΣΥΕ, Μεταδεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (Α`Τρίμηνο 1998)

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_1998_04_2009_01_F_GR.pdf, (πρόσβαση στις 21/03/2010).

ΕΣΥΕ, Οδηγίες ερωτηματολογίου Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (Α` Τρίμηνο 2006 - Δ` Τρίμηνο 2006),

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_2006_04_2006_03_F_GR.pdf, 1 (πρόσβαση στις 05/04/2010).

Κικίλιας Ηλίας, Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα, 2000-2005: Οικονομική Ανάπτυξη και Κοινωνική Αναδιάρθρωση, Επίκαιρα Θέματα, 1, Αθήνα (ΕΚΚΕ, ΙΝΚΠΟ) 2007, http://www.ekke.gr/files/greek_labour.pdf, (πρόσβαση στις 29/05/2010).

Μιχαλοπούλου Αικατερίνη, Στην Αυτοκρατορία των Ενδείξεων: Η Ιστορία της Δειγματοληπτικής Πρακτικής στην Ελλάδα, Αθήνα (Εκδόσεις Παπαζήσης) 2004.

Μπάγκαβος Χρήστος, Δημογραφικές μεταβολές, Αγορά Εργασίας και Συντάξεις στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, Αθήνα (Gutenberg) 2003.

Πετρινιώτη Ξανθή, Αγορές Εργασίας, Οικονομικές Θεωρίες και έρευνες, Αθήνα (Παπαζήση) 1989.

Σακέλλης Γιάννης, Πληθυσμός και Εργατικό Δυναμικό στην Ελλάδα, Μορφολογία και διαχρονικές εξελίξεις, Αθήνα (Γαβριηλίδης) 1993.

Bartholomew David, Moore Peter, Smith Fred, Allin Paul, «The Measurement of Unemployment in the UK», *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)*, Vol. 158, No. 3 (1995), pp. 363-417, Published by: Blackwell Publishing for the Royal Statistical Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2983439>, (πρόσβαση στις 27/04/2010).

Beveridge William, «An Analysis of Unemployment», Source: *Economica*, New Series, Vol. 3, No. 12 (Nov., 1936), pp. 357-386, Published by: Blackwell Publishing on behalf of The London School of Economics and Political Science and The Suntory and Toyota International Centres for Economics and Related Disciplines Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2549244>, (πρόσβαση στις 23/11/2009).

Brandolini Andrea, Cipollone Piero and Viviano Eliana, «Does the ILO definition capture all unemployment?», *Temi di discussione del Servizio Studi*, Number 529 (Banca D'Italia) December 2004,

http://www.aiel.it/bacheca/ROMA/Free_contributions/Mobility/brandolini_cipollone_viviano.pdf.

Bregger John E., «The Current Population Survey: a historical perspective and BLS' role», *Monthly Labor Review*, 107, pp. 9-14 (1984),

<http://www.bls.gov/opub/mlr/1984/06/art2full.pdf>, (πρόσβαση στις 20/05/2010).

Brooke Jackson-Winegardner, «Alternative Measures of the Unemployment Rate», <http://www.qualityinfo.org/olmisj/ArticleReader?itemid=00000486> , (πρόσβαση στις 18/03/2010).

EUROSTAT, *The European Union labour force survey: Methods and definitions-2001*, Theme 3: Population and social conditions, Office for Official Publications of the European Communities, Λουξεμβούργο, 2003, 5.

EUROSTAT, Employment and unemployment (LFS), *Définitions*, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/methology/definitions, (πρόσβαση στις 8 Απριλίου 2010).

Giddens Anthony, *Κοινωνιολογία*, Αθήνα (Gutenberg) 2002.

Jones Stephen R. G. and Riddell W. Craig, «The Measurement of Unemployment: An Empirical Approach», *Econometrica*, Vol. 67, No. 1 (Jan., 1999), pp. 147-161, Published by: The Econometric Society Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2999498>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

Hall Robert E., «The Rigidity of Wages and the Persistence of Unemployment», *Brookings Papers on Economic Activity*, 1975:2, 301-335, <http://www.stanford.edu/~rehall/Rigidity%20of%20Wages%20BPEA%201975.pdf>.

Kish Leslie, «Multipopulation survey designs: Five types with seven shared aspects», *International Statistical Review*, 62, pp. 167-186 (1994).

Moser Claus A., Kalton Graham, *Survey methods in social investigation*, Νέα Υόρκη (Basic Books) 1972.

Long Clarence D., «The Concept of Unemployment», *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 57, No. 1 (Nov., 1942), pp. 1-30, Published by: The MIT Press Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1881811>, (πρόσβαση στις 23/11/2009).

McDonald Ian M., and Solow Robert M., «Wages and Employment in a Segmented Labor Market», *Quarterly Journal of Economics*, (1985), 100, 1115-1141, Published by: The MIT Press, Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/1885677>, (πρόσβαση στις 23/03/2010).

Papell David, Murray Christian, Ghiblawi Hala, «The Structure of Unemployment», *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 82, No. 2 (May, 2000), pp. 309-315 Published by: The MIT Press Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2646824>, (πρόσβαση στις 23/11/2009).

Stewart Charles, «Unemployment Statistics and Economic Policy Uses», *The American Statistician*, Vol. 9, No. 1 (Feb., 1955), pp. 10-14 Published by: American Statistical Association Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2682349>, (πρόσβαση στις 23/11/2009).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Α

Παρουσίαση της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού

1 Μεθοδολογία έρευνας

Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) είναι δημόσια υπηρεσία εποπτευόμενη από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και υπεύθυνη για τη διεξαγωγή και διάχυση επισήμων στατιστικών. Η νομοθεσία που γενικά διέπει την ΕΣΥΕ είναι το Ν.Δ. 3627/56 και ο Ν. 2392/96. Η παροχή των στοιχείων είναι υποχρεωτική, όπως και η διαφύλαξη της εμπιστευτικότητάς τους. Η έρευνα είναι πλήρως εναρμονισμένη με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία. Η κύρια νομοθετική πράξη είναι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 577/9-3-98 του Συμβουλίου (Council Regulation (EC) No. 577/98), ο οποίος στις διατάξεις του καθορίζει το σχεδιασμό, τα χαρακτηριστικά της έρευνας και τη λήψη αποφάσεων. Το πλαίσιο της έρευνας τροποποιείται με τους διαδοχικούς κανονισμούς, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1372/2007, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2257/2003, κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1991/2002, (Regulation (EC) No 1372/2007, Regulation (EC) No 2257/2003, Regulation (EC) No 1991/2002).⁹⁴

Η ΕΕΔ διενεργείται από την ΕΣΥΕ, καλύπτει δειγματοληπτικά τον πληθυσμό των μελών των ιδιωτικών νοικοκυριών της χώρας και στοχεύει κυρίως στην ανίχνευση της κατάστασης απασχόλησης (αν είναι εργαζόμενοι, άνεργοι ή μη ενεργοί) των ατόμων 14 ετών και άνω σε συνδυασμό με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, υπηκοότητα, χώρα γέννησης) και το επίπεδο εκπαίδευσης που έχουν (επίπεδο σπουδών, στοιχεία για την εκπαίδευση κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας) κ.ά. Η ΕΕΔ παράγει αποτελέσματα από το 1981 σε ετήσια βάση για κάθε Β' τρίμηνο, όμως από το 1998 η έρευνα είναι συνεχής και παράγει τριμηνιαία αποτελέσματα. Από το 1999 και έπειτα μελετά την κατάσταση απασχόλησης μελών του νοικοκυριού ηλικίας 15 και άνω.⁹⁵

Το δείγμα της ΕΕΔ βασίζεται στα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού έτους 2001. Τα χαρακτηριστικά της έρευνας (αριθμός απασχολουμένων, ανέργων κ.λπ.) εκτιμούνται με την εφαρμογή κατάλληλου αμερόληπτου εκτιμητή, ο υπολογισμός του

⁹⁴ ΕΣΥΕ, *Μέθοδος δειγματοληψίας και εκτίμηση αποτελεσμάτων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού*, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_19_98_04_2009_01_F_GR.pdf, 4(πρόσβαση στις 05/04/2010).

⁹⁵ Στο ίδιο, σ. 4.

οποίου βασίζεται: α) στην πιθανότητα επιλογής των νοικοκυριών του δείγματος, β) στο ποσοστό ανταπόκρισης των νοικοκυριών του δείγματος σε κάθε πρωτογενή μονάδα δειγματοληψίας (επιφάνεια) και γ) στην κατανομή του πληθυσμού κάθε Περιφέρειας κατά φύλο και ομάδες ηλικιών. Η κατανομή του πληθυσμού κάθε Περιφέρειας κατά φύλο και ομάδες ηλικιών προκύπτει με προβολή που βασίζεται στη διαχρονική τάση που παρουσιάζει ο πληθυσμός της Χώρας κατά φύλο και ομάδες ηλικιών, καθώς και στον αριθμό των γεννήσεων, θανάτων αλλά και τη μεταναστευτική κίνηση.⁹⁶

Πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ τυπικά η συμμετοχή σε αυτές τις έρευνες είναι υποχρεωτική, δεν αποδέχονται όλοι να συμμετέχουν. Ο Beveridge είχε επισημάνει αυτή την παράμετρο λέγοντας: «Η μέτρηση των ανέργων δεν είναι μια υποχρεωτική απογραφή, αλλά μια μέτρηση εκείνων των ατόμων που, λαμβάνοντας υπ' όψιν το νόμο, αποδέχονται να καταγραφούν.»⁹⁷

1.1 Ο υπό έρευνα πληθυσμός

Για τη διερεύνηση του μεγέθους και της σύνθεσης της απασχόλησης και της ανεργίας, ο ερευνώμενος πληθυσμός αποτελείται από όλα τα άτομα ηλικίας 15 ετών και άνω, που διαμένουν μόνιμα ή προτίθεται να διαμείνουν τουλάχιστον για ένα χρόνο στην Ελλάδα, με εξαίρεση όσους διαμένουν μόνιμα σε συλλογικές κατοικίες.

Τα άτομα που διαμένουν μόνιμα σε συλλογικές κατοικίες (όπως νοσοκομεία, ξενοδοχεία, άσυλα, καταστήματα κράτησης, γηροκομεία, ορφανοτροφεία κ.λπ.) αλλά και οι κληρωτοί, δεν καλύπτονται από την έρευνα. Το ποσοστό του πληθυσμού που δεν καλύπτει η έρευνα ανέρχεται σε 2% του συνολικού πληθυσμού.⁹⁸

1.2 Το δειγματοληπτικό σχέδιο

Το δειγματοληπτικό σχέδιο των ΕΕΔ είναι σχέδιο εναλλαγής (rotation design) με την εφαρμογή της στρωματοποιημένης δισταδιακής δειγματοληψίας επιφανειών. Το

⁹⁶ ΕΣΥΕ, Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Α' Τρίμηνο 2008, Πειραιάς, 19 Ιουνίου 2008, 1.

⁹⁷ Beveridge William, «An Analysis of Unemployment», *Economica*, New Series, Vol. 3, No. 12 (Nov., 1936), pp. 357-386, Published by: Blackwell Publishing on behalf of The London School of Economics and Political Science and The Suntory and Toyota International Centres for Economics and Related Disciplines Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/2549244>, 358 (πρόσβαση στις 23/11/2009).

⁹⁸ ΕΣΥΕ, Μέθοδος δειγματοληψίας και εκτίμηση αποτελεσμάτων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_20_06_04_2006_10_F_GR.pdf, (πρόσβαση στις 21/04/2010).

σχέδιο αυτό εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στο Current Population Survey (CPS) όπως αναφέρουν οι Moser και Kalton⁹⁹ καθώς και ο Bregger.¹⁰⁰

Ως πρωτογενή μονάδα έρευνας η ΕΕΔ ορίζει την επιφάνεια (δηλ. ένα ή περισσότερα συνεχόμενα οικοδομικά τετράγωνα) και τελική μονάδα έρευνας το νοικοκυριό.

Πρώτο κριτήριο στρωματοποίησης του υπό έρευνα πληθυσμού είναι η γεωγραφική διαίρεση της Χώρας. Σε κάθε Νομό (NUTS III), η στρωματοποίηση των νοικοκυριών πραγματοποιείται κατανέμοντας τα Δημοτικά και Κοινοτικά διαμερίσματα στα οποία ανήκουν ανάλογα με το βαθμό αστικότητας (αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές).

Εκτός των Πολεοδομικών Συγκροτημάτων των δύο Μεγάλων Πόλεων (Περιφέρεια Πρωτεύουσας και Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης), η στρωμάτωση κατά βαθμό αστικότητας στην ΕΕΔ γίνεται ως εξής:

Κάθε νομός της χώρας διαιρέθηκε σε 2 ή 3 τελικά στρώματα, όπου το κάθε τελικό στρώμα αποτελείται από οικισμούς ίδιας «αστικότητας».

Οι βαθμοί «αστικότητας» είναι τρεις, οι εξής:

- Οικισμοί με πληθυσμό 10.000 και άνω κατοίκους, (αστικοί).
- Οικισμοί με πληθυσμό 2.000 έως 9.999 κατοίκους, (ημιαστικοί).
- Οικισμοί με πληθυσμό έως 1.999 κατοίκους, (αγροτικοί).

Η Περιφέρεια Πρωτεύουσας χωρίζεται σε 31 στρώματα ίσου περίπου μεγέθους (ίσος αριθμός νοικοκυριών) με τα οικοδομικά τετράγωνα των Δήμων, λαμβάνοντας υπ' όψιν κοινωνικοοικονομικά κριτήρια. Όμοια, το Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης χωρίζεται σε 9 ίσου μεγέθους στρώματα. Τα Πολεοδομικά Συγκροτήματα των δύο Μεγάλων Πόλεων αποτελούν το 40% του συνολικού πληθυσμού και μάλιστα κατέχουν ακόμα υψηλότερο ποσοστό σε κάποιες κοινωνικοοικονομικές μεταβλητές.

Με την πρότερη διαδικασία η Ελλάδα διαιρείται σε 182 τελικά στρώματα, σε κάθε ένα από τα οποία επιλέγεται ένα δείγμα νοικοκυριών. Στο πρώτο στάδιο δειγματοληψίας επιλέγονται ορισμένες «μονάδες επιφανείας», δηλαδή μικρές γεωγραφικές περιοχές με πληθυσμό 30-250 νοικοκυριά. Η πιθανότητα επιλογής κάθε

⁹⁹ Moser Claus A., Kalton Graham, *Survey methods in social investigation*, Νέα Υόρκη (Basic Books) 1972, 143.

¹⁰⁰ Bregger John E., «The Current Population Survey: a historical perspective and BLS' role», *Monthly Labor Review*, 107 (1984), 8-9, <http://www.bls.gov/opub/mlr/1984/06/art2full.pdf>, (πρόσβαση στις 20/05/2010).

μονάδας είναι ανάλογη με τον πληθυσμό της (σε νοικοκυριά) κατά την τελευταία απογραφή.

Στο δεύτερο στάδιο δειγματοληψίας, επιλέγεται ένα συστηματικό δείγμα κατοικιών νοικοκυριών από κάθε μονάδα επιφανείας. Το μέγεθος του τελικού δείγματος νοικοκυριών σε κάθε μονάδα επιφανείας καθορίζεται με τον κάτωθι τρόπο:

- Πρέπει όλα τα επιλεγμένα νοικοκυριά ενός τελικού στρώματος να έχουν την ίδια πιθανότητα επιλογής.
- Πρέπει το συνολικό δείγμα σε κάθε περιφέρεια της Ελλάδας, να επιτρέπει την παραγωγή εκτιμήσεων με ικανοποιητική ακρίβεια.

Κάθε επιλεγμένο νοικοκυριό, εφόσον επιλεγθεί, ερευνάται επί 6 διαδοχικά τρίμηνα. Κάθε τρίμηνο, το $\frac{1}{6}$ του δείγματος ανανεώνεται, ενώ τα υπόλοιπα νοικοκυριά ερευνώνται για δεύτερη ή τρίτη, τέταρτη φορά κ.λπ. Η ανανέωση του δείγματος γίνεται από νοικοκυριά που επιλέγονται στην ίδια μονάδα επιφανείας. Έτσι, τα δείγματα επικαλύπτονται κατά τα $\frac{5}{6}$ και επιτρέπεται έτσι η παραγωγή αξιόπιστων εκτιμήσεων των μεταβολών που εμφανίζονται από τρίμηνο σε τρίμηνο. Αυτή είναι η διαδικασία της εναλλαγής (rotation).

Αφού επιλεγθούν τα νοικοκυριά, ένας ερευνητής έχει μία προσωπική συνέντευξη με τα μέλη του νοικοκυριού. Οι πληροφορίες που συλλέγονται είναι για όλα τα μέλη του νοικοκυριού. Για τα άτομα του νοικοκυριού που είναι κάτω των 14 ετών συλλέγονται μόνο δημογραφικά στοιχεία, ενώ για τα άτομα από 15 ετών και άνω συμπληρώνεται ολόκληρο το ερωτηματολόγιο.

Στο κάθε νέο $\frac{1}{6}$ που προστίθεται στο δείγμα η πρώτη συλλογή πληροφοριών, άρα η συμπλήρωση του πρώτου ερωτηματολογίου γίνεται με προσωπική συνέντευξη του ερευνητή με ένα τουλάχιστον μέλος του νοικοκυριού. Οι επόμενες συνεντεύξεις μπορούν να γίνουν και τηλεφωνικά.

Όσα νοικοκυριά αρνούνται να απαντήσουν στην έρευνα, δεν αντικαθίστανται.

Το δείγμα της ΕΕΔ κατανέμεται ισομερώς μέσα στις 13 ή 14 εβδομάδες του κάθε τριμήνου. Κάθε επιλεγμένο νοικοκυριό αντιστοιχεί σε μια συγκεκριμένη εβδομάδα, η οποία καλείται εβδομάδα αναφοράς (από Δευτέρα έως Κυριακή.) Όσον αφορά στην απασχόληση, η περίοδος αναφοράς είναι η εβδομάδα αναφοράς. Όσον αφορά στην αναζήτηση εργασίας, στην διευθέτηση του χρόνου εργασίας και στη συμμετοχή στην

εκπαίδευση η περίοδος αναφοράς είναι η εβδομάδα αναφοράς αλλά και οι τρεις προηγούμενες εβδομάδες. Και τέλος όσον αφορά στην διαθεσιμότητα του ερευνώμενου να αναλάβει νέα εργασία (ή να επιστρέψει στην εργασία) η περίοδος αναφοράς είναι οι δύο εβδομάδες μετά την εβδομάδα αναφοράς.

Για τα μηνιαία αποτελέσματα, χρησιμοποιείται το δείγμα που έχει κατανεμηθεί στις τέσσερις ή πέντε εβδομάδες αναφοράς που αποτελούν τον συγκεκριμένο μήνα. Στις περιπτώσεις που μια εβδομάδα έχει ημέρες που ανήκουν σε δύο διαφορετικούς μήνες, τότε η εβδομάδα «ανήκει» σε εκείνον το μήνα που περιλαμβάνει την Πέμπτη.¹⁰¹

Η κατανομή του συνολικού δείγματος σε αυτές τις 13 εβδομάδες γίνεται έτσι ώστε να προκύψουν 13 ισοδύναμα, σε επίπεδο περιφέρειας «εβδομαδιαία» δείγματα.

Οι εκτιμήσεις στην ΕΕΔ παράγονται με την αναγωγή των αποτελεσμάτων της έρευνας στο συνολικό εκτιμώμενο πληθυσμό των ιδιωτικών νοικοκυριών. Η αναγωγή αυτή πραγματοποιείται ύστερα από την κατάλληλη στάθμιση των δειγματικών τιμών. Ο συντελεστής στάθμισης κάθε ατόμου που συμμετείχε στην έρευνα υπολογίζεται σε τρία στάδια:

1. Σε κάθε άτομο αντιστοιχεί ένας συντελεστής στάθμισης που προκύπτει από το αντίστροφο της πιθανότητας επιλογής του νοικοκυριού στο οποίο ανήκει το εν λόγω άτομο.
2. Οι συντελεστές στάθμισης των ατόμων που περιλαμβάνονται σε μία επιφάνεια, τροποποιούνται για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της «μη απόκρισης» στην έρευνα.

$$\text{Συντελεστής διόρθωσης} = \frac{\text{Πλήθος(νόμιμων)επιλεγμένων νοικοκυριών}}{\text{Πλήθος ερευνηθέντων νοικοκυριών}}$$

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη στάθμιση των τιμών του δείγματος με τους συντελεστές που προέκυψαν από τα πρώτα δύο στάδια, προσαρμόζονται έτσι ώστε να συμφωνούν με τα πληθυσμιακά μεγέθη.

¹⁰¹ ΕΣΥΕ, Μέθοδος δειγματοληψίας και εκτίμηση αποτελεσμάτων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/Other/A0101_SJO01_MT_QQ_01_19_98_04_2009_01_F_GR.pdf, 4.

2 Δειγματοληπτικά σφάλματα και μη

Όπως κάθε έρευνα, έτσι και η ΕΕΔ έχει δειγματοληπτικά και μη σφάλματα. Όσον αφορά στα δειγματοληπτικά σφάλματα ελέγχονται από το συντελεστή μεταβλητότητας, όπου ορίζεται το ποσοστό του πηλίκου του τυπικού σφάλματος μίας εκτίμησης δια την εκτίμηση.

Πιο πολύπλοκα μοιάζουν σε αυτή την έρευνα να είναι τα μη δειγματοληπτικά σφάλματα. Σύμφωνα λοιπόν, υπάρχουν τα σφάλματα πλαισίου. Το πλαίσιο δειγματοληψίας της έρευνας όπως έχει ήδη ειπωθεί, βασίζεται στην τελευταία Απογραφή, συγκεκριμένα στην Απογραφή του 2001.

Οι πρωτογενείς λοιπόν δειγματοληπτικές μονάδες προέρχονται από τη συνένωση των οικοδομικών τετραγώνων, συγκεκριμένα από τον αριθμό των μόνιμα διαμενόντων σε ιδιωτικά νοικοκυριά. Αφού λοιπόν συσταθεί ο πλήρης κατάλογος των ιδιωτικών κατοικιών, τότε επιλέγονται οι δευτερογενείς δειγματοληπτικές μονάδες, δηλαδή οι κατοικίες και πιο συγκεκριμένα τα νοικοκυριά.

Όμως εγείρονται διάφορα ζητήματα όσον αφορά στην ποιότητα του πλαισίου. Όσο απομακρυνόμαστε από την τελευταία Απογραφή (κάθε Απογραφή διεξάγεται κάθε δέκα χρόνια), είναι λογικό ο πληθυσμός των επιλεγόμενων οικοδομικών τετραγώνων να έχει μεταβληθεί. Έτσι οι πιθανότητες επιλογής κάθε πρωτογενούς δειγματοληπτικής μονάδας δεν απεικονίζουν το «πραγματικό μέγεθος». Επίσης, το μέγεθος του δείγματος μπορεί να διαφέρει από το αναμενόμενο μέγεθος, λόγω των μεγάλων αλλαγών στον αριθμό των νοικοκυριών. Τέλος, μεγάλη δυσκολία συναντάται στον τρόπο ενημέρωσης του καταλόγου (ο κατάλογος ενημερώνεται κάθε 6 μήνες).

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα για κάθε έρευνα δειγματοληπτική και μη είναι η μη απόκριση. Όπως έχει ήδη ειπωθεί τα νοικοκυριά που δεν δέχονται να συμμετάσχουν στην έρευνα δεν αντικαθιστώνται. Αυτό σταδιακά μειώνει και το δείγμα.

Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ το ποσοστό της μη απόκρισης για το σύνολο της χώρας είναι περίπου 10%. Μάλιστα τα τελευταία χρόνια το ποσοστό της μη απόκρισης αυξάνεται με ιδιαίτερη άνοδο στις αστικές περιοχές. Επίσης αυτά τα ποσοστά ποικίλουν και δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένα, π.χ. στο Περιφερειακό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης είναι 22%, ενώ στην Κεντρική και Δυτική Μακεδονία είναι 4%.

Το πρόβλημα της μη απόκρισης αντιμετωπίζεται με την αναγωγή στο επίπεδο της πρωτογενούς δειγματοληπτικής μονάδος. Βέβαια, δεν είναι ξεκάθαρο αν η στάθμιση αυτή πραγματικά «λύνει» το πρόβλημα της μη απόκρισης, εφόσον αγνοούμε αν υπάρχει συστηματική διαφορά μεταξύ των ατόμων που απαντούν στην έρευνα και αυτών που δεν αποκρίνονται.

Βεβαίως, υπάρχουν και τα σφάλματα απόκρισης, αυτά τα σφάλματα αφορούν σε λανθασμένες ή ψεύτικες απαντήσεις που πιθανά θα δώσει ο τελικά αποκρινόμενος. Οι πιο πιθανές ερωτήσεις στις οποίες μπορούν να δοθούν ανακριβείς απαντήσεις είναι οι ευαίσθητες ερωτήσεις (όπως είναι οι ερωτήσεις που αφορούν στην πιθανή δεύτερη εργασία, στο εισόδημα, στο επίπεδο εκπαίδευσης κ.ά.).

Άλλο ένα πρόβλημα που δημιουργείται, ουσιαστικά, από το σχέδιο δειγματοληψίας αλλά δεν είναι δειγματοληπτικό σφάλμα είναι το πρόβλημα που δημιουργείται λόγω της εναλλαγής, σύμφωνα με το σχέδιο υπάρχουν κάποια νοικοκυριά τα οποία θα ερωτηθούν πάνω από 1 φορά, έως και 4. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει «κόπωση» στα συγκεκριμένα νοικοκυριά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Β

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ
ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
Ταχ. Δ/ση: Πειραιώς 46 και Επονιτών
18510 Πειραιάς
Τηλέφωνα: 2104852173, 2104852928
2104852922, 2104852921

ΕΝΤΥΠΟ Α

Α/α καταλόγου επιλεγμένης κατοικίας

Κωδικός μονάδας

Α/α νοικοκυριού στη μονάδα

Περίοδος αναφοράς των στοιχείων

Νομός

Από _____ μέχρι _____
Εβδομάδα

Δήμος ή Κοινότητα

Ημερομηνία συμπλήρωσης _____
Εβδομάδα

Κύμα

ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΤΟΣ 2009

ΤΡΙΜΗΝΟ: _____

Το νοικοκυριό αυτό περιλαμβάνονταν στο δείγμα του προηγούμενου τριμήνου ΝΑΙ ☐ 1 ΟΧΙ ☐ 2

Το νοικοκυριό αυτό προβλέπεται να περιληφθεί στο δείγμα του επόμενου τριμήνου ΝΑΙ ☐ 1 ΟΧΙ ☐ 2

Το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου είναι ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ και θα χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά για στατιστικούς σκοπούς. Η παροχή των στοιχείων είναι ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ (Ν.Δ. 3627/1956, Ν. 2392/1996 και Ν. 3470/2006, άρθρο 14)

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2009

Επώνυμο υπεύθυνου: Οδός και αριθμός: Τηλέφωνο:

ΜΕΡΟΣ Ι: ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ (Συμπληρώνεται για όλα τα μέλη του νοικοκυριού)

A/a	Όνομα	Σχέση με τον υπεύθυνο του νοικοκυριού	Ποιος ο/η σύζυγος ή σύντροφος του μέλους	Ποιος ο πατέρας του μέλους	Ποια η μητέρα του μέλους	Φύλο (Αρρεν=1, Θήλυ=2)	Έτος γέννησης	Ημερομηνία γέννησης (Μήνας – Ημέρα)	Ταμείο υγείας	Οικογενειακή κατάσταση	Υπηκοότητα	Αν έχει γεννηθεί σε άλλη χώρα, γράψτε τη χώρα γέννησης	Αν έχει γεννηθεί σε άλλη χώρα, γράψτε τα έτη παρμονής στην Ελλάδα	Που έμεινε πριν 12 μήνες; Αν έμεινε σε άλλη πόλη να γράφει ο δήμος ή η κοινότητα και ο νομός, Αν έμεινε στο εξωτερικό, να γράφει η χώρα	Από ποια δόθηκαν οι απαντήσεις
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
01															
02															
03															
04															
05															
06															
07															
08															

Στήλη 3: Υπεύθυνος = 1, Σύζυγος ή σύντροφος = 2, Πατρίδα υπεύθυνου ή συζύγου = 3, Γονείς υπεύθυνου ή συζύγου ή συντρόφου = 4, Άλλοι συγγενείς = 5, Άλλοι = 6.
 Στήλη 4, 5, 6: Να χρησιμοποιηθούν οι κωδικοί της στήλης 1 ανάλογα με την απάντηση (αίχμος, πατέρας, μητέρα,) ή ο κωδικός 99, όταν δεν υπάρχει αντίστοιχη σχέση συγγένειας.
 Στήλη 10: ΙΚΑ = 1, ΟΓΑ = 2, Δημοσίου = 3, ΟΑΕΕ = 4, Άλλα ταμεία = 5, Δεν έχει = 9
 Στήλη 11: Άγαμος = 1, Έγγαμος = 2, Χήρος = 3, Διαζευγμένος ή σε διάσταση = 4
 Στήλη 14: Θα γραφούν ακριβώς τα χρόνια παραμονής στην Ελλάδα από την εποχή που ο ερευνώμενος εγκαταστάθηκε στη Χώρα για τελευταία φορά.
 Στήλη 16: Από τον ίδιο τον ερευνώμενο = 1, Από άλλο μέλος του νοικοκυριού = 2

ΜΕΡΟΣ II: (Συμπληρώνεται για τα μέλη του νοικοκυριού ηλικίας **15 ετών και άνω**)

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Καθικοί Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
									201

Α' ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1	Την προηγούμενη εβδομάδα, από Δευτέρα έως και Κυριακή, εργαστήκατε ⁽¹⁾ , έστω και μία ώρα με αμοιβή, ως μισθωτός ή αυτοαπασχολούμενος;									
	NAI	1	→ 14							
	OXI	2	→ 2							102
2	Μήπως εργαστήκατε την προηγούμενη εβδομάδα, έστω και μία ώρα, χωρίς αμοιβή, ως βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση;									
	NAI	1	→ 14							
	OXI	2	→ 3							103
3	Μας είπατε ότι δεν εργαστήκατε ούτε μία ώρα την προηγούμενη εβδομάδα. Μήπως είστε αυτοαπασχολούμενος (έχετε μία επιχείρηση ή ασκείτε ελεύθερο επάγγελμα) και δεν εργαστήκατε για κάποιο λόγο, όπως εποχικότητα, κακές καιρικές συνθήκες κλπ.;									
	NAI	1	→ 4							
	OXI	2	→ 5							104
4	Για ποιον ακριβώς λόγο δεν εργαστήκατε καθόλου την προηγούμενη εβδομάδα στην επιχείρησή σας ως αυτοαπασχολούμενος;									
	– Λόγω καιρικών συνθηκών	0	14							
	– Η επιχείρηση (ή το επάγγελμα) είναι εποχική	1								
	– Για τεχνικούς και οικονομικούς λόγους	2								
	– Λόγω εργατικών διαφορών (απεργία, lock out)	3								
	– Λόγω παρακολούθησης μαθημάτων γενικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης	4								
	– Λόγω ασθένειας, τραυματισμού κλπ.	5								
	– Λόγω έλλειψης πελατείας	6								
	– Λόγω διακοπών	7								
	– Για άλλους λόγους, π.χ. οικογενειακές υποχρεώσεις	8								
	Περιγράψτε								105	
5	Αν και δεν εργαστήκατε ούτε μία ώρα την προηγούμενη εβδομάδα, μήπως εργάζεστε, συνήθως, ως βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση;									
	NAI	1	→ 6							
	OXI	2	→ 7							106
6	Για ποιο λόγο δεν εργαστήκατε καθόλου την προηγούμενη εβδομάδα ως βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση;									
	– Λόγω καιρικών συνθηκών	0	14							
	– Η επιχείρηση λειτουργεί εποχικά	1								
	– Για τεχνικούς και οικονομικούς λόγους	2								
	– Λόγω εργατικών διαφορών (απεργία, lock out)	3								
	– Λόγω παρακολούθησης μαθημάτων γενικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης	4								
	– Λόγω ασθένειας, τραυματισμού κλπ.	5								
	– Λόγω έλλειψης πελατείας	6								
	– Λόγω διακοπών	7								
	– Για άλλους λόγους, π.χ. οικογενειακές υποχρεώσεις	8								
	Περιγράψτε								107	

(1) Περιλαμβάνονται οι μαθητευόμενοι – εκπαιδευόμενοι, με οποιονδήποτε τρόπο και αν αμείβονται.

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
7	Αν και δεν εργαστήκατε ούτε μία ώρα την προηγούμενη εβδομάδα, μήπως έχετε μια εργασία ως μισθωτός, από την οποία απουσιάζατε προσωρινά; ΝΑΙ ΟΧΙ	1 2	→ 8 → 49							108
8	Ο λόγος που δεν εργαστήκατε ούτε μία ώρα ως μισθωτός, την προηγούμενη εβδομάδα, είναι ότι η επιχείρηση που εργάζεστε λειτουργεί εποχικά; ΝΑΙ ΟΧΙ	1 2	→ 49 → 9							109
9	Για ποιο λόγο δεν εργαστήκατε καθόλου την προηγούμενη εβδομάδα ως μισθωτός; – Λόγω ασθένειας, τραυματισμού κλπ. – Λόγω άδειας κήσης – λοχείας – Βρίσκεσθε σε διαθεσιμότητα – Για τεχνικούς και οικονομικούς λόγους – Λόγω εργατικών διαφορών (απεργία, lock out) – Λόγω παρακολούθησης μαθημάτων γενικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης – Λόγω άδειας, απουσίας ή διακοπών – Χρήση άδειας συμφωνίας – Λόγω γονικής άδειας – Για άλλους λόγους, π.χ. οικογενειακές υποχρεώσεις Περιγράψτε	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	14 10							110
10	Πόσο καιρό απουσιάζετε από την εργασία σας; – Έως και τρεις μήνες – Περισσότερο από τρεις μήνες	1 2	→ 14 → 11							111
11	Συνεχίζετε να αμείβεστε από την εργασία σας, παρά την απουσία σας; – Εξακολουθεί να λαμβάνει το 50% ή περισσότερο των αποδοχών του (είτε από τον εργοδότη είτε από το ταμείο κλπ.) – Λαμβάνει λιγότερο από το 50% των αποδοχών του (είτε από τον εργοδότη είτε από το ταμείο κλπ.) – Δεν αμείβεται	1 2 3	→ 14 12							112
12	Αν σας καλέσουν να επιστρέψετε στην εργασία σας, θα μπορούσατε να επιστρέψετε μέσα στις επόμενες δύο εβδομάδες; ΝΑΙ ΟΧΙ	1 2	→ 14* → 13							113
*ΠΡΟΣΟΧΗ! Τα άτομα σε διαθεσιμότητα (Ερ. 9-κωδ. 2), που απουσιάζουν από τη δουλειά τους περισσότερο από τρεις μήνες (Ερ. 10-κωδ. 2) και λαμβάνουν λιγότερο από το 50% του μισθού τους (Ερ. 11-κωδ. 2) ή δεν αμείβονται (Ερ. 11-κωδ. 3) και έχουν απαντήσει στο Ερ. 12-κωδ. 1, συνεχίζουν με το Ερώτημα 49.										
13	Γιατί δεν μπορείτε να επιστρέψετε στην εργασία σας, μέσα στις επόμενες δύο εβδομάδες; – Πρέπει να συμπληρώσει την εκπαίδευσή του – Πρέπει να τελειώσει τη στρατιωτική του θητεία – Για προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους – Για λόγους ασθένειας – Για άλλους λόγους – Δεν καθόρισε το λόγο	1 2 3 4 5 6	↓							114

Α/α	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί Ποί ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού					
								Κωδ. Η/Υ

Β' ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΙΚΗΣ Ή ΠΡΩΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (ερωτήματα 14 – 43)

Αφορά στα άτομα που εργάστηκαν την προηγούμενη εβδομάδα, καθώς και στα άτομα που δεν εργάστηκαν, αλλά είχαν μία εργασία

14 Α/α μέλους	Σε τι είδους κατάσταση, εργοστάσιο, υπηρεσία κλπ. (τοπική μονάδα) εργάζεστε στην κύρια ή τη μοναδική εργασία σας; 	NACE Rev. 2 ↓	<table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table> (Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές)																																																		315
15	Ποιο το ιδιοκτησιακό καθεστώς της επιχείρησης αυτής; - Δημόσια υπηρεσία - ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ του Δημοσίου ή Δημόσιος Οργανισμός - Δήμος ή Κοινότητα, Δημοτική Επιχείρηση - Δημόσια Επιχείρηση Κοινής Ωφέλειας - Τράπεζα κρατική ή ελεγχόμενη από το κράτος - Επιχείρηση ελεγχόμενη από το Δημόσιο - Επιχείρηση του ιδιωτικού τομέα	1 2 3 4 5 6 7 ↓	<table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>																																																		116
16 Α/α μέλους	Τι είδους εργασία κάνετε στην επιχείρηση αυτή; 	ΣΤΕΠ 92 ↓	<table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table> (Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές)																																																		317
17	Ποια είναι η θέση σας στην επιχείρηση αυτή; - Αυτοαπασχολούμενος με προσωπικό - Αυτοαπασχολούμενος χωρίς προσωπικό - Μισθωτός (με μισθό ή ημερομίσθιο ή κατ' αποκοπή) - Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	1 2 3 4 ↓	<table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>																																																		118
18	Σε ποιο ασφαλιστικό ταμείο κύριας ασφάλισης υπάγεστε; - ΙΚΑ - ΟΓΑ - ΔΗΜΟΣΙΟ - ΟΑΕΕ (ΤΕΒΕ, ΤΣΑΥ, Ταμείο Εμπόρων) - Λοιπά - Ανασφάλιστος - Δε γνωρίζει / Δεν απαντά	01 02 03 04 05 08 09 ↓	<table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>																																																		219
19	Αριθμός ατόμων που εργάζονται στην τοπική μονάδα της επιχείρησης - Αν 10 και κάτω, να γραφεί ο ακριβής αριθμός - 11 έως 19 εργαζόμενοι - 20 έως 49 εργαζόμενοι - 50 και πάνω εργαζόμενοι - Άγνωστος, αλλά μέχρι και 10 άτομα - Άγνωστος, αλλά πάνω από 10 άτομα	01-10 11 12 13 14 15 ↓	<table border="1"> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>																																																		220

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού							
				Κωδ. Η/Υ							
20	Νομός ή χώρα του τόπου εργασίας (απάντηση μόνο όταν ο τόπος εργασίας διαφέρει από τον τόπο κατοικίας)		↓								
				(Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές) 221							
21	Ποιο έτος και μήνα αρχίσατε να εργάζεσθε για αυτόν τον εργοδότη, ή ως αυτοαπασχολούμενος;		↓								
	– Έτος										422
	– Μήνας (απάντηση μόνο για το έτος έρευνας και για τα δύο προηγούμενα έτη)	01-12	↓								223
22	Συνέβαλε το Δημόσιο Γραφείο Ευρέσεως Εργασίας, στην εύρεση αυτής της εργασίας; (απαντούν τα άτομα που άρχισαν να εργάζονται τους τελευταίους 12 μήνες)		↓								
	ΝΑΙ	1	↓								124
	ΟΧΙ	2	↓								
23	Η απασχόλησή σας στην εργασία αυτή είναι πλήρης, δηλαδή εργάζεστε την εβδομάδα όσες ώρες προβλέπει το ωράριο που ισχύει στην εργασία αυτή, ή μερική, δηλαδή εργάζεστε λιγότερες ώρες;		↓								
	Πλήρης	1	→ 25								
	Μερική	2	→ 23α								125
23α	Για ποιο λόγο εργάζεστε με μερική απασχόληση;		↓								
	– Φροντίζει μικρά παιδιά ή εξαρτώμενους ενήλικες	1	→ 24								
	– Παρακολουθεί μαθήματα ή εκπαιδεύεται	2									
	– Έχει ασθένεια ή ανικανότητα	3									
	– Δεν μπορούσε να βρει πλήρη απασχόληση	4									
	– Άλλοι λόγοι	5									
	– Δε δήλωσε λόγο	6									1125
24	Ποιο είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζετε, επειδή φροντίζετε μικρά παιδιά ή εξαρτώμενους ενήλικες; (αφορά στα άτομα που δήλωσαν μερική απασχόληση (Ερ. 23-κωδ. 2), επειδή φροντίζουν μικρά παιδιά ή εξαρτώμενους ενήλικες (Ερ. 23α, κωδ. 1)		↓								
	– Δεν υπάρχουν (ή είναι πολύ ακριβές) οι κατάλληλες υπηρεσίες φροντίδας μικρών παιδιών	1	↓								
	– Δεν υπάρχουν (ή είναι πολύ ακριβές) οι κατάλληλες υπηρεσίες φροντίδας εξαρτώμενων ενηλίκων	2									
	– Αντιμετωπίζει και τα δύο προηγούμενα προβλήματα	3									
	– Οι υπηρεσίες φροντίδας δεν ήταν πρόβλημα	4									126
25	Πόσες ημέρες και ώρες εργάζεστε, συνήθως, την εβδομάδα στην ανωτέρω εργασία;		↓								
	– Ημέρες	1-7	→ 26								
	– Ώρες	01-98									127
	– Δεν μπορεί να καθορίσει τις ώρες που συνήθως εργάζεται γιατί αυτές διαφέρουν σημαντικά από εβδομάδα σε εβδομάδα ή από μήνα σε μήνα	00	→ 27								228
26	Την προηγούμενη εβδομάδα εργαστήκατε στη εργασία αυτή τις ώρες που εργάζεστε συνήθως;		↓								
	ΝΑΙ	1	→ 29								
	ΟΧΙ	2	→ 27								129
27	Πόσες ημέρες και ώρες εργαστήκατε στην ανωτέρω εργασία την προηγούμενη εβδομάδα;		↓								
	– Ημέρες	0	→ 29								
		1-7	→ 28								130
	– Ώρες	00	→ 29								
		01-98	→ 28								231

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
28	Για ποιο, κυρίως, λόγο οι ώρες που εργαστήκατε την προηγούμενη εβδομάδα στην ανωτέρω εργασία διαφέρουν από τις ώρες που συνήθως εργάζεστε σε αυτή; <i>Σε περίπτωση που εργάστηκε περισσότερο, οι ώρες διαφέρουν λόγω:</i> – Εποχικότητας της εργασίας, προθεσμίας παράδοσης του έργου 01 – Υπερωριών 02 – Ελαστικού ωραρίου 03 – Άλλων λόγων (περιγράψτε) 04 <i>Σε περίπτωση που εργάστηκε λιγότερο, οι ώρες διαφέρουν λόγω:</i> – Εποχικότητας 05 – Κακών καιρικών συνθηκών 06 – Οικονομικών ή τεχνικών λόγων 07 – Εργατικών διαφορών (απεργίες, λοκ-άουτ) 08 – Παρακολούθησης μαθημάτων γενικής ή επαγγελματικής εκπαίδευσης 09 – Ελαστικού ωραρίου 10 – Ασθένειας ή τραυματισμού 11 – Γονικής άδειας (μειωμένο ωράριο) 12 – Ειδικής άδειας για προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους 13 – Άδειας απουσίας ή διακοπών 14 – Εθνικών και λοιπών αργιών 15 – Εναρξης ή αλλαγής εργασίας στη διάρκεια της εβδομάδας αναφοράς 16 – Λήξης της εργασίας που είχε, χωρίς να αρχίσει καινούρια 17 – Άλλοι λόγοι (περιγράψτε) 18	↓							232
29	Θα θέλατε να εργάζεστε περισσότερες ώρες; ΟΧΙ 0 → 31 ΝΑΙ – Μέσω μιας πρόσθετης εργασίας 1 – Μέσω μιας άλλης εργασίας με περισσότερες ώρες από την τωρινή 2 – Μόνο στα πλαίσια της παρούσας εργασίας 3 – Με οποιονδήποτε από τους παραπάνω τρόπους 4	30							133
30	Αν προσφερόταν η δυνατότητα να εργαστείτε περισσότερες ώρες (στη παρούσα εργασία σας ή και σε άλλη εργασία) θα μπορούσατε να αρχίσετε να εργάζεστε περισσότερο μέσα στις επόμενες δύο εβδομάδες; ΝΑΙ 1 ΟΧΙ για τους εξής λόγους: – Πρέπει να συμπληρώσει την εκπαίδευσή του 2 – Δεν μπορεί να αφήσει την τωρινή εργασία μέσα σε δύο εβδομάδες 3 – Για προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους 4 – Για λόγους ασθένειας 5 – Για άλλους λόγους 6 – Δεν καθόρισε το λόγο 7	↓						134	
31	Πόσες ώρες επιθυμείτε να εργάζεστε συνολικά την εβδομάδα; – Ώρες 01-99	↓						235	

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
Τα Ερωτήματα 32 – 37 και 38 υποβάλλονται μόνο για τους μισθωτούς (Ερ. 17 – κωδ. 3), διαφορετικά συνεχίστε με το ερώτημα 39										
32	Πόσες ώρες εργαστήκατε υπερωριακά, με πληρωμή, την εβδομάδα αναφοράς; – Ώρες	0098	↓							236
33	Πόσες ώρες εργαστήκατε υπερωριακά, χωρίς πληρωμή, την εβδομάδα αναφοράς; – Ώρες	0098	↓							237
34	Η ανωτέρω εργασία είναι μόνιμη ή προσωρινή; Είναι μόνιμη ή με σύμβαση αόριστης διάρκειας Είναι προσωρινή ή με σύμβαση ορισμένου χρόνου	1 2	→ 36 → 34a							138
34a	Για ποιο λόγο η εργασία σας είναι προσωρινή; – Είναι μαθητευόμενος ή εκπαιδευόμενος – Δεν μπόρεσε να βρει μια μόνιμη εργασία – Δεν επιθυμεί μια μόνιμη εργασία – Είναι σύμβαση, η οποία καλύπτει δοκιμαστική περίοδο – Είναι προσωρινή και δεν καθόρισε το λόγο	1 2 3 4 5	↓							1138
35	Συνολική διάρκεια προσωρινής σύμβασης εργασίας – Διάστημα μικρότερο από ένα μήνα – 1 – 3 μήνες – 4 – 6 » – 7 – 12 » – 13 – 18 » – 19 – 24 » – 25 – 36 » – 3 χρόνια και άνω	1 2 3 4 5 6 7 8	↓							139
36	Εποπτεύετε ή συντονίζετε άλλους εργαζομένους; ΝΑΙ ΟΧΙ – Δεν απάντησε	1 2 3	↓							140
37	Έχετε σύμβαση με γραφείο προσωρινής εργασίας; ΝΑΙ ΟΧΙ – Δεν απάντησε	1 2 3	↓							141

Γ' ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΒΑΡΔΙΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Εργασία με θάρδιες (αφορά μόνο στους μισθωτούς και έχει περίοδο αναφοράς όλο το χρονικό διάστημα που εργάζεται)										
38	– Πραγματοποιεί συνήθως βάρδιες – Πραγματοποιεί βάρδιες μερικές φορές – Ποτέ δεν πραγματοποιεί βάρδιες	1 2 3	↓							142

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
Τα Ερωτήματα 39 – 43 αφορούν στην κύρια απασχόληση ανεξάρτητα από τη θέση στο επάγγελμα										
39	Πόσο συχνά εργαστήκατε απογεύματα τις τελευταίες 4 εβδομάδες; (την εβδομάδα αναφοράς και τις 3 προηγούμενες) – Τουλάχιστον τις μισές εργάσιμες ημέρες – Λιγότερο συχνά – Ποτέ	1 2 3	↓							143
40	Πόσο συχνά εργαστήκατε νύχτα τις τελευταίες 4 εβδομάδες; (την εβδομάδα αναφοράς και τις 3 προηγούμενες) – Τουλάχιστον τις μισές εργάσιμες ημέρες – Λιγότερο συχνά – Ποτέ	1 2 3	↓							144
41	Πόσο συχνά εργαστήκατε το Σάββατο τις τελευταίες 4 εβδομάδες; (την εβδομάδα αναφοράς και τις 3 προηγούμενες) – Τουλάχιστον 2 φορές – 1 φορά – Ποτέ	1 2 3	↓							145
42	Πόσο συχνά εργαστήκατε την Κυριακή τις τελευταίες 4 εβδομάδες; (την εβδομάδα αναφοράς και τις 3 προηγούμενες) – Τουλάχιστον 2 φορές – 1 φορά – Ποτέ	1 2 3	↓							146
43	Πόσο συχνά εργαστήκατε στο σπίτι τις τελευταίες 4 εβδομάδες; (την εβδομάδα αναφοράς και τις 3 προηγούμενες) – Τουλάχιστον τις μισές εργάσιμες ημέρες – Λιγότερο συχνά – Ποτέ	1 2 3	↓							147

Δ' ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

44	Πόσες εργασίες είχατε την προηγούμενη εβδομάδα; – Μία μόνο – Περισσότερες από μία – Δεν απάντησε	1 2 3	→ 55 → 45 → 55							148
45	Σε τι είδους κατάσταση, εργοστάσιο, υπηρεσία κλπ. (τοπική μονάδα) εργάζεστε στη δεύτερη απασχόληση; Α/α μέλους	NACE Rev. 2	↓							249
46	Τι είδους εργασία κάνετε στην επιχείρηση αυτή; Α/α μέλους	ΣΤΕΠ 92	↓							350
47	Ποια είναι η θέση σας στην επιχείρηση αυτή; – Αυτοαπασχολούμενος με προσωπικό – Αυτοαπασχολούμενος χωρίς προσωπικό – Μισθωτός (με μισθό ή ημερομίσθιο ή κατ' αποκοπή) ... – Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση	1 2 3 4	↓							151
48	Πόσες ημέρες και ώρες εργαστήκατε την προηγούμενη εβδομάδα στην ανωτέρω εργασία σας; – Ημέρες – Ώρες	0-7 0098	→ 55							152 253

Α/α	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ

Ε' ΤΥΧΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ

Αφορά μόνο στα άτομα που δεν εργάστηκαν την προηγούμενη εβδομάδα, ούτε είχαν μία εργασία

49	Αν δεν εργάζεστε τώρα, μήπως είχατε εργαστεί ποτέ στο παρελθόν σε κανονική εργασία (με πληρωμή ή κάποιο κέρδος ή ως βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση);		1	→ 50						
	– ΝΑΙ	2	→ 55							154
50	Ποιο έτος και μήνα εργαστήκατε για τελευταία φορά;		01-12	↓						
	– Έτος									
	– Μήνας (Απάντηση μόνο για το έτος έρευνας και για τα δύο προηγούμενα έτη)									256
Τα Ερωτήματα 51 – 54 αφορούν μόνο όσα άτομα έχουν σταματήσει να εργάζονται τα τελευταία 8 χρόνια, διαφορετικά συνεχίστε με το ερώτημα 55										
51	Για ποιο λόγο σταματήσατε να εργάζεστε στην τελευταία σας εργασία;		0-9	↓						
	– Διότι απολύθηκε για διάφορους λόγους	1								
	– Διότι η εργασία του ήταν περιορισμένης διάρκειας και τελείωσε	2								
	– Φροντίζει μικρά παιδιά ή εξαρτώμενους ενήλικες	3								
	– Παραιτήθηκε για άλλους προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους	4								
	– Λόγω εκπαίδευσης ή επιμόρφωσης	5								
	– Διότι στρατεύτηκε	6								
	– Λόγω ασθένειας ή ανικανότητας για εργασία	7								
	– Διότι πήρε πρόωρη σύνταξη	8								
	– Διότι συνταξιοδοτήθηκε	9								157
	– Για άλλους λόγους									
52	Σε τι είδους κατάσταση, εργοστάσιο, υπηρεσία κλπ. (τοπική μονάδα) εργαστήκατε στην τελευταία εργασία σας;		NACE Rev. 2	↓						
	A/a μέλους									
(Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές)										
53	Τι εργασία κάνατε στην επιχείρηση αυτή;		ΣΤΕΠ 92	↓						
	A/a μέλους									
(Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές)										
54	Ποια ήταν η θέση σας στην επιχείρηση αυτή;		1-4	↓						
	– Αυτοαπασχολούμενος με προσωπικό	2								
	– Αυτοαπασχολούμενος χωρίς προσωπικό	3								
	– Μισθωτός (με μισθό ή ημερομίσθιο ή κατ' αποκοπή)	4								
	– Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση									160

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού							
											Κωδ. Η/Υ
ΣΤ' ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Αφορά σε όλα τα άτομα											
Στη διάρκεια των τελευταίων 4 εβδομάδων ζητούσατε εργασία;											
55	ΝΑΙ, ζητούσε εργασία	1	→ 59								
	ΟΧΙ, δε ζητούσε εργασία	2	→ 56								161
Για ποιο λόγο δε ζητούσατε εργασία στη διάρκεια των τελευταίων 4 εβδομάδων;											
56	– Διότι έχει εργασία και δε ζητάει άλλη	01	→ 78								
	– Διότι έχει βρει μια εργασία που θα αναλάβει αργότερα	02	→ 56a								
	– Φροντίζει μικρά παιδιά ή εξαρτώμενους ενήλικες	03	→ 57								
	– Για άλλους οικογενειακούς ή προσωπικούς λόγους	04									
	– Διότι εκπαιδεύεται ή επιμορφώνεται	05									
	– Διότι βρίσκεται σε σύνταξη	06									
	– Διότι είναι ασθενής ή ανίκανος για εργασία	07									
	– Διότι πιστεύει ότι δε θα βρει εργασία ή δε γνωρίζει που να απευθυνθεί	08									
	– Περιμένει να αναλάβει πάλι την εργασία (γι' αυτούς που είναι σε διαθεσιμότητα)	09									
	– Για άλλους λόγους	10									
	– Δεν καθόρισε το λόγο	11									162
Σε πόσο καιρό θα αρχίσετε να εργάζεστε σε αυτή την εργασία;											
56a	– Μέσα στους επόμενους τρεις μήνες	1	→ 72								
	– Μετά από τρεις μήνες ή περισσότερο	2	→ 73								1161
Ποιο είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζετε, επειδή φροντίζετε μικρά παιδιά ή εξαρτώμενους ενήλικες; (αφορά στα άτομα που δεν ψάχνουν εργασία, επειδή φροντίζουν μικρά παιδιά ή εξαρτώμενους ενήλικες, Ερ. 56-κωδ. 3)											
57	– Δεν υπάρχουν (ή είναι πολύ ακριβές) οι κατάλληλες υπηρεσίες φροντίδας μικρών παιδιών	1									
	– Δεν υπάρχουν (ή είναι πολύ ακριβές) οι κατάλληλες υπηρεσίες φροντίδας εξαρτώμενων ενηλίκων	2	↓								
	– Αντιμετωπίζει και τα δύο προηγούμενα προβλήματα	3									
	– Οι υπηρεσίες φροντίδας δεν ήταν πρόβλημα	4									163
Θα θέλατε να έχετε μια εργασία;											
58	Το άτομο δεν αναζητά εργασία :										
	– Ωστόσο θα ήθελε να είχε μία	1	→ 76								
	– Δε θέλει να έχει	2	→ 78								164

**ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΥΡΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ,
ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ 4 ΕΒΔΟΜΑΔΩΝ** (Αφορά στα Ερωτήματα 59 – 71)

Ήρθατε σε επαφή με Δημόσιο Γραφείο Ευρέσεως Εργασίας για να βρείτε εργασία;											
59	– ΝΑΙ	1	↓								
	– ΟΧΙ	2									165
Περιμένετε ειδοποίηση από το Δημόσιο Γραφείο Ευρέσεως Εργασίας;											
60	– ΝΑΙ	1	↓								
	– ΟΧΙ	2									166
Περιμένετε αποτελέσματα διαγωνισμού για Δημόσια Υπηρεσία;											
61	– ΝΑΙ	1	↓								
	– ΟΧΙ	2									167
Ήρθατε σε επαφή με Ιδιωτικό Γραφείο Ευρέσεως Εργασίας για να βρείτε εργασία;											
62	– ΝΑΙ	1	↓								
	– ΟΧΙ	2									168

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
63	Περιμένετε αποτελέσματα αίτησης για πρόσληψη σε εργασία; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						169	
64	Απευθυνθήκατε σε εργοδότες για να βρείτε εργασία; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						170	
65	Ρωτήσατε συγγενείς, φίλους, εργατικά σωματεία κλπ. για να βρείτε εργασία; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						171	
66	Δημοσιεύσατε ή απαντήσατε σε αγγελίες εφημερίδων ή περιοδικών για να βρείτε εργασία; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						172	
67	Ψάξατε σε αγγελίες εφημερίδων ή περιοδικών για να βρείτε εργασία; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						173	
68	Δώσατε εξετάσεις, συνέντευξη - test για να βρείτε εργασία; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						174	
69	Ψάξατε για αγορά ή ενοικίαση ακινήτου (γραφείου, μαγαζιού), εξοπλισμού; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						175	
70	Κάνατε ενέργειες για τις απαραίτητες άδειες για να βρείτε οικονομικούς πόρους; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						176	
71	Κάνατε άλλες ενέργειες; – ΝΑΙ – ΟΧΙ	1 2	↓						177	
72	Πόσο χρόνο αναζητούσατε εργασία (σε μήνες συμπληρωμένους); – Τώρα θα αρχίσει να αναζητά εργασία 0 – Λιγότερο από ένα μήνα 1 – 1 – 2 μήνες 2 – 3 – 5 » 3 – 6 – 11 » 4 – 12 – 17 » 5 – 18 – 23 » 6 – 24 – 47 » 7 – 4 χρόνια και άνω 8		↓						178	
73	Τι είδους εργασία αναζητάτε; – Προσπαθεί να κάνει δική του εργασία – Ζητούσε να εργαστεί ως μισθωτός	1 2	→ 74 → 73a						179	
73a	Αναζητάτε εργασία πλήρους ή μερικής απασχόλησης; – Μόνο με πλήρη απασχόληση 1 – Με πλήρη απασχόληση, αλλά στην ανάγκη θα δεχόταν και εργασία με μερική απασχόληση 2 – Με μερική απασχόληση, αλλά στην ανάγκη θα δεχόταν και εργασία με πλήρη απασχόληση 3 – Μόνο με μερική απασχόληση 4 – Δεν καθόρισε αν ζητάει εργασία πλήρους ή μερικής απασχόλησης 5		↓						1179	

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
	Στο διάστημα που αναζητούσατε εργασία απορρίψατε κάποιες προτάσεις για ανάληψη εργασίας;									
	OXI	0								
	ΝΑΙ, διότι	1								
	– Δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας	2								
74	– Δεν εξυπηρετούσε το ωράριο	3	↓							
	– Δεν υπήρχαν προϋποθέσεις κατάλληλης επαγγελματικής σταδιοδρομίας	4								
	– Δεν ανταποκρινόταν η θέση στα τυπικά προσόντα	5								
	– Οι αποδοχές δεν ήταν ικανοποιητικές	6								
	– Συντρέχουν ή συνέτρεχαν άλλοι λόγοι	7								
	– Δεν απάντησε									180
	Ποια ήταν η ασχολία σας αμέσως πριν αρχίσετε να ζητάτε εργασία;									
	– Εργαζόταν(1)	1								
	– Ήταν μαθητής ή σπουδαστής	2								
75	– Ήταν στρατευμένος	3	↓							
	– Ασχολιόταν με τα οικιακά	4								
	– Λοιπές περιπτώσεις (συνταξιούχος κλπ.)	5								
	– Έχει εργασία και ζητάει άλλη ή και άλλη εργασία	6								
	– Δεν απάντησε	7								
										181
	Αν θρίασκε εργασία θα μπορούσατε να την αναλάβετε αμέσως, δηλαδή μέσα σε δύο εβδομάδες; Και αν όχι, γιατί δε θα μπορούσατε;									
	ΝΑΙ, μπορεί	1								
	OXI, δεν μπορεί για τους εξής λόγους:									
	– Πρέπει να συμπληρώσει την εκπαίδευσή του	2								
76	– Πρέπει να τελειώσει τη στρατιωτική του θητεία	3	↓							
	– Δεν μπορεί να αφήσει την τωρινή εργασία μέσα σε δύο εβδομάδες	4								
	– Για προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους	5								
	– Για λόγους ασθένειας	6								
	– Για άλλους λόγους	7								
	– Δεν καθόρισε το λόγο	8								
										182
	Για ποιο λόγο ζητάτε εργασία, αν και εργάζεστε; (αφορά στα άτομα που εργάζονται και παράλληλα ζητούν εργασία)									
	Ζητάει εργασία διότι:									
	– Υπάρχει κίνδυνος ή βεβαιότητα να χάσει αυτή που έχει	01								
	– Η εργασία που έχει είναι μεταβατική	02								
	– Η τωρινή εργασία δεν είναι ανάλογη των προσόντων του	03								
	– Θέλει να εργαστεί περισσότερες ώρες και ζητά μια επιπρόσθετη εργασία	04	↓							
77	– Θέλει μια εργασία με περισσότερες ώρες εργασίας από την τωρινή	05								
	– Επιθυμεί να έχει καλύτερες συνθήκες εργασίας (καλύτερο μισθό, ποιότητα εργασίας κλπ.)	06								
	– Θέλει μια εργασία με λιγότερες ώρες εργασίας από την τωρινή	07								
	– Για άλλους λόγους	08								
	– Δεν καθόρισε τους λόγους	09								
										283
	Είστε τώρα εγγεγραμμένος σε Δημόσιο Γραφείο Εύρεσης Εργασίας (αφορά σε όλα τα άτομα)									
	– ΝΑΙ, και παίρνει επίδομα ή βοήθημα	1								
	– ΝΑΙ, και δεν παίρνει επίδομα ή βοήθημα	2	↓							
78	– ΟΧΙ	3								
	– Δεν απάντησε	4								
										184

Α/α	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ

Ζ' ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ Αφορά σε όλα τα άτομα

79	Εσείς τι θεωρείτε τον εαυτό σας (κατά κύριο λόγο);									
	– Απασχολούμενο	1								
	– Άνεργο	2								
	– Μαθητή ή σπουδαστή	3								
	– Συνταξιούχο	4								
	– Μη εργαζόμενο λόγω μόνιμων προβλημάτων υγείας ..	5								
	– Νοικοκυρά	6								
	– Άτομο που παρέχει κοινωνική υπηρεσία	7								
	– Λοιπές περιπτώσεις	8								185

Η' ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Αφορά σε όλα τα άτομα

80	Α/α μέλους	Ποιο είναι το ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης που έχετε επιτυχώς ολοκληρώσει									
↓ (Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές)										386	

		Αντικείμενο (περιεχόμενο) των σπουδών που έχετε επιτυχώς ολοκληρώσει					
81	Α/α μέλους						

82	Ποιο έτος ολοκληρώσατε το ανώτατο επίπεδο σπουδών;									
	– Έτος									488

83	Στη διάρκεια των τελευταίων 4 εβδομάδων παρακολουθήσατε οποιαδήποτε εκπαιδευτική δραστηριότητα στα πλαίσια του επίσημου (τυπικού) εκπαιδευτικού συστήματος;									
	– ΝΑΙ, παρακολούθησα	1								
	– ΟΧΙ, γιατί ήταν περίοδος διακοπών	2								
	– ΟΧΙ, γιατί δεν παρακολουθώ πρόγραμμα σπουδών	3								189

84	Σε τι σχολείο ή σχολή πηγαίνετε ή τι πρόγραμμα παρακολουθείτε;									
	– Στο δημοτικό	01								
	– Στο γυμνάσιο	02								
	– Στο τεχνικό επαγγελματικό εκπαιδευτήριο	03								
	– Σε επαγγελματική σχολή (ΕΠΑΣ)	04								
	– Σε επαγγελματικό λύκειο (ΕΠΑΛ)	05								
	– Στο ενιαίο λύκειο	06								
	– Σε δημόσιο ή ιδιωτικό ινστιτούτο επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΙΕΚ, ΙΙΕΚ)	07								
	– Σε σχολή μεταλκειακής επαγγελματικής κατάρτισης (π.χ. Σχολή Ξεναγών)	08								
	– Σε σχολή ανώτερης εκπαίδευσης	09								
	– Σε σχολή ανώτατης εκπαίδευσης	10								
	– Σε μεταπτυχιακό πρόγραμμα	11								
	– Εκπνοεί διδακτορική διατριβή	12								290

85	Α/α μέλους	Αντικείμενο (περιεχόμενο) των σπουδών που παρακολουθείτε									
(Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές)										39	

A/a	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού						Κωδ. Η/Υ
86	Στη διάρκεια των τελευταίων 4 εβδομάδων έχετε παρακολουθήσει κάποια εκπαιδευτική δραστηριότητα, επιμόρφωση ή κατάρτιση έξω από το επίσημο (τυπικό) εκπαιδευτικό σύστημα; (δεκτές έως 3 απαντήσεις) – Πρόγραμμα σε Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας, Κέντρο Εκπαίδευσης Ενηλίκων ή Σχολή Γονέων 01 – Σε Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) 02 – Σε προγράμματα κατάρτισης ή μαθητείας του ΟΑΕΔ 03 – Στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης 04 – Στο κέντρο επιμόρφωσης εκπαιδευτικών Α΄ βάθμιας και Β΄ βάθμιας εκπαίδευσης 05 – Σε Εκπαιδευτικό πρόγραμμα από απόσταση (Κέντρα διά βίου μάθησης από απόσταση, μέσω διαδικτύου κλπ.) 06 – Σε Ινστιτούτα διά βίου Εκπαίδευσης Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΙΔΒΕ) 07 – Σε Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ) 08 – Σε προγράμματα για άτομα ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑΜΕΑ, Ρομά, μετανάστες κλπ.) 09 – Σεμινάριο στο χώρο εργασίας ή σεμινάριο για άνεργους 10 – Σε προγράμματα επιμόρφωσης, επιστημονικού, συνδικαλιστικού, κοινωνικού ή δημόσιου φορέα 11 – Μαθήματα οδήγησης, σχολές καταδύσεων, σπορ, χορού, μουσικής, φωτογραφίας κλπ. 12 – Φρονιστήρια (ιδιαίτερα μαθήματα, ξένες γλώσσες κλπ.) 13 – Παρακολούθηση συνεδρίου (επαγγελματικού ή άλλου) 14 – Άλλη εκπαιδευτική δραστηριότητα 15 – Δεν απάντησε 16		↓							292
87	Αντικείμενο (περιεχόμενο) αυτής της εκπαιδευτικής δραστηριότητας (αν παρακολουθήσατε παραπάνω από μία, αναφερθείτε στην πιο πρόσφατη)		↓							393
88	Για ποιο σκοπό παρακολουθήσατε την παραπάνω εκπαιδευτική δραστηριότητα; – Κυρίως για επαγγελματικούς λόγους 1 – Κυρίως για προσωπικούς/κοινωνικούς λόγους 2		↓							194
89	Αυτή η εκπαιδευτική δραστηριότητα έγινε εντός ή εκτός των αμειβόμενων ωρών εργασίας; – Αποκλειστικά εντός των αμειβόμενων ωρών εργασίας 1 – Κυρίως εντός των αμειβόμενων ωρών εργασίας 2 – Κυρίως εκτός των αμειβόμενων ωρών εργασίας 3 – Αποκλειστικά εκτός των αμειβόμενων ωρών εργασίας 4 – Δεν είχε εργασία εκείνη την περίοδο 5		↓							195
90	Πόσες ήταν οι συνολικές ώρες διδασκαλίας στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που παρακολουθήσατε εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος στη διάρκεια των τελευταίων 4 εβδομάδων; – Ώρες		↓							396

Α/α	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	Κωδικοί	Ροή ερωτήσεων	Α/α μέλους του νοικοκυριού					
									Κωδ. Η/Υ

Θ' ΚΥΡΙΟΤΕΡΗ ΑΣΧΟΛΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΠΡΙΝ

Αφορά σε **όλα** τα άτομα

91	Ποια ήταν η κυριότερη ασχολία σας ένα χρόνο πριν; (συγκεκριμένα, την αντίστοιχη εβδομάδα της εβδομάδας αναφοράς)		1	→ 92						
	Εργαζόταν (1)		2	94						
	Δεν εργαζόταν και:		3							
	– Ήταν άνεργος		4							
	– Ήταν μαθητής ή σπουδαστής ή μαθητευόμενος		5							
	– Ήταν συνταξιούχος		6							
	– Είχε μόνιμη ανικανότητα για εργασία		7							
	– Ήταν νοικοκυρά		8							
– Υπηρετούσε τη στρατιωτική του θητεία										
– Λοιπές περιπτώσεις										
(1) Περιλαμβάνονται οι μαθητευόμενοι – εκπαιδευόμενοι, με οποιονδήποτε τρόπο και αν αμείβονται. 197										
92	Α/α μέλους	Σε τι είδους κατάσταση, εργοστάσιο, υπηρεσία κλπ. (τοπική μονάδα) εργαζόσαστε πριν ένα χρόνο;		NACE Rev. 2	↓					
(Δε θα τεθούν κωδικοί από τους ερευνητές) 298										
93	Ποια ήταν η θέση σας στην επιχείρηση;		1	↓						
	– Αυτοαπασχολούμενος με προσωπικό		2							
	– Αυτοαπασχολούμενος χωρίς προσωπικό		3							
	– Μισθωτός (με μισθό ή ημερομίσθιο ή κατ' αποκοπή)		4							
– Βοηθός στην οικογενειακή επιχείρηση										
199										
94	Ποιες ήταν οι πηγές συντήρησής σας κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου; (αφορά σε όλα τα άτομα)		1	↓						
	– Εργασία		2							
	– Σύνταξη γήρατος		3							
	– Σύνταξη θανάτου		4							
	– Σύνταξη αναπηρίας		5							
	– Εισοδήματα από κινητή ή ακίνητη περιουσία		6							
	– Από τα άλλα άτομα του νοικοκυριού		7							
	– Από άτομα που δεν ανήκουν στο νοικοκυριό		8							
	– Επιδόματα ή βοηθήματα		9							
– Δεν γνωρίζει / Δεν απαντά										
3100										

Ι' ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΜΙΣΘΩΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Το Ερώτημα 95 υποβάλλεται μόνο στους μισθωτούς (Ερ.17– κωδ.3)

Ποιες είναι συνολικά οι καθαρές μηνιαίες αποδοχές σας από την κύρια εργασία, συμπεριλαμβανομένων των πρόσθετων αμοιβών (αφορά σε αποδοχές του τελευταίου μήνα)									
95	– Μέχρι 499 €	01	Τ Ε Λ Ο Σ						
	– 500 – 699 €	02							
	– 700 – 799 €	03							
	– 800 – 899 €	04							
	– 900 – 999 €	05							
	– 1.000 – 1.099 €	06							
	– 1.100 – 1.299 €	07							
	– 1.300 – 1.599 €	08							
	– 1.600 – 1.749 €	09							
	– 1.750 € και άνω	10							
	– Δεν γνωρίζει / Δεν απαντά	11							
2101									

– Ερευνητής

3102

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Κατάσταση απασχόλησης στο Α΄ Τρίμηνο με εφαρμογή εναλλακτικών ορισμών

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Α΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Μη εργατικό δυναμικό	1.568.729	14,5
Απασχολούμενοι	4.485.785	41,5
Άνεργοι	462.343	4,3
Μη οικονομικά ενεργοί	4.304.527	39,8
Σύνολο	10.821.383	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Μη εργατικό δυναμικό	1.568.729	14,5
Απασχολούμενοι	4.485.785	41,5
Άνεργοι	472.242	4,4
Μη οικονομικά ενεργοί	4.294.628	39,6
Σύνολο	10.821.383	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.568.729	14,5
Απασχολούμενοι	4.485.785	41,5
Άνεργοι	484.947	4,5
Μη οικονομικά ενεργοί	4.281.923	39,5
Σύνολο	10.821.383	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.569.839	14,5
Απασχολούμενοι	4.456.581	41,2
Άνεργοι	597.581	5,5
Μη οικονομικά ενεργοί	4.197.383	38,8
Σύνολο	10.821.383	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4^{ου} ορισμού στο Α΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.568.729	14,5
Απασχολούμενοι	4.391.267	40,6
Άνεργοι	664.004	6,1
Μη οικονομικά ενεργοί	4.197.383	38,8
Σύνολο	10.821.383	100,0

Κατάσταση απασχόλησης στο Β΄ Τρίμηνο με εφαρμογή εναλλακτικών ορισμών

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Β΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.570.360	14,5
Απασχολούμενοι	4.531.914	41,8
Άνεργοι	442.563	4,1
Μη οικονομικά ενεργοί	4.287.883	39,6
Σύνολο	10.832.720	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.570.360	14,5
Απασχολούμενοι	4.531.914	41,8
Άνεργοι	452.831	4,2
Μη οικονομικά ενεργοί	4.277.615	39,5
Σύνολο	10.832.720	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.570.360	14,5
Απασχολούμενοι	4.531.914	41,8
Άνεργοι	465.420	4,3
Μη οικονομικά ενεργοί	4.265.025	39,4
Σύνολο	10.832.720	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.571.003	14,5
Απασχολούμενοι	4.501.999	41,6
Άνεργοι	582.826	5,4
Μη οικονομικά ενεργοί	4.176.893	38,6
Σύνολο	10.832.720	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 10 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4^{ου} ορισμού στο Β΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.570.360	14,5
Απασχολούμενοι	4.440.295	41,0
Άνεργοι	645.172	6,0
Μη οικονομικά ενεργοί	4.176.893	38,6
Σύνολο	10.832.720	100,0

Κατάσταση απασχόλησης στο Γ΄ Τρίμηνο με εφαρμογή εναλλακτικών ορισμών

ΠΙΝΑΚΑΣ 11 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.571.994	14,5
Απασχολούμενοι	4.540.143	41,9
Άνεργοι	465.123	4,3
Μη οικονομικά ενεργοί	4.267.012	39,3
Σύνολο	10.844.272	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 12 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.571.994	14,5
Απασχολούμενοι	4.540.143	41,9
Άνεργοι	476.255	4,4
Μη οικονομικά ενεργοί	4.255.880	39,2
Σύνολο	10.844.272	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 13 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.571.994	14,5
Απασχολούμενοι	4.540.143	41,9
Άνεργοι	489.550	4,5
Μη οικονομικά ενεργοί	4.245.585	39,1
Σύνολο	10.844.272	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 14 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.573.039	14,5
Απασχολούμενοι	4.510.428	41,6
Άνεργοι	605.592	5,6
Μη οικονομικά ενεργοί	4.155.213	38,3
Σύνολο	10.844.272	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 15 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4^{ου} ορισμού στο Γ΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.571.994	14,5
Απασχολούμενοι	4.455.868	41,1
Άνεργοι	661.197	6,1
Μη οικονομικά ενεργοί	4.155.213	38,3
Σύνολο	10.844.272	100,0

Κατάσταση απασχόλησης στο Δ΄ Τρίμηνο με εφαρμογή εναλλακτικών ορισμών

ΠΙΝΑΚΑΣ 16 Κατάσταση απασχόλησης με κλασσικό ορισμό στο Δ΄ Τρίμηνο του 2009

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.573.629	14,5
Απασχολούμενοι	4.476.807	41,2
Άνεργοι	514.401	4,7
Μη οικονομικά ενεργοί	4.291.204	39,6
Σύνολο	10.856.041	100,0

**ΠΙΝΑΚΑΣ 17 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 1^{ου} ορισμού στο Δ΄
Τρίμηνο του 2009**

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.573.629	14,5
Απασχολούμενοι	4.476.807	41,2
Άνεργοι	526.106	4,8
Μη οικονομικά ενεργοί	4.279.499	39,5
Σύνολο	10.856.041	100,0

**ΠΙΝΑΚΑΣ 18 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 2^{ου} ορισμού στο Δ΄
Τρίμηνο του 2009**

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.573.629	14,5
Απασχολούμενοι	4.476.807	41,2
Άνεργοι	543.081	5,0
Μη οικονομικά ενεργοί	4.262.524	39,3
Σύνολο	10.856.041	100,0

**ΠΙΝΑΚΑΣ 19 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 3^{ου} ορισμού στο Δ΄
Τρίμηνο του 2009**

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.574.845	14,5
Απασχολούμενοι	4.446.202	41,0
Άνεργοι	658.367	6,1
Μη οικονομικά ενεργοί	4.176.626	38,5
Σύνολο	10.856.041	100,0

**ΠΙΝΑΚΑΣ 20 Κατάσταση απασχόλησης με εφαρμογή του 4^{ου} ορισμού στο Δ΄
Τρίμηνο του 2009**

Κατάσταση απασχόλησης	Συχνότητα	Ποσοστό
Μη εργατικό δυναμικό	1.573.629	14,5
Απασχολούμενοι	4.384.885	40,4
Άνεργοι	720.901	6,6
Μη οικονομικά ενεργοί	4.176.626	38,5
Σύνολο	10.856.041	100,0

ABSTRACT

The population of a country is distinguished by the social scientists in labour force and non labour force. The labour force includes the employed as well as the unemployed. Those two categories and especially the unemployed are measured by using the definition proposed by the International Labour Organization. This definition is used by the Labour Force Surveys worldwide. The boundaries of these classifications raise questions and disagreements.

The purpose of this dissertation is to show that the percent of unemployment announced by the official data sources is the result of using this common acceptable definition of unemployment. This is a political decision and not a statistical choice. Four hypothesis are been formulated as alternative definitions for the measure of unemployment by using primary data from the Greek Labour Force Survey of 2009 and the four new definitions are showing the changes basically in the unemployment rate. These changes presented in the dissertation are indicative and do not cover all possibilities.

Key words:

Unemployment, employment, labour force, non labour force, labour force survey.